

**PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA
A SOCIÁLNEHO ROZVOJA
ŽILINSKÉHO SAMOSPRÁVNEHO KRAJA 2021+
(PHSR ŽSK 2021+)**

SPRÁVA O HODNOTENÍ STRATEGICKÉHO DOKUMENTU

podľa zákona č. 24/2006 Z. z.
o posudzovaní vplyvov na životné prostredie
a o zmene a doplnení niektorých zákonov
v znení neskorších predpisov

Jún 2022

OBSAH

OBSAH	2
Zoznam tabuliek	3
Zoznam obrázkov	4
Zoznam grafov	4
A. ZÁKLADNÉ ÚDAJE	5
I. Základné údaje o obstarávateľovi	5
1. Označenie	5
2. Sídlo	5
3. Meno, priezvisko, adresa, telefónne číslo a iné kontaktné údaje oprávneného zástupcu obstarávateľa, od ktorého možno dostať relevantné informácie o strategickom dokumente, a miesto na konzultácie	5
II. Základné údaje o strategickom dokumente	6
1. Názov	6
2. Územie (SR, kraj, okres, obec)	6
3. Dotknuté obce	7
4. Dotknuté orgány	8
5. Schvaľujúci orgán	10
6. Obsah a hlavné ciele strategického dokumentu a jeho vzťah k iným strategickým dokumentom	10
III. Základné údaje o súčasnom stave životného prostredia a dotknutého územia	15
1. Informácie o súčasnom stave životného prostredia vrátane zdravia a jeho pravdepodobný vývoj, ak sa strategický dokument nebude realizovať	15
2. Informácia vo vzťahu k environmentálne obzvlášť dôležitým oblastiam, akými sú navrhované chránené vtáčie územia, územia európskeho významu, súvislá európska sústava chránených území (Natura 2000), chránené vodohospodárske oblasti a pod.	37
3. Charakteristika životného prostredia vrátane zdravia v oblastiach, ktoré budú významne ovplyvnené.	39
4. Environmentálne problémy vrátane zdravotných problémov, ktoré sú relevantné z hľadiska strategického dokumentu.	41
5. Environmentálne ciele vrátane zdravotných cieľov zistených na medzinárodnej, národnej a inej úrovni, ktoré sú relevantné z hľadiska strategického dokumentu, ako aj to, ako sa zohľadnili počas prípravy strategického dokumentu.	42
IV. Základné údaje o predpokladaných vplyvoch strategického dokumentu vrátane zdravia	47
1. Pravdepodobne významné environmentálne vplyvy na životné prostredie a vplyvy na zdravie (primárne, sekundárne, kumulatívne, synergické, krátkodobé, strednodobé, dlhodobé, trvalé, dočasné, pozitívne aj negatívne).	47
2. Posúdenie vplyvu projektov na území Natura 2000	93
3. Celkové vyhodnotenie environmentálnych vplyvov	94
4. KUMULATÍVNE A SYNERGICKÉ VPLYVY	100
V. Navrhované opatrenia na prevenciu, elimináciu, minimalizáciu a kompenzáciu vplyvov na životné prostredie a zdravie	101
1. Opatrenia na prevenciu, elimináciu, minimalizáciu a kompenzáciu vplyvov na životné prostredie a zdravie pri príprave koncepcie	101
2. Opatrenia na predchádzanie, elimináciu, minimalizáciu a kompenzáciu potenciálne negatívnych vplyvov zistených pri vykonávaní koncepcie	103
VI. Dôvody pre výber zvažovaných alternatív a popis toho, ako bolo vykonané vyhodnotenie vrátane ťažkostí s poskytovaním potrebných informácií, ako napr. technické nedostatky alebo neurčitosti	104
1. Skúmané varianty	104
2. Popis vykonania posúdenia vplyvov koncepcie na životné prostredie	104
3. Problémy pri zhromažďovaní požadovaných údajov	105
VII. Návrh monitorovania environmentálnych vplyvov vrátane vplyvov na zdravie	106
1. Monitorovanie environmentálnych vplyvov realizácie koncepcie na životné prostredie	106
2. Stanovenie monitorovacích ukazovateľov (indikátorov) životného prostredia	106
3. Návrh mechanizmu monitorovania	107
VIII. Pravdepodobne významné cezhraničné environmentálne vplyvy vrátane vplyvov na zdravie	108

IX. Netechnické zhrnutie poskytnutých informácií	109
X. Informácia o ekonomickej náročnosti (ak to charakter a rozsah strategického dokumentu umožňuje)	112
XI. Miesto a dátum spracovania	113
XII. Potvrdenie správnosti údajov	114
1. Potvrdenie za spracovateľa správy o hodnotení.....	114
2. Potvrdenie správnosti údajov oznámenia podpisom oprávneného zástupcu obstarávateľa, pečiatka.....	114
B. ZOZNAM SKRATIEK	115
C. ZOZNAM ZDROJOV	116

Zoznam tabuliek

Tab. 1	Oblasti riadenia kvality ovzdušia vymedzené v Žilinskom kraji	20
Tab. 2	Komunálny odpad spolu v tonách 2010 - 2020	25
Tab. 3	Porovnanie spôsobu nakladania s odpadom v krajoch (t).....	28
Tab. 4	Prehľad chránených vtáčích území na území Žilinského samosprávneho kraja.....	38
Tab. 5	Prehľad chránených vtáčích území na území Žilinského samosprávneho kraja.....	38
Tab. 6	Referenčné ciele ochrany životného prostredia	46
Tab. 7	Tabuľkové vyhodnotenie opatrení špecifického cieľa č. 1.1.....	49
Tab. 8	Tabuľkové vyhodnotenie opatrení špecifického cieľa č. 1.2.....	51
Tab. 9	Tabuľkové vyhodnotenie opatrení špecifického cieľa č. 1.3.....	53
Tab. 10	Tabuľkové vyhodnotenie opatrení špecifického cieľa č. 1.4.....	54
Tab. 11	Tabuľkové vyhodnotenie opatrení špecifického cieľa č. 2.1.....	56
Tab. 12	Tabuľkové vyhodnotenie opatrení špecifického cieľa č. 2.2.....	57
Tab. 13	Tabuľkové vyhodnotenie opatrení špecifického cieľa č. 2.3.....	59
Tab. 14	Tabuľkové vyhodnotenie opatrení špecifického cieľa č. 2.4.....	61
Tab. 15	Tabuľkové vyhodnotenie opatrení špecifického cieľa č. 2.5.....	63
Tab. 16	Tabuľkové vyhodnotenie opatrení špecifického cieľa č. 3.1.....	65
Tab. 17	Tabuľkové vyhodnotenie opatrení špecifického cieľa č. 3.2.....	66
Tab. 18	Tabuľkové vyhodnotenie opatrení špecifického cieľa č. 3.3.....	69
Tab. 19	Tabuľkové vyhodnotenie opatrení špecifického cieľa č. 3.4.....	71
Tab. 20	Tabuľkové vyhodnotenie opatrení špecifického cieľa č. 3.5.....	73
Tab. 21	Tabuľkové vyhodnotenie opatrení špecifického cieľa č. 4.1.....	75
Tab. 22	Tabuľkové vyhodnotenie opatrení špecifického cieľa č. 4.2.....	77
Tab. 23	Tabuľkové vyhodnotenie opatrení špecifického cieľa č. 4.3.....	79
Tab. 24	Tabuľkové vyhodnotenie opatrení špecifického cieľa č. 5.1.....	82
Tab. 25	Tabuľkové vyhodnotenie opatrení špecifického cieľa č. 5.2.....	85

Tab. 26	Tabuľkové vyhodnotenie opatrení špecifického cieľa č. 5.3.....	88
Tab. 27	Návrh environmentálnych indikátorů (v zátorce jsou uvedena čísla indikátorů dle ŽSK 2021)	107

Zoznam obrázkov

Obr. 1	Územné členenie SR na samosprávne kraje	6
Obr. 2	Územné členenie Žilinského samosprávneho kraja na okresy	6
Obr. 3	Rozmiestnenie zariadení na nakladanie s odpadom v Žilinskom kraji.....	28
Obr. 4	Chránené územia Žilinského kraja	31
Obr. 5	Regióny environmentálnej kvality z roku 2016.....	40

Zoznam grafov

Graf 1:	Vývoj emisií základných znečisťujúcich látok v ovzduší v Žilinskom kraji v t/rok za r. 2010 – 2018	17
Graf 2:	Vývoj základných znečisťujúcich látok v subregiónoch Žilinského kraja v roku 2018 (produkcia v tonách)	18
Graf 3:	Podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizáciu v roku 2015 a v roku 2019 (%)	23
Graf 4:	Zloženie komunálneho odpadu, produkcia v Žilinskom kraji za posledných 10 rokov.....	26
Graf 5	Množstvo komunálneho odpadu v okresoch Žilinského kraja v roku 2020.....	27
Graf 6	Množstvo komunálneho odpadu podľa druhu v okresoch v roku 2020.....	27
Graf 7:	Podiel chránených území podľa vybraných kategórií (vľavo) a podiel chránených území podľa stupňov ochrany (vpravo).....	31

A. ZÁKLADNÉ ÚDAJE

I. Základné údaje o obstarávateľovi

1. Označenie

Žilinský samosprávny kraj (ďalej aj „ŽSK“)

2. Sídlo

Komenského 48

011 09 Žilina

Slovenská republika

3. Meno, priezvisko, adresa, telefónne číslo a iné kontaktné údaje oprávneného zástupcu obstarávateľa, od ktorého možno dostať relevantné informácie o strategickom dokumente, a miesto na konzultácie.

Ing. Erika Jurinová

predsedníčka Žilinského samosprávneho kraja

Úrad Žilinského samosprávneho kraja

Komenského 48, 011 09 Žilina

Slovenská republika

Tel.: 041/5032700

e-mail: predseda@zilinskazupa.sk

Ing. Ján Pavlík, PhD.

riaditeľ odboru regionálneho rozvoja

Úrad Žilinského samosprávneho kraja

Komenského 48, 011 09 Žilina

Slovenská republika

Tel: 041/5032164

E-mail: jan.pavlik@zilinskazupa.sk

Miesto na konzultácie

Úrad Žilinského samosprávneho kraja, odbor regionálneho rozvoja, Komenského 48, 011 09 Žilina, Slovenská republika

II. Základné údaje o strategickom dokumente

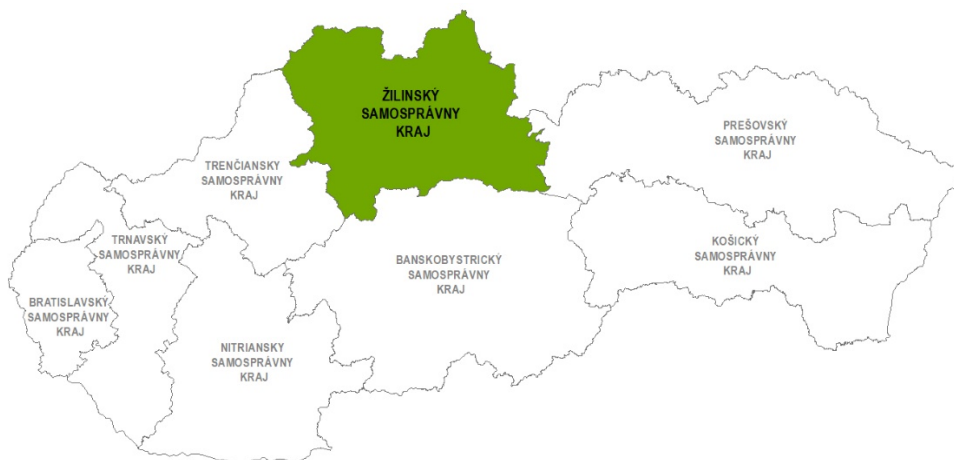
1. Názov

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja 2021+

2. Územie (SR, kraj, okres, obec)

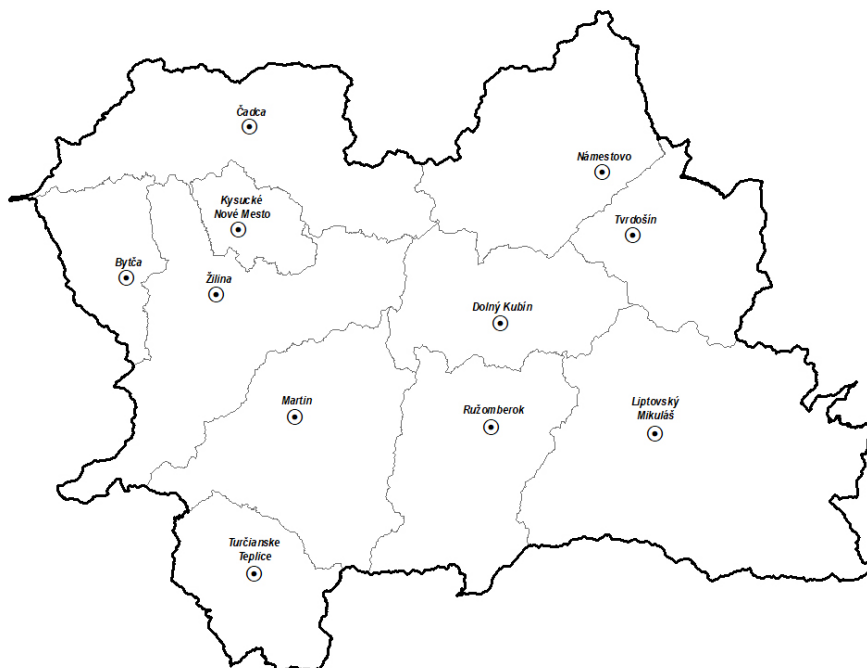
PHSR ŽSK 2021+ je strategickým dokumentom, ktorý zahŕňa celé územie Žilinského samosprávneho kraja, ktorý je rozčlenený na 11 okresov, zahŕňa 19 miest a 296 obcí.

Obr. 1 Územné členenie SR na samosprávne kraje

Zdroj: <https://inspire-geoportal.ec.europa.eu>

Obr. 2 Územné členenie Žilinského samosprávneho kraja na okresy

Zdroj: <https://inspire-geoportal.ec.europa.eu>

3. Dotknuté obce

V Žilinskom samosprávnom kraji sa nachádza celkom 296 dotknutých obcí.

V okrese Bytča: mesto Bytča a obce - Maršová, Hlboké nad Váhom, Petrovice, Hvozdnica, Predmier, Jablonové, Súľov – Hradná, Kolárovice, Štiavnik, Kotešová, Veľké Rovné.

V okrese Čadca: mesto Čadca, Krásno nad Kysucou, Turzovka a obce – Čierne, Dlhá nad Kysucou, Dunajov, Klokočov, Klubina, Korňa, Makov, Nová Bystrica, Olešná, Oščadnica, Podvysoká, Radôstka, Raková, Skalité, Stará Bystrica, Staškov, Svrčinovec, Vysoká nad Kysucou, Zákopčie, Zborov nad Bystricou.

V okrese Kysucké Nové Mesto: mesto Kysucké Nové Mesto a obce – Dolný Vadičov, Horný Vadičov, Kysucký Lieskovec, Lodno, Lopušné Pažite, Nesluša, Ochodnica, Povina, Radoľa, Rudina, Rudinka, Rudinská, Snežnica.

V okrese Žilina: mesto Žilina, Rajec, Rajecké Teplice a obce – Belá, Bitarová, Brezany, Čičmany, Divina, Divinka, Dlhé Pole, Dolná Tižina, Dolný Hričov, Ďurčiná, Fačkov, Gbeľany, Horný Hričov, Hôrky, Hričovské Podhradie, Jasenové, Kamenná Poruba, Kľače, Konská, Kotrčiná Lúčka, Krasňany, Kunerad, Lietava, Lietavská Lúčka, Lietavská Svinná-Babkov, Lutiše, Lysica, Malá Čierna, Mojš, Nededza, Nezbudská Lúčka, Ovčiarsko, Paština Závada, Podhorie, Porúbka, Rajecká Lesná, Rosina, Stráňavy, Stránske, Stráža, Strečno, Svederník, Šuja, Teplička nad Váhom, Terchová, Turie, Varín, Veľká Čierna, Višňové, Zbyňov.

V okrese Martin: mesto Martin, Vrútky, Turany a obce – Belá-Dulice, Benice, Blatnica, Bystrička, Ďanová, Diaková, Dolný Kalník, Dražkovce, Folkušová, Horný Kalník, Karlová, Kláštor pod Znievom, Košťany nad Turcom, Krpeľany, Laskár, Ležiachov, Lipovec, Necpaly, Nolčovo, Podhradie, Príbovce, Rakovo, Ratkovo, Sklabiňa, Sklabinský Podzámok, Slovany, Socovce, Sučany, Šútovo, Trebostovo, Trnovo, Turčianska Štiavnička, Turčianske Jaseno, Turčianske Kľačany, Turčiansky Ďur, Turčiansky Peter, Valča, Vrúcko, Žabokreky, Záborie.

V okrese Turčianske Teplice: mesto Turčianske Teplice a obce – Abramová, Blažovce, Bodorová, Borcová, Brieštie, Budiš, Čremošné, Dubové, Háj, Horná Štubňa, Ivančiná, Jasenovo, Jazernica, Kaľamenová, Liešno, Malý Čepčín, Moškovec, Mošovce, Ondrašová, Rakša, Rudno, Sklené, Slovenské Pravno, Turček, Veľký Čepčín.

V okrese Námestovo: mesto Námestovo a obce – Babín, Beňadovo, Bobrov, Breza, Hruštín, Klin, Krušetnica, Lokca, Lomná, Mútne, Novoť, Oravská Jasenica, Oravská Lesná, Oravská Polhora, Oravské Veselé, Rabča, Rabčice, Sihelné, Ťapešovo, Vasiľov, Vavrečka, Zákamenné, Zubrohlava

V okrese Dolný Kubín: mesto Dolný Kubín a obce Bziny, Chlebnice, Dlhá nad Oravou, Horná Lehota, Istebné, Jasenová, Kralovany, Krivá, Leštiny, Malatiná, Medzibrodie nad Oravou, Oravská Poruba, Oravský Podzámok, Osádka, Párnica, Pokryváč, Pribiš, Pucov, Sedliacka Dubová, Veličná, Vyšný Kubín, Žaškov, Zázrivá

V okrese Ružomberok: mesto Ružomberok a obce – Bešeňová, Hubová, Ivachnová, Kalameny, Komjatná, Likavka, Liptovská Lúžna, Liptovská Osada, Liptovská Štiavnica, Liptovská Teplá, Liptovské Revúce, Liptovské Sliače, Liptovský Michal, Lisková, Ľubochňa, Lúčky, Ludrová, Martinček, Potok, Stankovany, Štiavnička, Švošov, Turík, Valaská Dubová

V okrese Tvrdošín: mesto Tvrdošín, Trstená a obce – Brezovica, Čimhová, Habovka, Hladovka, Liesek, Nižná, Oravský Biely Potok, Podbiel, Štefanov nad Oravou, Suchá Hora, Vitanová, Zábiedovo, Zuberec

V okrese Liptovský Mikuláš: mesto Liptovský Mikuláš, Liptovský Hrádok a obce – Beňadiková, Bobrovček, Bobrovec, Bobrovník, Bukovina, Demänovská Dolina, Dúbrava, Galovany, Gôtovany, Huty Hybe, Ižipovce, Jakubovany, Jalovec, Jamník, Konská, Kráľova Lehota, Kvačany, Lazisko, Liptovská Anna, Liptovská Kokava, Liptovská Porúbka, Liptovská Sielnica, Liptovské Beharovce, Liptovské

Kľačany, Liptovské Matiašovce, Liptovský Ján, Liptovský Ondrej, Liptovský Peter, Liptovský Trnovec, Ľubelňa, Malatíny, Malé Borové, Malužiná, Nižná Boca, Partizánska Ľupča, Pavčina Lehota, Pavlova ves, Podtureň, Pribylina, Prosiek, Smrečany, Svätý Kríž, Trstené, Uhorská Ves, Vavrišovo, Važec, Veľké Borové, Veterná Poruba, Vlachy, Východná, Vyšná Boca, Závažná Poruba, Žiar.

4. Dotknuté orgány

Dotknutými subjektmi sú všetky orgány samosprávy a štátnej správy na národnej a regionálnej úrovni.

Orgány štátnej správy:

Ministerstvá

- Ministerstvo dopravy a výstavby SR, Námestie Slobody 6, 810 05 Bratislava
- Ministerstvo životného prostredia SR, Námestie Ľ. Štúra 1, 812 35 Bratislava
- Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, Dobrovičova 12, 812 66 Bratislava
- Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Špitálska 4,6,8, 816 43 Bratislava
- Ministerstvo hospodárstva SR, Mlynské nivy 44/a, 827 15 Bratislava 212
- Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, Stromová 1, 813 30 Bratislava
- Ministerstvo kultúry SR, Nám. SNP č. 33, 813 31 Bratislava – Staré Město
- Ministerstvo zdravotníctva SR, Limbová 2, P.O. BOX 52, 837 52 Bratislava 37

Okresný úrad v sídle kraja

- Okresný úrad Žilina - odbor starostlivosti o životné prostredie, Vysokoškolákov 8556/338, 010 08 Žilina
- Okresný úrad Žilina – odbor cestnej dopravy a pozemné komunikácie, Vysokoškolákov 8556/338, 010 08 Žilina
- Okresný úrad Žilina - výstavby a bytovej politiky, Vysokoškolákov 8556/338, 010 08 Žilina
- Okresný úrad Žilina – odbor pozemkový a lesný, Vysokoškolákov 8556/338, 010 08 Žilina
- Okresný úrad Žilina – odbor školstva, Vysokoškolákov 8556/338, 010 08 Žilina
- Okresný úrad Žilina – odbor krízového riadenia, Vysokoškolákov 8556/338, 010 08 Žilina

Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Žilinskom kraj

- Regionálny úrad verejného zdravotníctva Žilina, V. Spanyola 27, 011 71 Žilina
- Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Čadci, Palárikova 1156, 022 01 Čadca
- Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Dolnom Kubíne, Nemocničná 12, 026 01 Dolný Kubín
- Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Martine, Kuzmányho 27, 036 80 Martin
- Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Liptovskom Mikuláši, Ul. Štúrova 36, 031 80 Liptovský Mikuláš

Krajský pamiatkový úrad Žilina

Štátna ochrana prírody SR, Tajovského ul. 28B, 974 01 Banská Bystrica

Orgány samosprávy:

Samosprávne kraje

- Banskobystrický samosprávny kraj, Námestie SNP 23, 974 01 Banská Bystrica
- Trenčiansky samosprávny kraj, K dolnej stanici 7282/20A, 911 01 Trenčín
- Prešovský samosprávny kraj, Námestie mieru 2, 080 01 Prešov

Mestá, obce a ich združenia v Žilinskom samosprávnom kraji

- Združenie miest a obcí Slovenska, Bezručova 9, 811 09 Bratislava
- Únia miest Slovenska, Biela 6, 811 01 Bratislava
- Inštitút urbánneho rozvoja, Tomášikova 26, 821 01 Bratislava
- Regionálne združenie miest a obcí Horného Považia, Oslobodenia 183, 013 05 Belá
- Združenie obcí Mikroregión Terchovská dolina, Oslobodenia 183, 013 05 Belá
- Združenie Dolný Liptov, Nám. A. Hlinka 1, 034 01 Ružomberok
- Združenie miest a obcí Liptova, Štúrova 1989/41, 031 42 Liptovský Mikuláš
- Združenie miest a obcí Kysúc, Námestie slobody 30, 022 01 Čadca
- Združenie miest a obcí Dolných Kysúc, Rudina 442, 023 31 Rudina
- Združenie miest a obcí Rajeckej doliny, Námestie SNP 2/2, 015 01 Rajec
- Združenie obcí Rajecká cyklotrasa, Námestie obetí komunizmu 3350/1, 01131 Žilina
- Združenie miest a obcí Biela Orava, Hattalova 1087, 029 01 Námestovo
- Združenie miest a obcí Dolná Orava, Hviezdoslavovo námestie 1651/2, 026 01 Dolný Kubín
- Združenie miest a obcí Horná Orava, Zábiedovo 76, 028 01 Trstená
- Združenie miest a obcí – región Turiec, nám. Vajanského 1, 036 01 Martin
- mestá a obce v Žilinskom kraji

4b DOTKNUTÉ ORGÁNY – susedné kraje a okresy

- Úrad Banskobystrického samosprávneho kraja, Námestie SNP 23, 974 01 Banská Bystrica
- Trenčiansky samosprávny kraj, K dolnej stanici 7282/20A, 911 01 Trenčín
- Úrad Prešovského samosprávneho kraja, Námestie mieru 2, 080 01 Prešov
- Okresný úrad Považská Bystrica, Centrum 1/1, 017 01 Považská Bystrica
- Okresný úrad Ilava, Mierové námestie 81/18, 019 01 Ilava
- Okresný úrad Prievidza, Medzibriežková 2, 971 73 Prievidza
- Okresný úrad Žiar nad Hronom, Nám. Matice slovenskej 8, 865 01 Žiar nad Hronom
- Okresný úrad Banská Bystrica, Námestie Ľ. Štúra 1, 974 05 Banská Bystrica
- Okresný úrad Brezno, Nám. Gen. M. R. Štefánika 40, 977 01 Brezno
- Okresný úrad Poprad, Nábřežie Jána Pavla II. 16, 058 44 Poprad

4c DOTKNUTÉ ORGÁNY – susedné štáty

Česká republika

- Moravskosliezsky kraj

Poľská republika

- Sliezske vojvodstvo
- Malopoľské vojvodstvo

Vymedzenie zainteresovanej verejnosti vrátane jej združení

Dotknutou verejnosťou pri posudzovaní vplyvov strategických dokumentov je verejnosť, ktorá má záujem alebo môže mať záujem o prípravu strategických dokumentov pred ich schválením (§6a zákona č. 24/2006 Z.z.).

5. Schvaľujúci orgán

Strategický dokument bude schvaľovaný Zastupiteľstvom Žilinského samosprávneho kraja formou Uznesenia Zastupiteľstva Žilinského samosprávneho kraja.

6. Obsah a hlavné ciele strategického dokumentu a jeho vzťah k iným strategickým dokumentom

Potreba vypracovania nového dokumentu vyplynula z procesu hodnotenia plnenia aktuálneho PHSR ŽSK pre roky 2014 – 2020, z potreby stanovenia priorít a dôslednejšieho zacielenia na riešenie identifikovaných problémov, aktuálnych globálnych trendov a lokálnych výziev súvisiacich s klimatickou krízou, demografickými zmenami, technologickým vývojom, zmenou sociálnych väzieb, na identifikované problematické oblasti a výzvy s nimi spojené, a jej spracovanie prebehne s výraznejším zapojením partnerov z územia do procesu jej spracovania, ale aj následnej realizácie, monitorovania a hodnotenia.

Podnetom pre spracovanie dokumentu sú aj meniace sa vonkajšie prostredie, deklarovaný nový prístup k definovaniu národných investičných priorít a nedostatočné zhodnotenie rozvojového potenciálu kraja pre jeho komplexný a udržateľný rozvoj.

Súčasne je potrebné reagovať aj na ciele a priority Agendy OSN pre udržateľný rozvoj 2030, Európsky ekologický dohovor, Víziu a stratégiu rozvoja Slovenska do roku 2030, relevantné národné stratégie, bude vypracovaný v súlade so záväznou časťou územnoplánovacej dokumentácie regiónu a zohľadní výstupy z realizovaných aj zrealizovaných projektov s relevanciou k rozvoju územia kraja (napr. Stratégia udržateľného rozvoja dopravy a mobility ŽSK; AIR TRITIA; Udržateľná regionálna inovačná politika samosprávnych krajov).

PHSR ŽSK 2021+ spĺňa aj požiadavky na spracovanie integrovanej územnej stratégie v zmysle Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady a odporúčaní Európskeho výboru regiónov. PHSR ŽSK 2021+ má charakter strednodobej/dlhodobej rozvojovej stratégie, pričom obsahuje aj úroveň krátkodobú, tzn. implementačnú tak, aby jej naplnenie bolo realistické, viazané na rozpočtové programovanie verejného sektora a reálnu dostupnosť zdrojov.

6.1 Obsah strategického dokumentu

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja 2021+ pozostáva z nižšie uvedených hlavných častí:

1. Úvod

obsahujúci:

- Úvod
- Kontext a chronológia prípravy a vzniku PHSR ŽSK 2021+
- Dôvody vzniku dokumentu PHSR 2021+
- Metodické a legislatívne vymedzenie, zhrnutie východiskových strategických a koncepčných dokumentov
- Prehľad aktérov zapojených do tvorby PHSR ŽSK 2021+
- Zhodnotenie plnenia PHSR ŽSK 2014 - 2020

2. Analytická časť

pozostávajúca z nižšie uvedených častí.

Všeobecná analýza obsahujúca nasledujúce časti:

- Popis územia
- Štruktúra osídlenia

- Demografia

Analýza podľa tematických oblastí obsahujúca pre nasledujúce tematické oblasti:

1. Inovácie a vzdelávanie
2. Životné prostredie
3. Infraštruktúra
4. Sociálna stabilita
5. Identita a sobestačnosť

Každá vyššie uvedená kapitola obsahuje vždy nižšie uvedené časti:

- Manažérske zhrnutie tematickej oblasti
- Kľúčové zistenia za tematickú oblasť
- Porovnania kraja v danej tematickej oblasti v kontexte regiónov Európskej únie
- Porovnania kraja v danej tematickej oblasti v kontexte iných krajov Slovenskej republiky a vybraných krajov ČR (Morevskosliezsky kraj, Zlínsky kraj, Juhomoravský kraj)
- Kľúčové zistenia za regióny ŽSK
- Analýza dotknutej tematickej oblasti

SWOT analýza ŽSK

SWOT analýzy subregiónov

Trendy rozvoja podľa tematických oblastí

3. Startegicko - programová časť

- najdôležitejšie výstupy projektov relevantných pre územie Žilinského kraja merateľné ukazovatele vývoja a kľúčové indikátory pre ciele / prioritné oblasti spolu s míľnikmi. Všetky ciele budú obsahovať krátke zdôvodnenie s odkazom na analytickú časť
- finančné potreby a možnosti financovania plnenia PHSR ŽSK 2021+.

4. Strategicko - programová časť

je prehľadne spracovaná stratégia rozvoja územia určujúca hlavné smery priority a ciele rozvoja územia, ktorá obsahuje:

- Víziu Žilinského kraja
- Hlavný cieľ hospodárskeho a sociálneho rozvoja Žilinského kraja
- Prioritné oblasti hospodárskeho a sociálneho rozvoja Žilinského kraja
- Strategické ciele členené podľa jednotlivých prioritných oblastí
- Špecifické ciele napĺňajúce jednotlivé strategické ciele
- Opatrenia navrhnuté na zabezpečenie realizácie vyššie uvedených cieľov PHSR ŽSK 2021+, spolu s prehľadom typových opatrení, ktoré môžu byť realizované v rámci jednotlivých opatrení

Strategicko - programová časť PHSR ŽSK 2021+ obsahuje taktiež prioritizáciu strategických cieľov podľa:

- všetkých pracovných skupín,
- tematických pracovných skupín,
- územnej pracovnej skupiny pre Horné Považie,
- územnej pracovnej skupiny pre Kysuce,
- územnej pracovnej skupiny pre Liptov,
- územnej pracovnej skupiny pre Oravu,
- územnej pracovnej skupiny pre Turiec.

a v prílohovej časti potom

Príloha č. 1 – Zoznam indikátorov

Príloha č. 2 – Najdôležitejšie výstupy projektov

5. Realizačno – finančná časť

Realizačná časť

obsahujúca najmä nasledujúce časti:

- Zhodnotenie PHSR ŽSK 2014-2020 a stavu implementácie programového obdobia 2014-2020
- Inštitucionálne a organizačné zabezpečenie realizácie PHSR ŽSK 2021+
- Spôsob hodnotenia PHSR ŽSK 2021+ - Systém monitorovania strategicko-programovej časti
- Harmonogram aktivít – ročný cyklus realizácie jednotlivých aktivít
- Riadenie zmien a spôsob aktualizácie PHSR ŽSK 2021+
- Evaluácia stratégie
- Riadenie rizík
- Vzťah PHSR ŽSK 2021+ a nástrojov integrovaného územného rozvoja

Finančná časť

obsahujúca najmä nasledujúce časti:

- Analýza čerpania finančných prostriedkov z EŠIF 2014-2020
  - Stav čerpania finančných prostriedkov EŠIF na Slovensku
  - Stav čerpania finančných prostriedkov EŠIF v krajoch
- Možnosti a zdroje financovania finančných potrieb PHSR ŽSK 2021-2027 v rámci nástrojov Kohéznej politiky EÚ
  - Komunitárne programy a finančné iniciatívy Európskej únie
  - Národné operačné programy
  - Integrovaný územný prístup v programovom období 2021 – 2027
- Finančný plán

6. Záver

obsahujúci najmä krátky súhrn zistení, opatrení a navrhnutých postupov.

6.2 Hlavné ciele strategického dokumentu

Cieľom spracovania PHSR ŽSK 2021+ je, na základe zhodnotenia územia, stanoviť stratégiu a smery ďalšieho rozvoja územia s ohľadom na jeho udržateľnosť a komplexnosť.

Zámerom spracovania nového strategického rámca je aj skvalitnenie a inovácia procesu strategického plánovania a manažmentu v území kraja, efektívne využitie potenciálu územia kraja a vytvorenie funkčnej a flexibilnej kooperačnej štruktúry, ktorá umožní efektívnu integráciu intervencií a zapojenie partnerov v území do procesov spojených so strategickým plánovaním na regionálnej úrovni a následnej realizácie strategických investícií / intervencií.

Cieľom realizácie stratégie je vyvážený a udržateľný rozvoj kraja, kvalitné prostredie a spokojní ľudia v kraji a jeho regiónoch, čo je podmienené:

- dobrým životným prostredím
- vyhovujúcim pracovným uplatnením, ktoré je podmienené fungujúcou ekonomikou
- kvalitou a dostupnosťou služieb (sociálnych, zdravotnej starostlivosti, občianskej vybavenosti)
- kvalitným vzdelávaním vrátane celoživotného vzdelávania
- vyhovujúcou infraštruktúrou (dopravnou, technickou, energetickou, informačnou)
- možnosťou kultúrneho, športového a voľnočasového vyžitia
- širokou spoluprácou medzi aktérmi v území

na čo reflektuje návrh prioritných oblastí, ktorý bol predstavený v rámci Vstupnej správy pre

spracovanie Integrovannej územnej stratégie Žilinského kraja (Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja), ktorá bola prerokovaná Zastupiteľstvom ŽSK na jeho rokovaní dňa 22.2.2021 a Radou partnerstva pre integrovaný územný rozvoj Žilinského kraja.

Vízia rozvoja

Vízia rozvoja Žilinského samosprávneho kraja do roku 2030 znie:

Žilinský kraj – kraj príležitostí, rozumných a udržateľných riešení pre všetkých

Hlavný cieľ

Hlavný cieľ PHSR ŽSK 2021+ je formulovaný nasledovne:

Zlepšiť kvalitu života obyvateľov, rešpektovať limity životného prostredia a zhodnocovať svoj potenciál. Zvýšiť inovačnú výkonnosť ekonomiky a využívať inovatívne a udržateľné riešenia pre zabezpečenie sociálnej stability. Ekonomické ukazovatele a indikátory kvality života v regiónoch kraja priblížiť k priemeru EÚ.

Prioritné oblasti

Na dosiahnutie daného cieľa bolo v PHSR ŽSK 2021+ vytýčených 5 prioritných oblastí:

- Inovácie a vzdelávanie
- Životné prostredie
- Infraštruktúra
- Sociálna stabilita
- Identita a sebestačnosť.

6.3 Vzťah PHSR ŽSK 2021+ k iným strategickým dokumentom

Účelom tejto kapitoly je identifikácia relevantných strategických dokumentov majúcich väzbu k hodnotenému územiu, respektíve hodnotenej koncepcii. Ciele navrhované v rámci tohto Programu by mali byť v súlade s cieľmi relevantných strategických a programových dokumentov, predovšetkým tých, ktoré boli alebo sú pripravované na obdobie 2021+. Pri návrhu PHSR ŽSK 2021+ a následne pri definovaní cieľov Programu boli vzaté do úvahy najmä nižšie uvedené politiky, stratégie, programy a iné dokumenty strategického charakteru.

Strategické dokumenty na európskej úrovni

- Partnerská dohoda Slovenskej republiky na roky 2014-2020,
- Partnerská dohoda Slovenskej republiky na roky 2021-2027,
- Operačný program Slovensko (draft)
- AIR TRITIA (Interreg Central Europe)
- OECD Regions and Cities at a Glance 2020

Strategické dokumenty a politiky na národnej úrovni

- Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030,
- Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj 2030,
- Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 – záväzná časť v znení KURS 2011 – zmeny a doplnky č. 1 KURS 2001
- Udržateľná regionálna inovačná politika samosprávnych krajov (OP EVS)
- Plán obnovy SR
- Strategický plán digitálnej transformácie Slovenska 2030

Strategické dokumenty na regionálnej a miestnej úrovni

- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja pre roky 2014 – 2020,

- Návrh Vstupnej správy pre spracovanie /IUS Žilinského kraja
- Územný plán regiónu Žilinského kraja, Prieskumy a rozbor, 2020
- Stratégia udržateľného rozvoja dopravy a mobility ŽSK
- Územný plán veľkého územného celku Žilinského kraja – záväzná časť, úplné znenie
- SMART sociálne služby - koncepcia uplatnenia SMART princípov pre rozvoj
- v oblasti sociálnej starostlivosti v Žilinskom kraji
- SMART kultúra - koncepcia uplatnenia SMART princípov pre rozvoj v oblasti
- kultúry v Žilinskom kraji
- Koncepcia rozvoja sociálnych služieb Žilinského samosprávneho kraja na roky 2019 – 2023
- Koncepcia rozvoja zdravotníctva v Žilinskom samosprávnom kraji
- Regionálna výskumná a inovačná stratégia Žilinského kraja 2014+
- Budovanie cyklotrás na území Žilinského samosprávneho kraja (Cyklostratégia)
- Stratégia tvorby a budovania Integrovaného dopravného systému
- Strategický plán rozvoja a údržby ciest na úrovni regiónov - (Cestný regionálny Master Plan) v zmysle Akčného plánu pre prípravu programového obdobia 2014 – 2020
- Strategický plán rozvoja verejnej osobnej dopravy - v zmysle Akčného plánu pre prípravu programového obdobia 2014 – 2020
- Regionálna stratégia výchovy a vzdelávania v stredných školách v Žilinskom samosprávnom kraji na roky 2018 – 2022 + Dodatok č. 2

III. Základné údaje o súčasnom stave životného prostredia dotknutého územia

1. Informácie o súčasnom stave životného prostredia vrátane zdravia a jeho pravdepodobný vývoj, ak sa strategický dokument nebude realizovať

1.1. Úvod

Na úvod je potrebné uviesť, že cieľom tejto kapitoly o stave životného prostredia v dotknutom území nie je vykonať samoučelnú komplexnú analýzu stavu životného prostredia, ale odlíšiť, tam, kde je to možné a účelné, významné nedostatky a trendy v zaťažení jednotlivých zložiek životného prostredia, aby bolo možné formulovať referenčné ciele ochrany životného prostredia a posúdiť vplyvy Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja 2021+ na vývoj životného prostredia.

Stav životného prostredia podmieňuje súčasný aj budúci rozvoj kraja. Na jednej strane tvoria významnú časť programového územia prírodne cenné územia, chránené podľa národných predpisov i európskej legislatívy, ktoré prispievajú k vysokej atraktivite územia i kvalite života v oblasti. Na druhej strane je život negatívne ovplyvňovaný znečistením ovzdušia, ktoré ovplyvňuje verejné zdravie, demografickú a sociálnu sféru. Významným rysom posledných rokov sú tiež vplyvy klimatickej zmeny, prejavujúce sa okrem iného vlnami horúčav, extrémnymi klimatickými javmi a ďalšími vplyvmi na prírodné prostredie, sociálny a ekonomický rozvoj regiónu.

Žilinský kraj leží v severozápadnej hornatej časti územia Slovenska. Národné parky, chránené krajinné oblasti, maloplošné chránené územia a lokality sústavy Natura 2000 (územia európskeho významu a významné vtáčie územia) pokrývajú takmer 60 % celkového územia kraja a zaisťujú v časti územia vysokú ekologickú hodnotu krajiny. Oproti iným regiónom Slovenskej republiky sú v Žilinskom kraji zachované rozľahlé oblasti pre prirodzené zadržiavanie vody (nadpriemerná lesnatosť, mokrade, inundačné územia), nachádzajú sa v ňom oblasti s fungujúcou konektivitou krajiny, bezcestné územia, nefragmentované vodné toky, „hot spoty“ biodiverzity a priestorové katalyzátory v podobe veľkých a starých ekotonov, podporujúce spojitost a prežívanie populácií vzácnych, ohrozených a inak významných druhov organizmov, ich biotopov a spoločenstiev. Diverzitu krajiny pozitívne ovplyvňujú aj jestvujúce cenné historické štruktúry krajiny tvoriace dedičstvo využitia zeme.

Na druhej strane najmä vo výrazných údoliach riek, ktoré sú intenzívne osídlené, sa koncentrujú negatívne dopady ľudskej činnosti na životné prostredie. Ide predovšetkým o negatívne vplyvy dopravy, priemyselnej výroby na ovzdušie a klímu, a sprostredkovane, spoločne s hlukom, s dopadmi na zdravie populácie. Významné negatívne dôsledky tiež priniesla nevhodná urbanizácia (ktorá stále pokračuje), nevhodné meliorácie, technické regulácie vodných tokov, ťažba štrkopieskov v ich korytách, aj dopady výstavby vodných nádrží na Váhu, ktoré vytvorili bariérové efekty a v dôsledku zanášania aj environmentálne záťaže narušujúce chemizmus vody a pôd, uvoľňujúce skleníkové plyny a vytvárajúce podmienky pre rozvoj invázných organizmov. Znečistenie vodných tokov sa môže zhoršovať tiež znižovaním ich vodnosti, na ktorú má vplyv zmena klímy. Ohrozením pre podzemné a povrchové vody aj ekosystémy je podpriemerné napojenie domácností Žilinského kraja, najmä odľahlejších a menších obcí (do 2000 ekvivalentných obyvateľ v regiónoch Kysuce, Horné Považie, Orava) na stokovú sieť a čistiarne odpadových vod a celkovo nízka kvalita technickej infraštruktúry stokovej siete.

Okrem priemyslu a dopravy pôsobia na znečisťovanie ovzdušia tiež lokálne zdroje (vykurovanie domácností tuhým palivom), predovšetkým v úzkych podhorských údoliach s horším rozptylom škodlivín, umocnené prejavmi energetickej chudoby (spaľovanie nekvalitných palív a odpadov) a ďalej tiež spaľovanie haluziny pri lesníckych prácach, sekundárna prašnosť a iné. Plošná ťažba

vysychajúcich lesov zvyšuje zraniteľnosť reliéfu, riziko bleskových aj riečnych povodní, sucha a iných dopadov zmeny klímy. V Žilinskom kraji chýba adaptačná stratégia na dopady zmeny klímy, ktorá by umožnila prioritizovať reakcie na predpokladané dopady zmeny klímy podľa zraniteľnosti a citlivosti územia, a ktorá by umožnila zahrnúť adaptačné princípy do realizácie projektov v oblastiach rozvoja miest a obcí, aj vo voľnej krajine.

Mimoriadnou výzvou je pre Žilinský kraj problematika obehového hospodárstva najmä v časti nakladania s odpadmi. Pripravenosť kraja plniť ciele Európskeho spoločenstva v oblasti odpadov a nutnosť redukovat' skládkovanie do roku 2030 nie je dostatočná. Aktuálnym problémom je obmedzená kapacita existujúcich skládok komunálneho odpadu. Problematické je, ako v celej Slovenskej republike, nedostatočné materiálové a predovšetkým energetické využívanie odpadov, ktoré vyžaduje moderné technológie, relatívne dlhú prípravu a náročnú prácu v oblasti akceptácie zariadení na energetické využívanie odpadov verejnosťou. Taktiež problematika prevencie vzniku odpadov na počiatku celého cyklu, predĺženie životného cyklu výrobkov a ich znovuvyužitie, bude vyžadovať zmenu prístupu. Slabou stránkou je aj nízky záujem kľúčových aktérov pri tvorbe a uplatňovaní produktov zo zhodnocovania odpadu (reuse, recycling). V Žilinskom kraji je tiež veľa starých environmentálnych záťaží s potenciálom rizika pre podzemné vody i pôdy.

Strategický význam pre udržateľný rozvoj kraja má integrovaný manažment krajiny najmä prostredníctvom integrovaného územného plánovania. Zahŕňa sektorovú (lesohospodárstvo, vodohospodárstvo a poľnohospodárstvo, ochrana prírody, urbanizácia, rekreácia, energetika a i.), územnú (vertikálnu a horizontálnu) a organizačnú integráciu a umožňuje prekonávať rezortné bariéry, stereotypy a konflikty záujmov, regionálne nerovnosti a iné slabé stránky. Už dlhodobo však významne zaostáva za potrebami kraja i SR. Dôležitou súčasťou by malo byť zachovanie historického dedičstva využitia územia vo forme tradičného obhospodarovania pôdy a podpora urbaniátov a lesných hospodárov pri obhospodarovaní lesov. Veľkým problémom pre zachovanie krajinného rázu a konektivity krajiny je aj neúmerne rozsiahla, predovšetkým investičná výstavba viazaná na rekreačné oblasti chránenej prírody, ale tiež obce a mestá v podhorí.

Zo všetkých uvedených dôvodov je veľmi dôležitá tiež sústavná podpora environmentálneho vzdelávania, výchovy a osvetu. Bez participujúcej verejnosti nie je možné účinne vyriešiť rad problémov životného prostredia. Ide napríklad o riešenie lokálneho vykurovania a zamedzenie spaľovania odpadov v domácnostiach, obmedzenie nevhodnej urbanizácie, náležité nakladanie s odpadmi, obmedzovanie individuálnej automobilovej dopravy v prospech verejnej a nízkoemisnej dopravy a udržateľnej mobility, ochranu prírody krajiny, šetrné hospodárenie s pitnou a zrážkovou vodou, znovuvyužívanie šedej vody, vhodná likvidácia splaškových vôd a i.. Problémy životného prostredia ešte prehľbuje dlhodobé miznutie skúseností s prírodou, zvlášť u mladých ľudí. Na rozdiel od iných krajov nemá Žilinský kraj doteraz stratégiu EVVO, ktorá by umožňovala stanoviť priority a financovať potrebné kroky na dosahovanie vyššie uvedených cieľov.

Nasledujúce časti tejto kapitoly obsahujú dostupné informácie o súčasnom stave životného prostredia v Žilinskom kraji a o trendoch ich vývoja a pravdepodobnom vývoji, ak by sa opatrenia PHSR ŽSK 2021+ nerealizovali. Na spracovanie tejto kapitoly boli využité najmä informácie a údaje zhromaždené v analytickej časti PHSR ŽSK 2021+, ktoré sú uvedené v jej tematickej oblasti Životné prostredie. Tam, kde to bolo účelné, boli údaje a informácie z programu doplnené z ďalších zdrojov.

Táto kapitola zahŕňa popis nižšie uvedených oblastí:

- Ovzdušie a klíma
- Voda a vodohospodárske pomery
- Pôda a horniny
- Odpady a materiálne zdroje
- Biota, krajina, chránené prvky
- Obyvateľstvo a zdravie
- Hluk a vibrácie

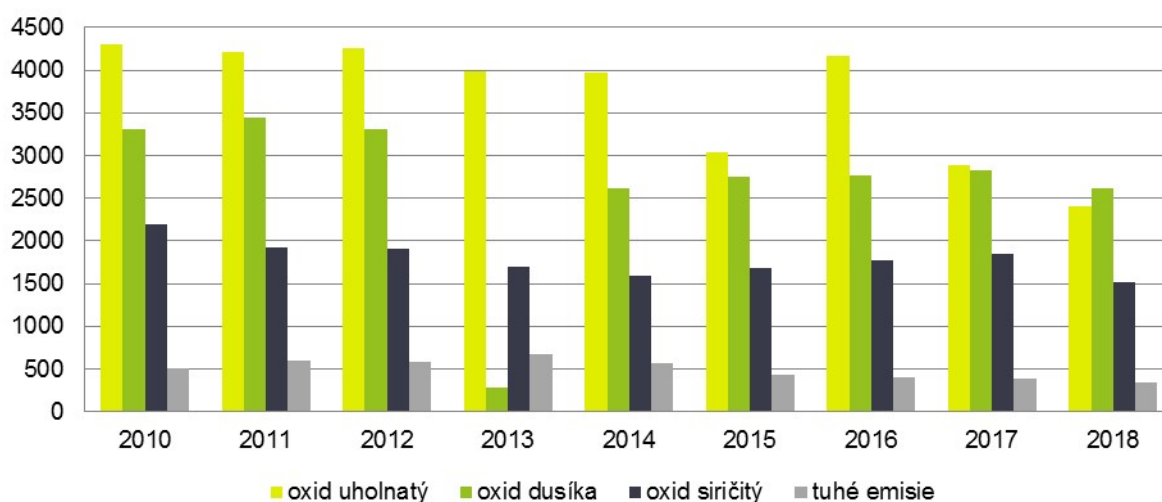
1.2. Ovzdušie a klíma

Emisie

Všeobecne proti uplynulým dekádam došlo k výraznému poklesu znečistenia emisiami tuhých látok v ovzduší vďaka zmene palivovej základne v prospech ušľachtilých palív a zvyšovaniu účinnosti odľučovacej techniky. Na vývoj mala vplyv aj zmena štruktúry a objemu priemyselnej produkcie.

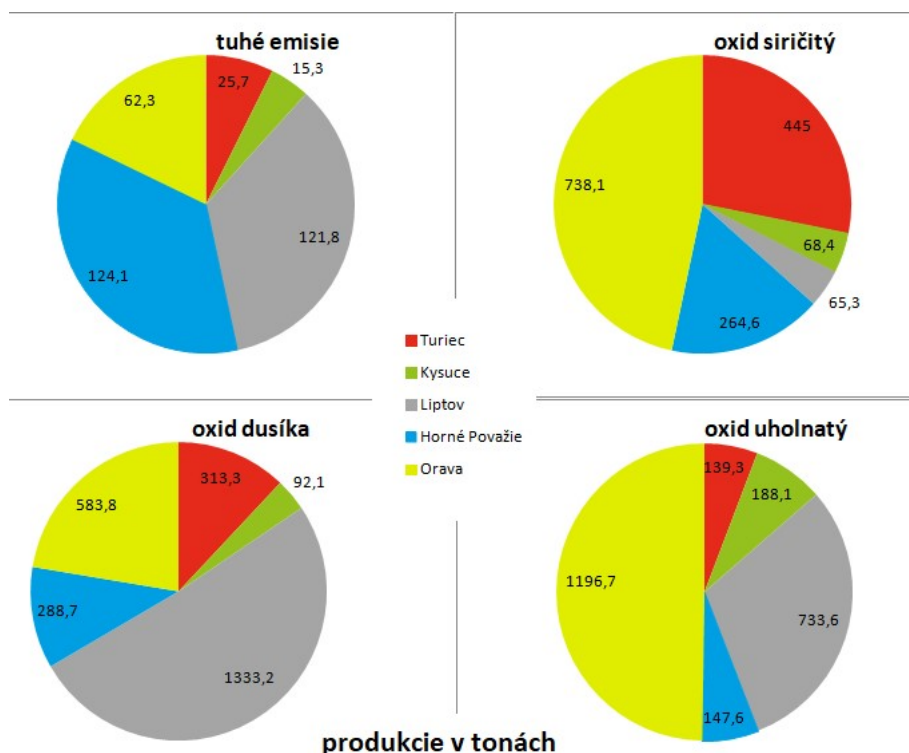
V dlhodobom časovom horizonte (1990 – 2017) bol zaznamenaný výrazný pokles emisií základných znečisťujúcich látok. Tento celkovo pozitívny trend vývoja bol zaznamenaný v dôsledku legislatívneho i technologického pokroku a zmenou palivovej základne. Medzi rokmi 2005 – 2017 bol zistený pokles u emisií SO₂ v úrovni 68,6 %, oxidov dusíka (NO_x) v úrovni 36,4 % a CO v úrovni 34,4 %. Rovnako trend emisií pevných častíc bol v porovnaní rokov 2005 – 2017 klesajúci, a to o 44 %, v prípade suspendovaných častíc frakcie PM₁₀ a o 47,4 % v prípade suspendovaných častíc frakcie PM_{2,5}. V medziročnom porovnaní (2016 – 2017), kde bol zaznamenaný mierny nárast emisií SO₂. Vývoj emisií základných znečisťujúcich látok v ovzduší v Žilinskom kraji v období rokov 2010 – 2018 je znázornený v nasledujúcom grafe a množstvo emisií základných znečisťujúcich látok v subregiónoch Žilinského kraja v roku 2018 je znázornené v ďalšom grafe.

Graf 1: Vývoj emisií základných znečisťujúcich látok v ovzduší v Žilinskom kraji v t/rok za r. 2010 – 2018

Zdroj: PHSR ŽSK 2021+ Analytická časť / Štatistický úrad Slovenskej republiky

Graf 2: Vývoj základných znečisťujúcich látok v subregiónoch Žilinského kraja v roku 2018 (produkcia v tonách)

Zdroj: PHSR ŽSK 2021+ Analytická časť / Štatistický úrad Slovenskej republiky

Najvýznamnejším zdrojom znečistenia emisiami PM₁₀ a PM_{2,5} sú lokálne zdroje (vykurovania domácností tuhým palivom), nasleduje doprava a veľké zdroje (priemysel). Priemyselné zdroje znečisťovania ovzdušia, ako sú papierne, cementárne, výroba vápna, ferozliatín, výroba stavebných materiálov, hutnícky, strojársky, elektrotechnický a automobilový priemysel v Žilinskom kraji sú z hľadiska príspevku k lokálnemu znečisteniu ovzdušia základnými znečisťujúcimi látkami menej významné (1,2).

Ďalšími zdrojmi znečisťovania na území Žilinského kraja emisiami PM₁₀ a PM_{2,5} sú, okrem vykurovania domácností, dopravy a priemyselných zdrojov, prach zo stavebnej činnosti, veterná erózia z nespevnených povrchov, skládok sypkých materiálov, suspenzia tuhých častíc (sekundárne znečistenie) z dopravy a nedovolené spaľovanie poľnohospodárskeho a domového odpadu a haluziny. Tieto často významné zdroje je problematické kvantifikovať a priestorovo a časovo lokalizovať, (preto obyčajne nie sú podchytené v emisných vstupoch do modelovania kvality ovzdušia) (1, 2, 21).

Najmenší podiel emisií sledovaných látok má región Kysuce. Z hľadiska tuhých emisií sú najväčšími znečisťovateľmi ovzdušia subregión Horné Považie a Liptov. Z pohľadu produkcie oxidu siričitého je najväčším producentom subregión Orava, nasleduje Turiec a Horné Považie. Oxid dusíka najviac produkuje subregión Liptov (viac ako polovica produkcie v Žilinskom kraji), nasleduje subregión Orava. Najvýraznejším producentom oxidu uhoľnatého je subregión Orava, nasleduje subregión Liptov, za nimi nasledujú regióny Kysuce, Liptov a Horné Považie (17).

Celkovo sa za najväčších znečisťovateľov ovzdušia z hľadiska subregiónov radí Liptov a Orava (17). K produkcii špecifických emisií dochádza z celulózopapierenského priemyslu v regióne Liptov hlavne zápachy (zlúčeniny redukovanej síry), chlórované zlúčeniny, ozón.

Z hľadiska zdrojov je v hornatej časti Žilinského kraja s relatívne nízkou produkciou emisií (regióny Kysuce a Orava) ich najväčším producentom vykurovanie domácností tuhým palivom. Automobilová doprava ovplyvňuje ovzdušie najintenzívnejšie v okresoch Žilina, Martin a Bytča, teda v okresoch s intenzívnou dopravou (1, 17).

Kvalita ovzdušia - Koncentrácie škodlivín v ovzduší

Žilinský kraj v súčasnosti, podľa Správy o kvalite ovzdušia v Slovenskej republike za rok 2020, nezaznamenal prekročenie limitnej hodnoty pre priemernú dennú koncentráciu PM₁₀, PM_{2,5}, SO₂, NO₂, benzén a CO. Skôr dochádzalo k prekročeniu limitných hodnôt znečistenia v lokalitách Martin, Ružomberok, Žilina. V Žilinskom kraji bolo v roku 2020 nameraných 29 dní, kedy denné koncentrácie PM₁₀ boli väčšie ako 50 µg·m⁻³, pričom denná priemerná koncentrácia pre PM₁₀ smie prekročiť hodnotu 50 µm·m⁻³ maximálne 35-krát za rok.

Na monitorovacej stanici Žilina - Obežná bolo v rokoch 2019 a 2020 namerané prekročenie cieľovej hodnoty pre benzo(a)pyrén (1 ng·m⁻³) pri nameranej hodnote 2 ng·m⁻³ v roku 2019 a 1,9 ng·m⁻³ v roku 2020. Pravdepodobne sa tu prejavuje vplyv vykurovania domácností, cestnej dopravy a cezhraničného prenosu z Malopoľského vojvodstva^{2,3}. Na monitorovacej stanici Ružomberok - Riadok boli tiež namerané vysoké koncentrácie benzo(a)pyrénu (4,5 ng·m⁻³), ide však o údaje iba zo zimného obdobia, a preto nie je možné výsledky porovnávať s cieľovou hodnotou, ktorá sa vzťahuje na priemernú ročnú koncentráciu.

Na monitorovacej stanici Žilina - Obežná bolo v roku 2019 nameraných 6 dní a v roku 2018 potom 12 dní, v ktorých sa prekročili cieľové hodnoty prízemného ozónu.

Na základe modelovania boli určené rizikové oblasti pre PM₁₀, PM_{2,5} a benzo(a)pyren v území mesta Žilina a v území mesta Ružomberok a obce Likavka (PM_{2,5}).

Podľa výsledkov vyhodnotenia znečistenia ovzdušia podľa limitných hodnôt na ochranu ľudského zdravia za rok 2020 z priemyselných staníc ostatných prevádzkovateľov (VZZO) bola v Žilinskom kraji 41x za rok prekročená 24 hod. limitná hodnota µg·m⁻³ pre PM₁₀ u prevádzkovateľa Mondi a. s. – Supra, Ružomberok^{2,3}.

Čo sa týka aktuálnych tém, ako sú zmena klímy, za súčasného trendu s podporou implementácie prijatých opatrení, bude cieľ Európskeho spoločenstva do roku 2030 (znižiť emisie skleníkových plynov v sektoroch Európskeho systému obchodovania s emisiami o 43 % a v sektoroch mimo Európskeho systému obchodovania s emisiami o 20 % v porovnaní s rokom 2005 pravdepodobne v Slovenskej republike dosiahnutý (1, 2).

Oblasti riadenia kvality ovzdušia (ORKO)

Oblasti riadenia kvality ovzdušia sa navrhujú s cieľom identifikovať lokality, kam je potrebné prioritne zamerať opatrenia na zlepšenie kvality ovzdušia. Opatreniami na zlepšenie kvality ovzdušia je potrebné pokryť čo najväčšiu časť územia, kde sa môžu vyskytovať vysoké koncentrácie znečisťujúcich látok.

Keďže monitorovacie stanice nemôžu svojím meraním pokryť celú krajinu s tak členitým terénom, ako Slovensko má, je potrebné vymedziť ORKO nielen tam, kde sa zistilo znečistenie prekračujúce limitné hodnoty alebo cieľové hodnoty niektorej znečisťujúcej látky na základe merania (zohľadňujú sa najmenej ostatné 3 roky), ale do ORKO treba zahrnúť aj rizikové oblasti, kde zhoršená kvalita ovzdušia vychádza na základe modelovania.

Oblasti riadenia kvality ovzdušia vymedzené na základe matematického modelovania boli určené ako rizikové oblasti, kde nadmerné znečistenia ovzdušia vychádza z vysokých emisií z lokálneho vykurovania najmä tuhým palivom (biomasou a uhlím) a na základe zhoršených rozptylových podmienok.

Oblasti riadenia kvality ovzdušia pre rok 2021 - Zóna Žilinský kraj

V Žilinskom kraji boli pre rok 2021 vymedzené Oblasti riadenia kvality ovzdušia uvedené v nasledujúcej tabuľke.

Tab. 1 Oblasti riadenia kvality ovzdušia vymedzené v Žilinskom kraji

ORKO vymedzené na základe merania v rokoch 2018 – 2020		
Okres	Územie vymedzené ako ORKO	Znečisťujúca látka
Ružomberok	Územie mesta Ružomberok a obce Likavka	PM _{2,5}
Žilina	Územie mesta Žilina	PM _{2,5} , BaP
ORKO vymedzené na základe matematického modelovania		
Okres	Územie vymedzené ako ORKO	Znečisťujúca látka
Bytča	Celý okres	PM ₁₀ , PM _{2,5}
Čadca	Celý okres	PM ₁₀ , PM _{2,5}
Dolný Kubín	Celý okres	PM ₁₀ , PM _{2,5}
Kysucké Nové Mesto	Celý okres	PM ₁₀ , PM _{2,5}
Liptovský Mikuláš	Celý okres	PM ₁₀ , PM _{2,5}
Martin	Celý okres	PM ₁₀ , PM _{2,5}
Námestovo	Celý okres	PM ₁₀ , PM _{2,5}
Ružomberok	Celý okres	PM ₁₀ , PM _{2,5}
Tvrdošín	Celý okres	PM ₁₀ , PM _{2,5}
Žilina	Celý okres	PM ₁₀ , PM _{2,5}
Turčianske Teplice	Obec/mesto	PM ₁₀ , PM _{2,5}

Zmena klímy

Zmena klímy alebo klimatická zmena predstavuje jednostrannú premenu dlhodobého charakteristického režimu počasia na Zemi napríklad smerom k otepleniu alebo ochladeniu. Pre obdobie posledných dvoch miliónov rokov bolo charakteristické striedanie doby ľadovej a medziľadovej, kedy sa priemerná globálna teplota líšila o niekoľko stupňov Celzia. V súčasnej dobe prebiehajúca zmena klímy sa však líši ako svojou rýchlosťou tak aj svojou príčinou, ktorou sú globálne zmeny spôsobené ľudskou činnosťou.

Zmena klímy predstavuje pre Európu a celý svet jednu z najväčších existenciálnych hrozieb. Možno ju riešiť mitigačnými opatreniami, ktoré pomáhajú znižovať a obmedzovať emisie skleníkových plynov, alebo adaptačnými opatreniami zameranými na znižovanie zraniteľnosti voči dopadom zmeny klímy (výskyt extrémnych teplôt a sucha, nedostatok vody a potravín, výskyt extrémnych zrážok a povodní a ďalšie).

Z doterajších predikcií vývoja klímy vyplýva budúci relatívne vysoký nárast teplôt v záujmovom území. Tento fakt sa v súčasnosti prejavuje predovšetkým suchom, zvyšujúcimi sa teplotami (vrátane predlžovania vln extrémnych horúčav), extrémnymi klimatickými javmi (povodne, búrky, vietor, požiare). Táto skutočnosť má priame dôsledky na rozvoj územia a prejavuje sa v rôznych oblastiach života obyvateľstva.

Na severnom Slovensku a v pohoriach možno predpokladať nárast zrážkových úhrnov približne o 30 % aj v zimnom období a súčasne by tiež malo dôjsť k zvýšeniu teploty vzduchu až o 4 °C. Do konca 21. storočia by tento proces mal spôsobiť významný nárast úhrnov zrážok v polohách s nadmorskou výškou medzi 800 až 1 000 m n. m. Navyše z dôvodu oteplenia by sa mali oproti súčasnosti častejšie vyskytovať zimné povodne (9).

Počas extrémnych zrážkových udalostí možno predpokladať, že zrážkové úhrny s pravdepodobnosťou opakovania raz za 50 rokov a menej často budú o 20 až 25 % vyššie ako boli v prvej dekáde 21. storočia. Podľa analýzy výsledkov jednotlivých skúmaných scenárov klimatickej zmeny by mohli vyššie úhrny zrážok vo viacerých oblastiach Slovenska každý rok prevyšovať 150 mm a v priemere raz za 50 rokov 400 mm. Tieto predpoklady vyplývajú priamo z fyzikálnej teórie atmosférických zrážok (9).

Napriek možnosti nárastu úhrnu zrážok sa predpokladá pokles odtoku z celého územia Slovenska. V porovnaní s referenčným obdobím rokov 1951 až 1980 možno predpokladať, že v roku 2030 bude 21 % územia Slovenska a v roku 2075 84 % územia Slovenska v zóne poklesu dlhodobého priemerného odtoku od -5 do -20 % (9).

Najviac viditeľné budú dopady v oblasti poľnohospodárstva (gradácie škodcov, znižovanie výnosov), lesníctva (usychanie smrekových porastov a rozvoj škodlivého hmyzu, sociálnej a zdravotnej sféry (dopady vln horúčav na seniorov, deti a chorých) a v neposlednom rade aj na cestovný ruch (znižovanie konkurencieschopnosti zimných stredísk v dôsledku nedostatku snehu, prípadne obmedzenie povolenia nakladania s povrchovými vodami pre potreby umelého zasnežovania).

Pravdepodobný vývoj, ak by sa PHSR ŽSK 2021+ nerealizoval

Celkové trendy v oblasti ovzdušia a klímy by sa v dôsledku nevykonania navrhovanej koncepcie nezmenili. Koncepcia zahŕňa niektoré opatrenia, ktoré môžu mať pozitívny vplyv na ovzdušie. V prípade nerealizovania PHSR ŽSK 2021+ by sa tieto pozitívne vplyvy na klímu neprejavili. Žilinský kraj by v prípade nerealizovania PHSR ŽSK 2021+ prišiel o opatrení, ktorými by sa redukovalo znečisťovanie ovzdušia a negatívne vplyvy klímy (napríklad znižovanie emisií z vykurovanie domácností, riešenie dopadov zmeny klímy v sídlach a v krajine, podpora obehových hospodárstva a ďalšie).

1.2. Voda a vodohospodárske pomery

Slovensko leží na rozvodnici Čierneho a Baltského mora a jeho reliéf vytvára situáciu, že väčšina vody z atmosférických zrážok z územia Žilinského kraja oteká povrchovým odtokom z územia kraja aj Slovenskej republiky. Najvýznamnejšie vodné toky v Žilinskom kraji sú rieka Váh s prítokmi Belá, Revúca, Ľubochňanka, Orava, Turiec, Varínka, Kysuca, Rajčanka². Do povodia rieky Váh a úmoria Čierneho mora patrí takmer celé územie Žilinského kraja s výnimkou pramennej oblasti Lopušanky a Tišňavského potoka „Kasárne“, ktoré patria do povodia Bečvy (Česká republika). Povodie Váhu odvádza až 28,3% celkového ročného objemu odtoku Slovenska.

Podľa platnej hydrogeologickej rajonizácie zasahuje do územia Žilinského kraja 31 hydrogeologických rajónov. Z toho je 17 rajónov v celosti a 14 rajónov zasahuje územie kraja čiastočne. Z celkovej plochy chránených vodohospodárskych oblastí v Slovenskej republike (6 942 km²) zaberá plocha chránených vodohospodárskych oblastí na území Žilinského kraja väčšiu časť (CHVO Beskydy – Javorníky, Strážovské vrchy, Veľká Fatra a Nízke Tatry s celkovou plochou 4 482,61 km²).

Na území Žilinského kraja sa nachádzajú významné zdroje pitnej povrchovej vody, ktoré neslúžia len pre Žilinský kraj (vodná nádrž v obci Turček, Nová Bystrica). V kraji sa využíva celkom 218 zdrojov podzemnej vody (studne, vrty, pramene) na odbery pre hromadné zásobovanie pitnou vodou. Najvýznamnejšie zdroje podzemnej vody sú v okrese Martin a v okrese Žilina. V posledných rokoch sa objavujú problémy z hľadiska poklesu výdatnosti vodných zdrojov a deficitu v období minimálnych výdatností (okresy Čadca, Žilina a Námestovo) (1, 10).

Na území Žilinského kraja sa nachádza 9 vodných nádrží (Bešeňová, Čierny Váh, Hričov, Krpeľany, Liptovská Mara, Mikšová, Orava, Tvrdošín, Vodné dielo Žilina) s cieľom akumulovať vodu pre energetické využitie, ochranu pred povodňami, rekreačné, športové či rybárske využitie a dve vodárenské nádrže: Nová Bystrica, Turček. Voda z vodárenskej nádrže Turček je prevažne distribuovaná do Banskobystrického kraja.

Údolná niva Váhu a jeho prítokov je najvýznamnejšou oblasťou z hľadiska tvorby zásob podzemných vôd na území Žilinského kraja. V kraji je evidovaných 218 zdrojov podzemnej vody na odbery na hromadné zásobovanie pitnou vodou (studne, vrty, pramene). Najbohatšie zdroje sa nachádzajú v okrese Martin a Žilina, významné zdroje sú aj na Orave v oblasti Oravíc. Problémy vo vodovodoch z hľadiska poklesu výdatnosti vodných zdrojov a deficitu v období minimálnych výdatností vodných zdrojov uvádza v Žilinskom kraji okres Čadca, Žilina a Námestovo.

Kvalita vody

V Žilinskom kraji je kvalita vody vo Váhu takmer vyhovujúca, problematické sú najmä jeho prítoky. Kvalita vody v povodí Váhu je ovplyvňovaná predovšetkým bodovými zdrojmi znečistenia (hlavne v regióne Horné Považie). Na území Žilinského kraja ovplyvňujú kvalitu vody Váhu predovšetkým veľké mestá (Liptovský Mikuláš, Ružomberok, Martin, Žilina), kde sú do vodného toku zaústené výuste predčistenej odpadovej vody z čistiarní odpadových vôd (1, 5, 10).

V objektoch sledovania kvality podzemnej vody nachádzajúcich sa v CHVO Beskydy - Javorníky bolo vykonaných 1 409 analytických stanovení ukazovateľov, z ktorých bolo zaznamenaných 44 prekročení limitných hodnôt v 13 ukazovateľoch podľa Vyhlášky MZ SR č. 247/2010 Z. z., čo predstavuje 3 % z celkového počtu (1, 10).

Žilinský kraj patrí v porovnaní s ostatnými kraji medzi regióny s kvalitnejšou pitnou vodou. Limitné hodnoty kvality pitnej vody dodávanej do verejných vodovodov najčastejšie prekračovali mikrobiologické ukazovatele. Najčastejšie prekračovanými ukazovateľmi kvality pitnej vody vo verejných vodovodoch boli koliformné baktérie (od 0,82 % do 9,38 %) a kultivovateľné mikroorganizmy pri 37°C (od 2,11 % do 7,59 %). Ostatné ukazovatele kvality pitnej vody počas sledovaných rokov 2008 – 2011 dosiahli v priemere iba 1 – 2 % nevyhovujúcich vzoriek.

Napojenie na zásobovanie pitnou vodou a na verejnú kanalizáciu

Z hľadiska zásobovania pitnou vodou patrí Žilinský kraj medzi kraje s vyšším podielom obyvateľov zásodovaných z verejných vodovodov. V roku 2018 bolo na verejný vodovod napojených 91,4% obyvateľov kraja, čo ho radí na 4 miesto medzi kraji Slovenskej republiky, za Bratislavským krajom, Nitrianskym krajom a Trenčianskym krajom. Oproti roku 2015, kedy bolo napojených 90,3 % obyvateľov (zobrazené v grafe nižšie) došlo v roku 2019 k miernemu zlepšeniu. Dĺžka vodovodnej siete v roku 2019 bola 4 249 km (v roku 2015 bola 4 003 km).

Napriek tomu aj naďalej zostávajú obce bez verejného vodovodu. V okrese Žilina, v regióne Horné Považie ide o obec Paština Závada a v okrese Liptovský Mikuláš v regióne Liptov ide o obce Bukovina a Veľké Borové. Ďalej sú tu obce s rozostavaným vodovodom v regióne Liptov (obce Bobrovček, Pavlova Ves, Malé Borové, Liptovské Behárovce v okrese Liptovský Mikuláš) a v regióne Orava (obec Rabčice, Beňadovo, Krušetnica, Oravská Jasenica, Oravská Lesná, Oravská Polhora, Zákamenné, Zubrohlava, Sihelné v okrese Námestovo a obec Brezovica v okrese Tvrdošín) (6).

Celkovo je v Žilinskom kraji evidovaných 69 prevádzkovaných komunálnych čistiarní odpadových vôd (ČOV). Podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizáciu v roku 2019 (71,4 %) vykazuje oproti roku 2015 (64,8 %) nárast o 6,6 percentuálnych bodov (zobrazené na nasledujúcom grafe). Najviac napojených obyvateľov je na Liptove, najväčší nárast bol zaznamenaný na Hornom Považí (1, 10, 17). Významným faktorom je nedostatočné odkanalizovanie odľahlých obcí v Žilinského kraja a zvlášť potom situácia v menších obciach do 2 000 ekvivalentných obyvateľov, hlavne v regióne Horného Považia (okres Bytča), Kysuce (okres Čadca a Kysucké Nové Mesto) a Orava (okres Námestovo), kde sa splaškové vody likvidujú v nepriepustných nádržkách (žumpách), v domácich čistiarniach odpadových vôd (v lepšom prípade) a v septikoch (v horšom prípade).

Graf 3: Podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizáciu v roku 2015 a v roku 2019 (%)

Zdroj: PHSR ŽSK 2021+ Analytická časť / Štatistický úrad Slovenskej republiky

Z vyššie uvedených údajov je zrejmé, že naprieč všetkými krajinami Slovenskej republiky existuje potenciál budovať kanalizačné siete a odvádzať odpadové vody na centrálné čistenie do obecných čistiarní odpadových vôd, pretože stále je veľké množstvo vôd, ktoré sú odvádzané bez centrálného čistenia. Tieto vody sú často vypúšťané do povrchových vôd (drobné vodné toky) a niekedy aj do vôd podzemných (netesniace žumpy alebo nefunkčné staré septiky). Mestá a obce môžu vykonávať kontrolu dokladov o odvoze odpadových vôd podľa § 36 ods. 4 zákona č. 364/2004 z. z. o vodách, k riadnemu predčisteniu v centrálnej čistiarni odpadových vôd.

Podľa pripravovaného Plánu rozvoja verejných vodovodov a verejných kanalizácií pre územie Žilinského kraja na roky 2021 – 2027 je rozvoj verejných kanalizácií navrhovaný v súlade s požiadavkami legislatívy EÚ a SR a koncepčných a plánovacích dokumentov. Cieľom je vytvoriť podmienky na dosiahnutie dobrého stavu vôd a prioritne zabezpečiť v obciach do 2 000 ekvivalentných obyvateľov výstavbu stokových sietí a výstavbu čistiarní odpadových vôd (v prípadoch ak už je vybudovaná stoková sieť). Výstavbu kanalizácií a čistiarní odpadových vôd je potrebné zaistiť predovšetkým v lokalitách nachádzajúcich sa v chránených vodohospodárskych oblastiach, v ktorých sú veľkokapacitné zdroje podzemných vôd, aby bolo zamedzené ohrozeniu kvality vôd a nebolo ohrozené ich využívanie.

Povodňové riziká

Jedným z negatívnych dopadov zmeny klímy je vzrastajúce riziko povodní. K základným krokom účinnej prevencie proti povodňam patrí obnovenie ekosystémových funkcií povodia, územia aj krajiny, ktoré svojimi prirodzenými vlastnosťami zadrží dažďovú vodu, umožní jej vsakovanie do podlažia, a rovnako aj uprednostnenie prírode blízkych protipovodňových opatrení pred technickým riešením. Konkrétnym cieľom je vytvoriť a vybudovať v lesnej, v poľnohospodárskej a v urbánnej krajine na celom území Slovenskej republiky vodozádržné krajinné a terénne útvary a v zastavaných územiach obcí a miest vybudovať vodozádržné systémy.

Podľa Správy o stave životného prostredia Slovenskej republiky za rok 2019, mali celkové výdavky a škody spôsobené povodňami od roku 2005 kolísavý priebeh. Počet osôb zasiahnutých povodňami od roku 2005 do roku 2019 bol na Slovensku zhruba 80 000. V posledných rokoch výška povodňových škôd klesla (a tiež počet obyvateľov zasiahnutých povodňami). V roku 2019 boli celkové výdavky za škody spôsobené povodňami 769 mil. eur. Do roku 2030 by mali byť podporované realizácie protipovodňových opatrení s cieľom ochrániť osoby, ich majetok a životné prostredie (Správa o stave ŽP Slovenskej republiky za rok 2019) (1).

Pravdepodobný vývoj, ak by sa PHSR ŽSK 2021+ nerealizoval

Celkové trendy v oblasti v oblasti vôd a vodohospodárskych pomerov by sa v dôsledku nevykonania koncepcie nezmenili. V dôsledku nevykonania navrhovanej koncepcie by neboli podporované aktivity opatrenia 2.4.3 Ochrana vôd a podpora čistenia odpadových vôd a ďalších opatrení s potenciálom pozitívnych vplyvov na kvalitu vôd.

1.3. Pôda a horniny

Pôda

V Žilinskom kraji s rozlohou 6 808,53 km² (680 853 ha) činí podiel poľnohospodárskej pôdy 35,8 % a lesných pozemkov 55,9 % pôdneho fondu kraja. V Žilinskom kraji, ako v jedinom kraji Slovenskej republiky, prevažujú lesné pozemky na celkovej ploche kraja. Naopak z hľadiska podielu poľnohospodárskej pôdy na svojom pôdnom fonde nedosahuje Žilinský kraj priemer SR. Žilinský kraj oproti priemeru Slovenska má veľmi nízky podiel ornej pôdy a naopak vyšší podiel trvalých trávnatých porastov. V kraji takmer chýbajú chmeľnice (7 m²) a vinice (84 m²).

Nízky podiel poľnohospodárskej pôdy, predovšetkým ornej pôdy na celkovej ploche Žilinského kraja v porovnaní s priemerom SR sa prejavuje aj pri prepočte týchto ukazovateľov na jedného obyvateľa. V roku 2019 na jedného obyvateľa Žilinského kraja pripadalo 0,3559 ha poľnohospodárskej pôdy a 0,0864 ha ornej pôdy, čím u oboch ukazovateľov dosiahol podpriemerné hodnoty. Priemer na občana bol v SR u poľnohospodárskej pôdy 0,4364 ha a u ornej pôdy 0,2582 ha. Hektárová úroda u väčšine plodín je v Žilinskom kraji nižšia ako v priemere Slovenska, keďže najúrodnejšie pôdy sa nachádzajú v nížinách.

Problémom je znižovanie rozlohy poľnohospodárskej pôdy v dôsledku výstavby nových objektov, komunikácií a zariadení infraštruktúry a znižovanie kvality poľnohospodárskych pôd v dôsledku znižovania obsahu organickej hmoty v pôde.

Erózia pôdy

Kvalitu pôdy taktiež môže miestami negatívne ovplyvňovať vodná a veterná erózie. Na silne erodovaných pôdach dochádza k zníženiu hektárových výnosov až o 75 %. Znížená mocnosť pôdneho profilu a narušená pôdna štruktúra významne znižujú schopnosť pôdy zadržiavať vodu.

Pravdepodobný vývoj, ak by sa PHSR ŽSK 2021+ nerealizoval

Realizácia PHSR ŽSK 2021+ celkové trendy v oblasti pôd a hornín neovplyvní. V dôsledku nevykonania navrhovanej koncepcie by sa nerealizovala predpokladaná výstavba as ňou súvisiace prípadné zábory pôdneho fondu.

1.4. Odpady a materiálne zdroje

Odpadové hospodárstvo je súbor činností zameraných na predchádzanie a obmedzovanie vzniku odpadov a znižovanie ich nebezpečnosti pre životné prostredie a na nakladanie s odpadmi v súlade so zákonom č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Predchádzanie vzniku odpadu sú opatrenia, ktoré sa prijímajú predtým, ako sa látka, materiál alebo výrobok stanú odpadom a ktoré znižujú množstvo odpadu aj prostredníctvom opätovného použitia výrobkov alebo predĺženia životnosti výrobkov, znižujú nepriaznivé vplyvy vzniknutého odpadu na životné prostredie a zdravie ľudí alebo znižujú obsah škodlivých látok v materiáloch a vo výrobkoch (4). Nižšie sa popisuje stav odpadového hospodárstva s vedomím, že je potrebné smerovať k implementácii obehového hospodárstva a znižovať objem vzniknutých odpadov.

V budúcnosti bude nutné zásadnejšie presadzovanie a dodržiavanie záväznej hierarchie odpadového hospodárstva s cieľom zvýšiť recykláciu odpadov predovšetkým pre oblasť komunálnych odpadov a stavebných odpadov a odpadov z demolácií v súlade s požiadavkami rámcovej smernice o odpade.

Podľa Správy o stave ŽP Slovenskej republiky za rok 2019 došlo od roku 2005 k pomerne výraznému nárastu množstva vyprodukovaných komunálnych odpadov. K roku 2019 pokračoval predovšetkým nárast objemu vyprodukovaného komunálneho odpadu. Pretrváva nepriaznivý stav v nakladaní s ním (vysoký podiel skládkovania a nedostatočný nárast miery recyklácie). Spomalenie rastu miery recyklácie komunálneho odpadu a pokles miery skládkovania komunálneho odpadu indikujú problém so splnením cieľa do roku 2030 - zvýšiť mieru recyklácie komunálneho odpadu, vrátane jeho prípravy na opätovné použitie, na 60 % a do roku 2035 znížiť mieru jeho skládkovania na menej ako 25 %.

V rámci nového zákona o odpadoch budú na Slovensku zakázané napríklad jednorazové plastové obaly (tácky, príbory, slamky, nádoby na potraviny, nápojové obaly vyrobené z expandovaného polystyrénu). Nový zákon zvýhodňuje firmy, ktoré používajú ekologickejšie a recyklovateľné obaly, a tiež obmedzili skládkovanie hlavne bioodpadu. Ďalej bude zavedené zálohovanie plastových fliaš a plechoviek s nápojmi (1, 8).

Cieľom implementácie novej legislatívy je predovšetkým zabezpečiť odklon od skládkovania, zvýšiť materiálové a energetické zhodnocovanie a opätovné spracovanie na materiály, ktoré sa majú použiť ako palivo alebo iné prostriedky na výrobu energie. Za materiálové zhodnocovanie sa považuje najmä príprava na opätovné použitie, recyklácia a spätné zasypávanie.

Produkcia odpadov

Z hľadiska kraja je najvýznamnejší komunálny odpad. Obdobne ako v celej SR objem vyprodukovaného komunálneho odpadu po poklese v prvých rokoch minulej dekády postupne narastal. Produkcia komunálneho odpadu v rokoch 2010 až 2020 je uvedená v nasledujúcej tabuľke.

Tab. 2 Komunálny odpad spolu v tonách 2010 - 2020

Kraj	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Bratislavský kraj	278 283	268 588	258 625	262 437	277 328	291 229
Trnavský kraj	240 894	241 247	232 354	231 574	243 865	247 482
Trenčiansky kraj	200 528	198 684	194 819	200 094	211 721	206 195
Nitriansky kraj	260 101	262 702	257 171	251 714	272 949	278 145
Žilinský kraj	229 741	214 632	213 069	212 635	219 483	229 218
Banskobystrický kraj	176 795	176 752	181 258	171 532	185 374	184 912
Prešovský kraj	206 229	200 950	199 338	198 123	199 549	216 867
Košický kraj	215 936	203 434	214 141	216 320	219 898	234 406
Slovenská republika	1 808 506	1 766 990	1 750 775	1 744 429	1 830 167	1 888 456

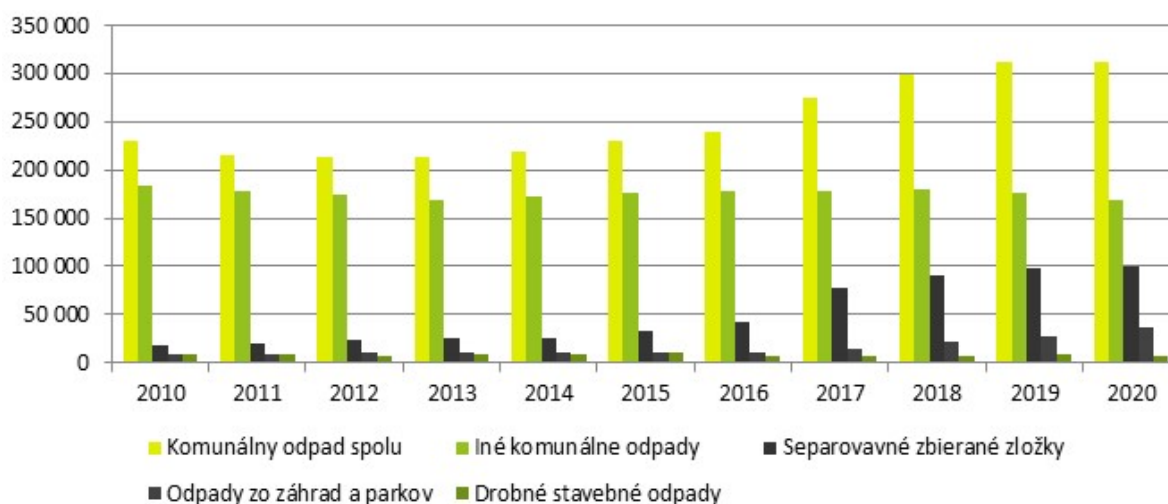

Kraj	2016	2017	2018	2019	2020
Bratislavský kraj	292 857	324 714	338 169	336 551	357 774
Trnavský kraj	268 070	280 807	313 247	323 490	330 111
Trenčiansky kraj	206 541	222 573	247 929	245 845	251 835
Nitriansky kraj	290 916	314 739	342 588	350 964	350 530
Žilinský kraj	238 509	274 936	299 601	311 036	312 432
Banskobystrický kraj	203 241	225 051	248 723	246 450	252 281
Prešovský kraj	226 144	238 309	271 709	283 339	288 350
Košický kraj	227 199	255 824	263 211	272 051	290 727
Slovenská republika	1 953 478	2 136 952	2 325 178	2 369 725	2 434 039

Zdroj: PHSR ŽSK 2021+ Analytická časť / Štatistický úrad Slovenskej republiky

Čo sa týka zloženia komunálneho odpadu, produkcia v Žilinskom kraji po roku 2010 narastá a zároveň vzrastá množstvo separovaných zložiek odpadu, ako je zobrazené v nasledujúcom grafe.

Graf 4: Zloženie komunálneho odpadu, produkcia v Žilinskom kraji za posledných 10 rokov

Zdroj: PHSR ŽSK 2021+ Analytická časť / Štatistický úrad Slovenskej republiky

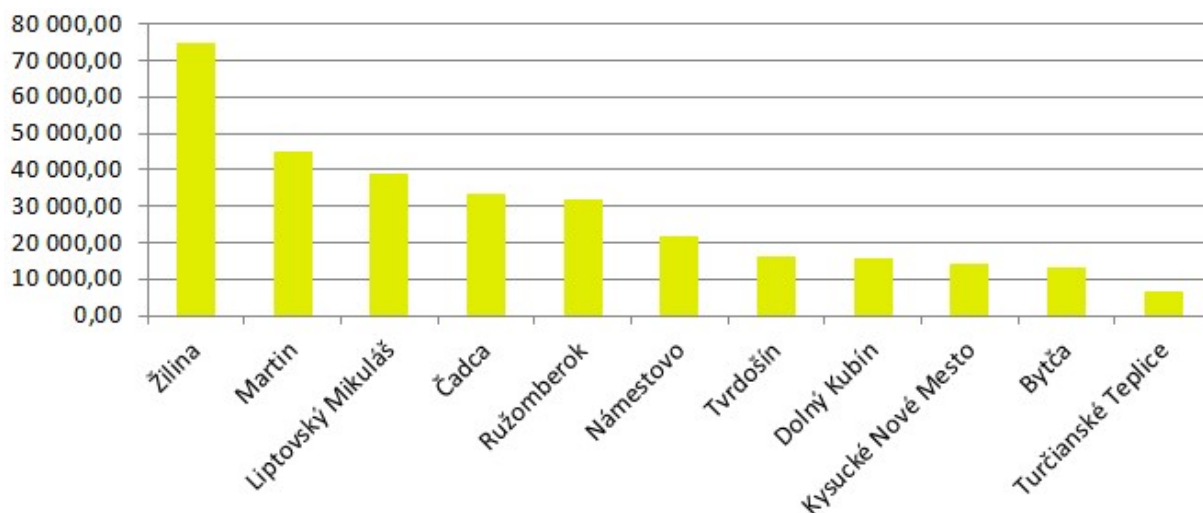
Z porovnania údajov Štatistického úradu Slovenskej republiky o množstve vyprodukovaného komunálneho odpadu na obyvateľov jednotlivých krajov Slovenskej republiky je zrejmé, že v roku 2020 Žilinský kraj sa s hodnotou 451,76 kg/obyv., (čo predstavuje nárast o 122,62 kg/obyv. oproti roku 2010) nachádza tesne nad priemerom Slovenskej republiky (445,78 kg/obyv.) a bol štvrtý v poradí za Bratislavským, Trnavským a Nitrianskym krajom (1, 8, 17).

Z údajov Štatistického úradu Slovenskej republiky je ďalej vyplýva, že z celkového množstva vyprodukovaného komunálneho odpadu v roku 2020 bolo v kraji 206 kg/obyv. zhodnoteného komunálneho odpadu a 245 kg/obyv. zneškodneného komunálneho odpadu. Z hodnôt v pre rok 2020 tiež vyplýva, že 45,53 % komunálneho odpadu bolo zrecyklovaného. Pritom miera skládkovania komunálneho odpadu v roku 2020 dosahovala 54,27 %. To je v porovnaní s cieľom EÚ vysoké číslo. Hoci skládkovanie odpadov zostáva aj naďalej najčastejším spôsobom nakladania s komunálnymi odpadmi, podiel separácie a zhodnocovania jednotlivých zložiek komunálneho odpadu postupne narastá.

Najväčšie množstvo komunálneho odpadu bolo v roku 2020 vyprodukované v okrese Žilina. Podľa druhu odpadu a regiónu bol objem zmesového komunálneho odpadu najvyšší (zo všetkých druhov odpadov), a to predovšetkým v subregióne Horné Považie. Podľa druhu odpadu a okresu bol najväčší objem zmesového komunálneho odpadu (tiež vo všetkých okresoch) s najvyšším objemom v okresoch Žilina, Martin, Liptovský Mikuláš a Čadca2, 16.

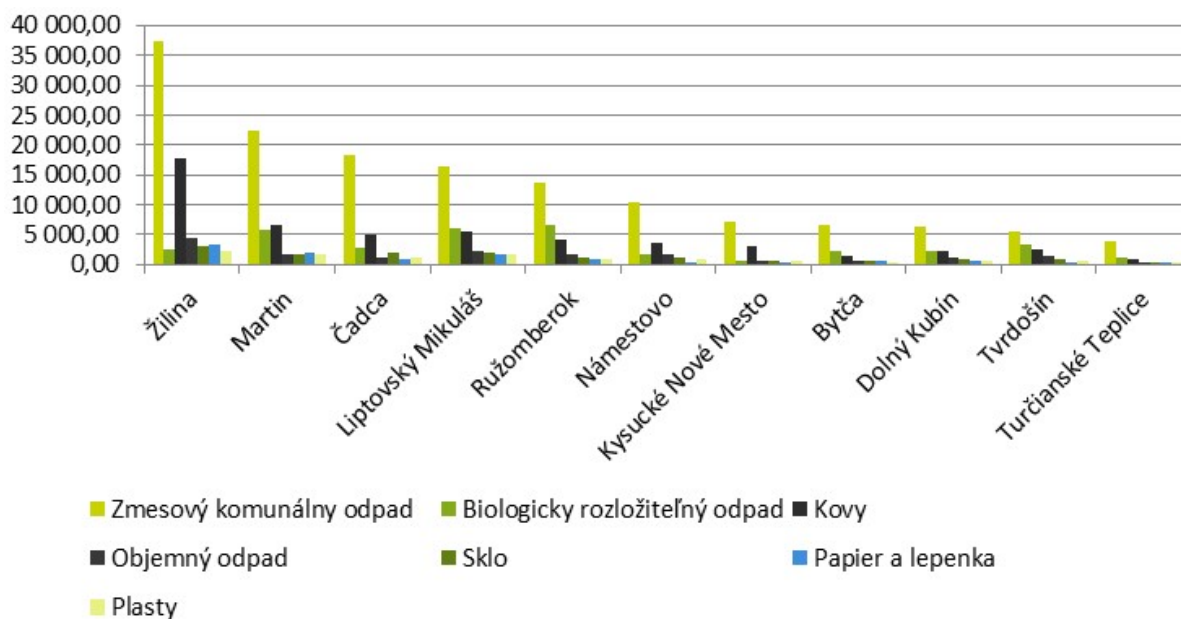
Situácia z hľadiska celkového množstva komunálnych odpadov v okresoch Žilinského kraja je pro rok 2020 znázornená v nasledujúcom grafe. Ako je zrejmé z nasledujúceho grafu bolo v roku 2020 vyprodukované najväčšie množstvo komunálneho odpadu (netriedeného aj triedeného odpadu) v okrese Žilina. V ďalšom grafe je pre jednotlivé okrey Žilinského kraja znázornená jednak produkcia netriedeného komunálneho odpadu a jednak množstvo vytriedených zložiek komunálneho odpadu.

Graf 5 Množstvo komunálneho odpadu v okresoch Žilinského kraja v roku 2020 (t)

Zdroj: PHSR ŽSK 2021+ Analytická časť / Štatistický úrad Slovenskej republiky

Graf 6 Množstvo komunálneho odpadu podľa druhu v okresoch v roku 2020 (t)

Zdroj: PHSR ŽSK 2021+ Analytická časť / Štatistický úrad Slovenskej republiky

Nakladanie s odpadom a možnosti jeho energetického využitia

V Žilinskom kraji sa nachádzalo k 1. 1. 2021 13 celkom skládok odpadu. Zariadení na zhodnocovanie odpadu je celkom 52 a nachádzajú sa tu 4 spaľovne (spaľovňa na komunálny odpad, spaľovňa na priemyselný odpad, spaľovňa na nemocničný odpad a zariadenie na spoluspaľovanie). V Žilinskom kraji nie sú k dispozícii žiadne kapacity pre skládkovanie nebezpečného odpadu.

V priebehu posledných rokov je v Žilinskom kraji zaznamenaný postupný pokles počtu skládok odpadov, čo súvisí so zapĺňaním kapacity prevádzkovaných skládok odpadov a nebol predložený návrh na výstavbu novej skládky, čo ani nie žiaduce s ohľadom na strategický cieľ odpadového hospodárstva v SR - odklonenie odpadov od ich zneškodňovania skládkovaním (8), obzvlášť pre

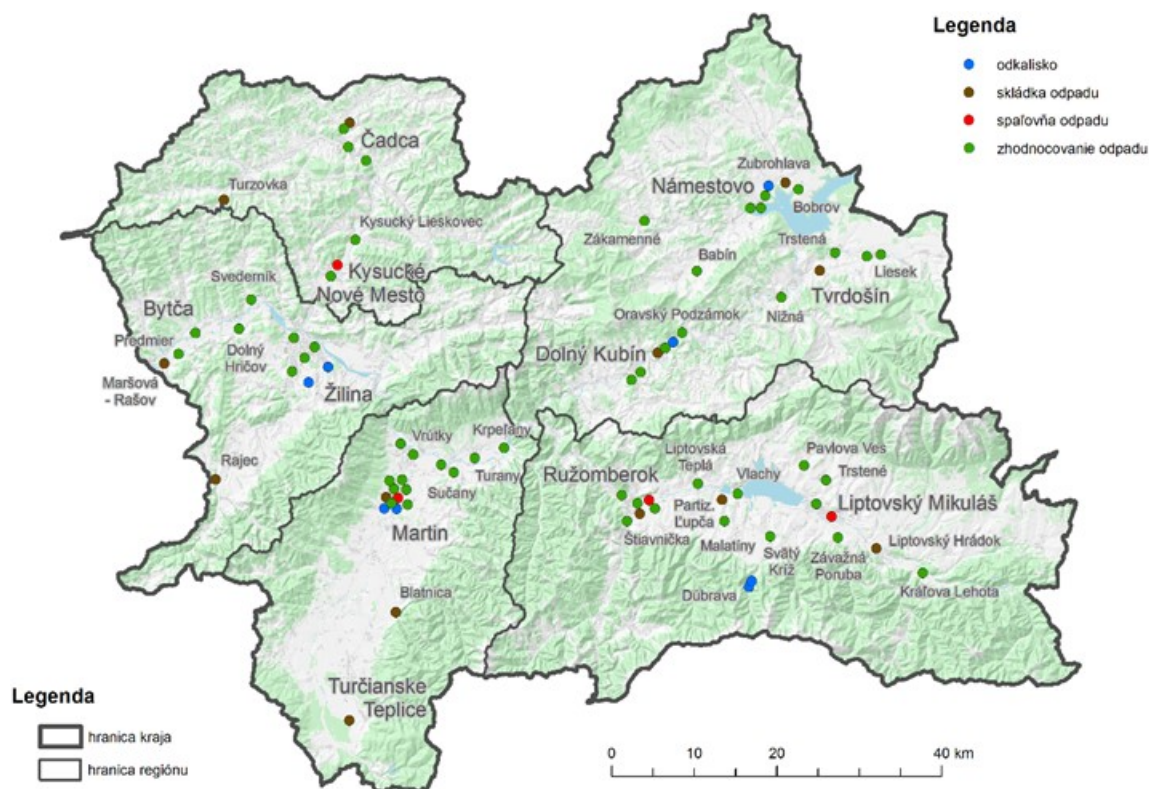
komunálne odpady, a s ohľadom na ciele EÚ a trendy v odpadovom hospodárstve (princípy obehového hospodárstva). Nižšie uvedený graf uvádza porovnanie spôsobu nakladania s odpadom v krajoch SR a nasledujúca mapka zas rozmiestnenie zariadení na nakladanie s odpadom v Žilinskom kraji (1, 8, 20).

Tab. 3 Porovnanie spôsobu nakladania s odpadom v krajoch (t)

Kraj	v tom			z toho			
	zhodnocovaný materiálovo	zhodnocovaný energeticky	zhodnocovaný spätným získavaním organických látok	kompostovanie	zhodnocovaný iným spôsobom	zneškodňovaný skládkovaním	iné nakladanie
Bratislavský kraj	98 648,60	106 191,20	57 738,60	45 544,40	199,20	91 279,90	3 313,00
Trnavský kraj	73 423,70	30,70	82 448,10	61 089,40	82,00	174 059,60	67,40
Trenčiansky kraj	54 056,40	0,00	52 835,10	32 272,20	510,30	144 381,30	51,90
Nitriansky kraj	76 900,90	5,30	79 758,00	59 364,40	71,90	193 672,40	121,30
Žilinský kraj	80 877,80	499,30	61 361,60	38 665,80	135,00	169 556,00	2,10
Banskobystrický kraj	58 691,80	2,80	50 921,00	32 064,60	21,30	142 643,80	0,00
Prešovský kraj	64 635,00	1 408,80	56 203,30	35 368,60	285,70	165 716,60	100,30
Košický kraj	78 853,50	79 657,20	35 581,10	19 648,80	0,20	96 634,80	0,00

Zdroj: PHSR ŽSK 2021+ Analytická časť / Štatistický úrad Slovenskej republiky

Obr. 3 Rozmiestnenie zariadení na nakladanie s odpadom v Žilinskom kraji

Zdroj: PHSR ŽSK 2021+ Analytická časť / Slovenská agentúra životného prostredia

Čo sa týka nových zariadení, v Martine sa pripravuje nové technologické zariadenie na materiálové zhodnocovanie odpadov, ktoré má fungovať na báze autoklávovej technológie na mechanicko-tepelné spracovanie komunálneho odpadu. V rámci procesu sa odpad najprv sterilizuje a následne sa automaticky triedi na použiteľné frakcie rozličných druhotných surovín, organickú frakciu a frakciu palív z odpadov, ktoré sú určené na ďalšie využitie. Navrhovaná činnosť je koncipovaná tak, aby v čo

najväčšej miere nadväzovala na zavedené systémy zberu komunálnych odpadov v jednotlivých obciach a mestách spádovej oblasti.

Trendy v oblasti odpadov

V súčasnosti je v odpadovom hospodárstve hlavným trendom snaha o prechod na obehové hospodárstvo, kedy dochádza k uzatváraniu tokov materiálov v dlhotrvajúcich cykloch a dôraz je kladený na prevenciu vzniku odpadov, opätovné využitie výrobkov, recykláciu a premenu na energie namiesto ťažby nerastných surovín a priberanie skládok. V súlade s princípmi obehového hospodárstva a s potrebou naplnenia európskych cieľov obehového hospodárstva je vyvíjaná snaha o znižovanie podielu skládkovania na celkovej produkcii komunálnych odpadov a súčasne zvyšovanie ich materiálového a tiež energetického využitia. Súčasťou obehového hospodárstva je aj opraviteľnosť výrobkov, podpora a vznik re-use prístupu za spolupráce firiem, štátnej správy, neziskových organizácií, jednotlivcov i medzinárodných organizácií.

Environmentálne záťaž v Žilinskom kraji

Environmentálna záťaž je znečistenie územia spôsobené činnosťou človeka, ktoré predstavuje závažné riziko pre ľudské zdravie alebo horninové prostredie, podzemnú vodu, povrchové vody, ovzdušie a pôdu s výnimkou environmentálnej škody. Hlavným cieľom odstraňovania environmentálnych záťaží pritom je dosiahnuť vysokú úroveň kvality ľudského zdravia a jednotlivých zložiek životného prostredia a s tým súvisiacu vyššiu úroveň kvality života.

Zhromažďovanie údajov a poskytovanie informácií o environmentálnych záťažoch na území SR zabezpečuje Informačný systém environmentálnych záťaží (IS EZ). V novembri roku 2021 bolo v IS EZ evidovaných 1 802 lokalít. V časti A registra (pravdepodobné environmentálne záťaž) bolo 907 lokalít, v časti B registra (environmentálne záťaž) bolo 303 lokalít a v časti B registra (sanované a rekultivované lokality) bolo 817 lokalít, pričom v registri časti A a súčasne v registri časti C bolo 112 lokalít, v registri časti B a súčasne v registri časti C bolo 113 lokalít (2, 22).

V Žilinskom kraji bolo z celkového počtu lokalít vedených v IS EZ až 31 lokalít s potvrdenou záťažou, 36 sanovaných a 34 rekultivovaných lokalít. Podľa skupiny činnosti prevládali zariadenia na nakladanie s odpadmi, priemyselná výroba (hlavne strojárka výroba), skladovanie a distribúcia tovarov a čerpacie stanice pohonných hmôt (1, 5, 8).

Pravdepodobný vývoj, ak by sa PHSR ŽSK 2021+ nerealizoval

Celkové trendy v oblasti odpadov a materiálnych zdrojov sa v dôsledku nevykonania koncepcie nezmenia. V dôsledku nevykonania navrhovanej koncepcie by neboli podporované inovácie špecifického cieľa 2.1 Zavádzať princípy obehového hospodárstva a zlepšiť nakladanie s odpadom, ktoré znižujú negatívne vplyvy odpadov na životné prostredie (napríklad podpora zberu a separácie odpadov, podpora regionálnych centier zhodnocovania odpadu (vrátane zariadení na energetické a materiálové zhodnocovanie).

1.5. Biota a krajina, chránené prvky

Biodiverzita

Stav druhov a biotopov európskeho významu sa podľa Správy o stave ŽP Slovenskej republiky za rok 2020 nezmenil a do veľkej miery nie je priaznivý. Podľa tejto správy sa na Slovensku nachádzalo v nepriaznivom stave (nevyhovujúci, prípadne zlý stav) 74,9 % druhov a 60,4 % biotopov európskeho významu. Dosiahnutie cieľa ohľadne zastavenia straty biodiverzity, respektíve výrazného a merateľného zlepšenia stavu druhov a biotopov európskeho významu je dosť vzdialené, so zatiaľ nie veľmi pozitívnym trendom. Nedochoďza však ani k jeho zhoršovaniu.

Podiel lokalít sústavy Natura 2000 na Slovensku predstavuje 30 % z celkovej rozlohy krajiny (1). Pre porovnanie v rámci EÚ 27 je to 18 %, v Česku ide o 14 %, v Maďarsku 21 % a v Poľsku 20 %. Z krajín EÚ je tento podiel väčší len v 3 krajinách (Bulharsko – 35 %, Chorvátsko – 37 %, Slovinsko – 38 %) (15).

Ako pri biotopoch, tak aj pri druhoch (najmä vtáčích) sú hlavnými príčinami zhoršovania stavu, respektive rastu rizika vymiznutia v európskych podmienkach už dlhodobo veľkoplošné zmeny vo využívaní zeme, intenzifikácia poľnohospodárstva, rozrastanie infraštruktúry (najmä ciest), znečisťovanie vnútrozemských vôd a neudržateľné lesohospodárske praktiky. Zvlášť pri druhoch otvorenej krajiny k nim pristupuje aj miznutie mozaikovitých typov krajiny s historickými štruktúrami, narastajúce používanie rizikových agrochemikálií, spolu s pribúdajúcimi zdrojovými populáciami a koridormi šírenia invázných a rozpínavých organizmov a legálnym i nelegálnym lovom. Tieto príčiny ukazujú dobrú zhodu aj s príčinami na úrovni Slovenskej republiky i Žilinského kraja.

Prolém pre biodiverzitu predstavujú invázne druhy a ohrozenosť druhov. Trend výskytu invázných nepôvodných druhov rastlín sa naďalej zhoršuje. Súvisí to najmä s pomerne veľkým výskytom týchto druhov na pozemkoch s neznámym alebo nevysporiadaným vlastníctvom, na ktorých nie je zabezpečovaná pravidelná starostlivosť (napr. kosenie, pastva), ale tiež s nedostatočne účinným vynucovaním právnych predpisov upravujúcich prevenciu a manažment introdukcie a šírenia invázných nepôvodných druhov. Populácie invázných nepôvodných druhov rastlín sa rozširujú, nakoľko aktivity na ich elimináciu sú nedostatočné a predovšetkým nie sú vykonávané celoplošne a systematicky (1).

V Slovenskej republike je, podľa aktuálnych červených zoznamov, v súčasnosti ohrozených 1 047 druhov nižších rastlín (v kategóriách kriticky ohrozené, ohrozené a zraniteľné), pričom je ohrozená skoro polovica machorastov a skoro štvrtina lišajníkov. Z vyšších rastlín je ohrozených 527 druhov. Podľa aktuálnych červených zoznamov živočíchov je v SR ohrozených 1 636 bezstavovcov a 100 taxónov stavovcov (v kategóriách kriticky ohrozené, ohrozené a zraniteľné) (1)

Stav a vývoj národnej sústavy chránených území a európskej sústavy Natura 2000

Podľa Správy o stave životného prostredia Slovenskej republiky za rok 2020 sa medziročne výmiera národnej sústavy chránených území (CHÚ) výraznejšie nezmenila, kdeže všetkých 41 lokalít už bolo vyhlásených (všeobecne záväznými právnymi predpismi). CHVÚ zberajú 26,16 % SR (1 284 806 ha), v rámci nich podiel poľnohospodárskych pozemkov predstavuje 22,8 % a podiel lesných pozemkov 69,7 % (1).

Napriek vysokému podielu výmery CHÚ (viď nasledujúci obrázok) možno pozorovať v rámci národnej sústavy mnohé nedostatky (v oblasti jej reprezentatívnosti, kvality, defiovaní cieľového stavu ochrany, realizácie programov starostlivosti o MCHÚ). Európska sústava Natura 2000 je už z veľkej časti dobudovaná, avšak proces vyhlasovania ÚEV, ako aj príprav programov starostlivosti je príliš pomalý. Ciele ohľadne dobudovania národnej časti sústavy CHÚ Natura 2000, ako aj dopracovania a chválenia zostávajúcich programov starostlivosti o chránené územia sa postupne plnia (1).

Graf 7: Podiel chránených území podľa vybraných kategórií (vľavo) a podiel chránených území podľa stupňov ochrany (vpravo)

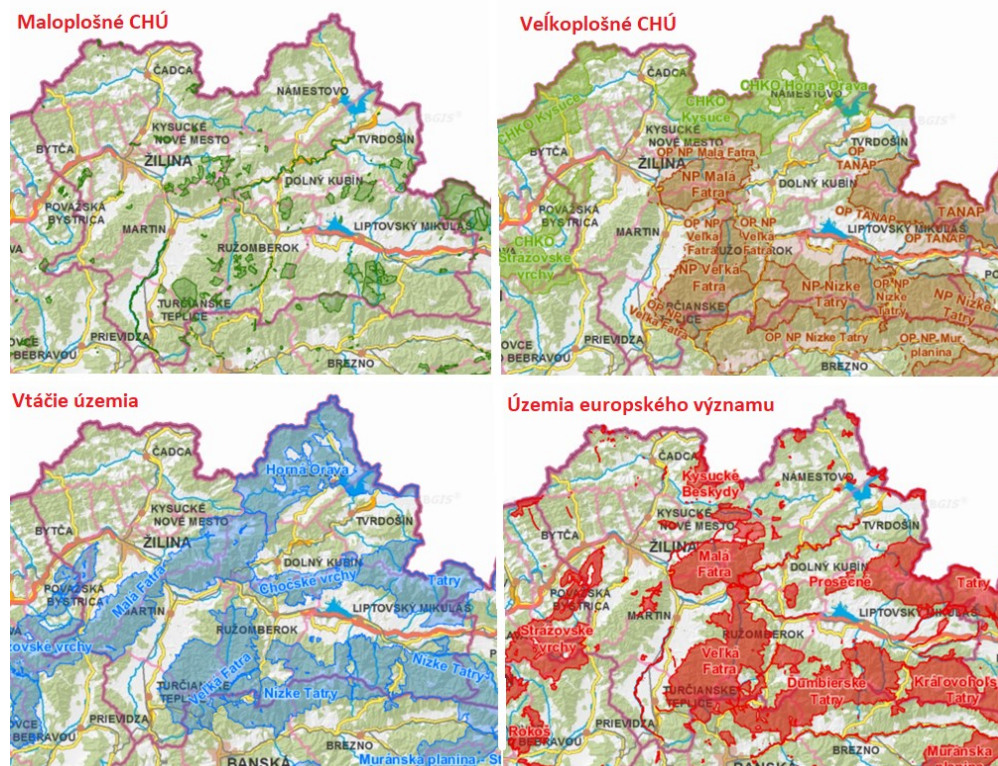

Zdroj: Správa o stave ŽP Slovenskej republiky za rok 2020

Žilinský kraj ležiaci severozápadnej hornej časti územia Slovenska má vďaka prítomnosti národných parkov: Tatranský národný park, Národný park Nízke Tatry, Veľká Fatra a Malá Fatra (iba na území Žilinského kraja), chránených krajinných oblastí: CHKO Horná Orava a CHKO Kysuce – iba na území Žilinského kraja a čiastočne CHKO Strážovské vrchy, maloplošných chránených území a lokalít sústavy Natura 2000 (územia európskeho významu a významné vtáčie územia) najväčší plošný podiel území v rôznom stupni ochrany v rámci SR. Veľkoplošné a maloplošné chránené územia pokrývajú takmer 60 % celkového územia Žilinského kraja a zaisťujú v časti územia vysokú ekologickú hodnotu krajiny (1).

Maloplošné a veľkoplošné chránené územia a územia Natura 2000 (územia európskeho významu a významné vtáčie územia) v Žilinskom kraji sú znázornené v nasledujúcom obrázku.

Obr. 4 Chránené územia Žilinského kraja

Zdroj: <http://webgis.biomonitring.sk/>

Na území kraja sa nachádzajú aj územia medzinárodného významu – Ramsarské lokality podľa Dohovoru o mokradiach majúcich medzinárodný význam predovšetkým ako biotopy vodného vtáctva (Ramsar, Irán, 1971). Ide o Mokrade Turca, Mokrade Oravskej kotliny, Demänovské jaskyne, Rieku Orava a jej prítoky (1, 19).

Pravdepodobný vývoj, ak by sa PHSR ŽSK 2021+ nerealizoval

Celkové trendy v oblasti bioty, krajiny a chránených prvkov by sa v dôsledku nevykonania navrhovanej PHSR ŽSK 2021+ nezmenili. V rámci špecifického cieľa 2.4 Zabezpečiť ochranu prírodných hodnôt sú navrhované opatrenia na zastavenie poklesu biodiverzity a strát biotopov, ekosystémov a degradácie krajiny a na ochrana lesov. V dôsledku nevykonania týchto opatrení by sa neprejavili ich pozitívne vplyvy na prírodu a krajinu. Niektorými opatreniami PHSR ŽSK 2021+ zameranými na výstavbu by potenciálne mohlo dôjsť k negatívnym vplyvom na prírodu a krajinu. V prípade nevykonania koncepcie by sa neprejavili ani tieto potenciálne negatívne vplyvy.

1.6. Obyvateľstvo a zdravie

Environmentálne vzdelávanie, výchova a osвета

Medzi prioritné ciele Envirostratégie 2030 patrí vytvorenie stabilného a funkčného systému environmentálneho vzdelávania, výchovy a osvetu (EVVO) v Slovenskej republike.

Na Slovensku pôsobí viacero mimovládnych organizácií, ktoré sa špecializujú na environmentálnu výchovu napríklad Špirála – sieť environmentálno-výchovných organizácií (do tejto siete patrí CEA – Centrum environmentálnych aktivít, Centrum environmentálnej a etickej výchovy ŽIVICA, DAPHNE – Inštitút aplikovanej ekológie, SOSNA – centrum trvalo udržateľných alternatív a ďalšie). Dôležité aktivity usporadúva Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva, Slovenské banské múzeum, Národná zoologická záhrada Bojnice a Štátna ochrana prírody (ŠOP) SR.

Bola tiež uzavretá dohoda medzi MŽP SR a NASA o spolupráci v programe GLOBE, do ktorého sa Slovensko oficiálne zapojilo, (ide o medzinárodný vzdelávací program GLOBE z roku 2019, ktorý vedie americká vládna agentúra NASA a ktorý je určený pre základné a stredné školy) (1).

Finančnú podporu aktivít realizovaných mimovládnyimi organizáciami zabezpečoval aj Zelený vzdelávací fond, prostredníctvom ktorého bolo v priebehu roku 2019 v celej Slovenskej republike podporených 28 projektov realizovaných mimovládnyimi organizáciami zameraných na neformálnu EVVO (1).

Slovenská agentúra životného prostredia na základe poverenia MŽP SR zriadila pracovnú skupinu pre vytvorenie funkčného systému EVVO v SR, ktorá sa okrem vytvorenia systému certifikácie organizácií poskytujúcich neformálnu EVVO, zaoberá aj tvorbou informačného systému pre túto oblasť (Ewobox). Jej členmi sú zástupcovia štátneho aj mimovládneho sektora.

Stav EVVO v Žilinskom kraji

Medzi štátne organizácie pôsobiace v Žilinskom samosprávnom kraji v oblasti EVVO patrí Škola ochrany prírody Varín (ŠkOP), ktorá patrí k Správe Národného parku Malá Fatra (výchova k ochrane prírody, vzdelávanie a propagácia v tejto oblasti pre všetky vekové skupiny). Správy CHKO Strážovské vrchy, CHKO Horná Orava, NP Veľká Fatra, NP Nízke Tatry, NP Malá Fatra majú zamestnancov na EVVO. TANAP prevádzkujú mimo iné infocentrum v Pribylíne. Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva významne prispieva k zlepšovaniu environmentálneho povedomia prostredníctvom kultúrneho a prírodného dedičstva. Ďalej sem patrí Správa slovenských jaskýň (plní úlohy na úseku ochrany prírody, prevádzky, atď.).

Z neziskových organizácií pôsobí v oblasti EVVO napríklad: Centrum environmentálnej výchovy Turiec (zastrešuje environmentálnu výchovu na základných školách v okrese mesta Martin), ekopark Drieňová a Záchranná stanica, EC Zázrivá a VEPOS Horného Turca n. o.

Ďalej pôsobí v oblasti EVVO napríklad ZŠ s MŠ Zuberec, Spojená škola Belá, Spojená škola Turzovka, ZŠ s MŠ Hôrky, Základná škola Františka Hrušovského Kláštor pod Znievom, Spojená škola internátna Žilina-Vlčince, Dopravná akadémia Žilina a ďalšie.

Žilinský samosprávny kraj v súčasnosti nemá spracovanú koncepciu environmentálnej výchovy, vzdelávania a osvetu (EVVO). V rámci pripravovanej integrovanej územnej stratégie IUS / PHSR ŽSK 2021+ si kraj stanovil ako jednu z piatich priorít: Zdravé, biologicky pestré a klimaticky stabilné životné prostredie (Ochrana prírodného kapitálu, biodiverzity a adaptácia na klimatickú zmenu). Túto prioritu bude naplňať prostredníctvom dvoch špecifických cieľov: 1. Zlepšenie kvality životného prostredia a ochrana prírodných hodnôt a 2. Prispôsobovanie sa zmenám klímy a uplatnenie nízko – uhlíkového hospodárstva.

Zdravie obyvateľstva

Na zdravie obyvateľov má vplyv mnoho činiteľov. Okrem genetickej záťaže sa jedná aj o vplyv životného štýlu a životného prostredia. Podľa Svetovej zdravotníckej organizácie spôsobuje napr. znečistenie životného prostredia v európskom regióne až 19 % ochorení. Ďalším významným činiteľom je hluková záťaž, ktorá je podľa WHO druhou najvýznamnejšou environmentálnou determinantou zdravia (vplyv na kardiovaskulárny systém, rušenie spánku, nepriaznivé ovplyvnenie osvojovania reči a čítania u detí atď.). Význam rysom verejného zdravia je v poslednej dobe návrat niektorých infekčných chorôb, z ktorých časť je podmienená nerešpektovaním hygienických a zdravotníckych opatrení, časť rýchlym šírením v globalizovanom svete (napríklad Covid-19).

Najčastejšími chorobami, ktoré sú príčinou hospitalizácie, sú choroby obehovej sústavy. Ďalšie časté ochorenie predstavuje diabetes mellitus. Zdravotný stav významne ovplyvňuje aj výskyt alergií. Ďalší faktor obmedzujúci zdravotný stav predstavujú úrazy a duševné poruchy.

Hlavnými dlhodobými príčinami úmrtnosti sú (tj bez započítania vplyvu COVID-19) choroby obehovej sústavy, nasledujú úmrtia na novotvary. S veľkým odstupom nasledujú choroby dýchacej sústavy; choroby endokrinné, výživy a premeny látok; choroby tráviacej sústavy a vonkajšie príčiny.

Súčasný problém v oblasti zdravia obyvateľstva

V súvislosti s hodnotením Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja 2021+ sú v tejto kapitole zvýraznené iba hlavné determinanty zdravia v kraji.

Kvalita ovzdušia

Kvalita ovzdušia je jedným z hlavných faktorov ovplyvňujúcich kvalitu ľudského života. Možno ju posudzovať prostredníctvom koncentrácií znečisťujúcich látok v ovzduší, pričom sa sleduje široká škála polutantov s účinkami na ľudské zdravie – najčastejšie to sú suspendované častice frakcií PM₁₀ a PM_{2,5}, oxid siričitý, oxid dusičitý, oxid uhoľnatý, ťažké kovy, prízemné ozóny najmä benzén a benzo(a)pyrén (ATEM, 2020).

Medzi najvýznamnejšie znečisťujúce látky z pohľadu ľudského zdravia dlhodobo patria suspendované častice frakcie PM₁₀, PM_{2,5} a PM₁, na ktoré sa viažu polycyklické aromatické uhľovodíky (napr. benzo(a)pyrén). V súčasnej dobe sú medziročný výkyvy dané najmä meteorologickými podmienkami a v zimnej časti roka sú spojené najmä s inverzným charakterom počasia. Závažnosť expozície obyvateľstva zmesi suspendovaných častíc závisí od ich koncentrácie, veľkosti, tvaru a chemického zloženia. Zvýšené koncentrácie týchto znečisťujúcich látok prispievajú celkovo k nárastu chorobnosti i úmrtnosti, najmä ide o ochorenia srdca a ciev, dýchacieho ústrojenstva, zvýšenie dojčenskej úmrtnosti a prehlbovanie problémov astmatikov. Ultrajemné častice (veľkosť 1-100 nm) môžu preniknúť aj do krvného obehu, odkiaľ sa ďalej dostanú do všetkých orgánov. U benzo(a)pyrénu sú preukázané karcinogénne účinky. Znečistením ovzdušia polietavým prachom sú najviac postihnuté citlivé osoby, ako sú dlhodobo chorí či seniori.

Vysoké koncentrácie NO_x a SO₂, VOC a CO spôsobujú dýchacie problémy, prehľbujú astmatické problémy a sú spojené so zvýšením celkovej, kardiovaskulárnej a respiračnej úmrtnosti, ovplyvňujú negatívne aj nervovú sústavu. Prízemný ozón (O₃) u ľudí poškodzuje najmä dýchaciu sústavu a dráždi dýchacie cesty, v prípade vegetácie potom prízemný ozón negatívne pôsobí na asimilačné orgány rastlín a ovplyvňuje tak ich produkčnú schopnosť.

Vplyv imisíí ťažkých kovov spočíva v ich toxických, mutagénnych a karcinogénnych vlastnostiach a v schopnosti akumulácie v jednotlivých zložkách životného prostredia a v živých organizmoch.

Kvalita vody

Kvalita vody posudzovaná ako zdravotná nezávadnosť povrchových i podzemných vôd a dostupnosť a dostatočnosť zásob (najmä pitnej) vody. Zdravotné riziká z pitnej vody sú v Slovenskej republike nízke.

Hluková záťaž

Hluk patrí v súčasnosti k najväčším environmentálnym problémom v okolí ich zdrojov. Hluk môže mať negatívny vplyv na základné ľudské činnosti, akými sú spánok, odpočinok, štúdium a komunikácia. Hoci sú tieto vplyvy na ľudské zdravie známe už dlho, nedávne výskumy ukázali, že vznikajú na nižších hladinách hluku, než sa predpokladalo.

Najväčším problémom je obvykle hluk z automobilovej dopravy na pozemných komunikáciách vedených často v bezprostrednom kontakte s obytnými domami. Medzi príčiny záťaže hlukom z dopravy patrí nielen vzrastajúca intenzita automobilovej dopravy, ale aj nevyhovujúca kvalita a nedostatočná kapacita komunikácií a chýbajúce obchvaty miest a obcí, v ktorých tak dochádza k enormnej záťaži obytných území hlukom. Hluk z priemyselnej činnosti je v porovnaní s hlukom z dopravy menej významný, s výnimkou niektorých lokalít v blízkosti priemyselných aktivít.

Dopravné nehody

Významnou determinantou, ktorá tiež ovplyvňuje úroveň verejného zdravia je dopravná nehodovosť na pozemných komunikáciách. Dopravná nehodovosť na pozemných komunikáciách súvisí tak s vysokou intenzitou dopravy, ako aj s nedostatkami infraštruktúry (zlý technický stav a/alebo nevyhovujúce parametre komunikácií).

Socioekonomické faktory

Socioekonomické faktory spolu s faktormi sociálnymi predstavujú v dnešnej dobe najdôležitejšie individuálne determinanty zdravia. Ľudia s nižším sociálnym a socioekonomickým postavením (nižšie príjmy, vzdelanie alebo nižšie uplatnenie na trhu práce) majú obvykle horší zdravotný stav ako z hľadiska vyššej intenzity celkovej úmrtnosti, vyššej intenzity úmrtnosti na choroby obehovej sústavy, na rad zhubných novotvarov a na vonkajšie príčiny, tak aj z hľadiska vyššieho podielu predčasných úmrtí ako osoby s vyšším socioekonomickým postavením.

K rozdielom v zdraví dochádza jednak kvôli životnému štýlu a ďalej v dôsledku materiálnej deprivácie. Psychosociálne faktory sú potom ďalším faktorom spôsobujúcim socioekonomickú nerovnosť v zdraví. Ľudia s nižším socioekonomickým postavením častejšie čelia rizikovým faktorom, ktoré negatívne pôsobia na ich zdravotný stav. Ide napríklad o tieto faktory: chudoba, nezamestnanosť, fyzicky náročné pracovné prostredie, vykonávanie neistého zamestnania, stres na pracovisku, neadekvátna odmena za vynaložené úsilie na pracovisku, nízka úroveň bývania, sociálne vylúčenie. V dôsledku vystavenia týmto faktorom potom často volí životný štýl, ktorý narúša alebo dokonca poškodzuje zdravie. Naopak osoby s vyšším dosiahnutým vzdelaním sú vnímavejšie k informáciám o zdraví a ľahšie menia svoj životný štýl k lepšiemu, poprípade sú schopné využiť možnosti, ktoré ponúka zdravotníctvo v podobe preventívnych prehliadok a včasného riešenia svojich zdravotných problémov.

Okrem individuálnych faktorov jedinca je tu aj ďalšia, hoci o niečo menej významná, rovina ovplyvňujúca zdravie, ktorú tvoria faktory súvisiace s obytným a pracovným prostredím, životnými podmienkami, prístupu k službám a pod. Všetky tieto faktory navyše pôsobia v kontexte socioekonomických, kultúrnych a prírodných podmienok celého regiónu/spoločnosti.

Pravdepodobný vývoj, ak by sa PHSR ŽSK 2021+ nerealizoval

V dôsledku nevykonania navrhovanej koncepcie by sa celkový vývoj v oblasti environmentálneho vzdelávania, výchovy a osvetu nezmenil. Avšak nevykonanie Programu by znamenalo, že by sa nenaplnila očakávaná podpora environmentálneho vzdelávania ako motivácia zmeny myslenia smerom k šetrnému a zdravému životnému štýlu.

Celkové trendy v oblasti zdravia by sa v dôsledku nevykonania PHSR ŽSK 2021+ nezmenili. V dôsledku nevykonania navrhovanej koncepcie by nedošlo k realizácii navrhovaných opatrení zameraných na zlepšenie situácie v oblasti sociálnej a zdravotnej starostlivosti, ale aj opatrení, ktoré sú s pozitívnymi vplyvmi na zdraví prepojené (zlepšenie kvality ovzdušia, obmedzenie hlukovej záťaže a ďalšie navrhované opatrenia, ktoré navrhnuté v prospech niektorého zo zdravotných aspektov obyvateľstva.

1.7. Hluk a vibrácie

Hluková záťaž patrí medzi najzávažnejšie problémy životného prostredia sídiel v celej Slovenskej republike. Vystavenie obyvateľov nadmernému hluku má preukázateľne negatívny vplyv na ich zdravotný stav. Nepriaznivé účinky hluku na ľudské zdravie sú všeobecne definované ako morfológické alebo funkčné zmeny organizmu, ktoré vedú k zhoršeniu jeho funkcií, k zníženiu kompenzačnej kapacity voči stresu alebo zvýšeniu vnímavosti k iným nepriaznivým vplyvom prostredia.

Problematika ochrany zdravia obyvateľstva pred nepriaznivými účinkami hluku a vibrácií v Slovenskej republike je upravená zákonom č. 2/2005 Z.z. o posudzovaní a kontrole hluku vo vonkajšom prostredí, na ktorý nadväzuje vyhláška Ministerstva zdravotníctva SR číslo 549/2007 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o prípustných hodnotách hluku, infrazvuku a vibrácií a o požiadavkách na objektivizáciu hluku, infrazvuku a vibrácií v životnom prostredí a nariadenie vlády SR 43/2005 Z.z., ktorým sa ustanovujú podrobnosti o strategických hlukových mapách a akčných plánoch ochrany pred hlukom.

Na hodnotenie akustickej (hlukovej) situácie sa ako hlukové ukazovatele používajú jednak hygienické limity a jednak hlukové ukazovatele na obťažovanie hlukom. Hlukové ukazovatele sa vzťahujú na hluk vo vonkajšom prostredí, ktorému sú vystavení ľudia.

Hygienické limity pre hluk

Určujúcimi veličinami hluku pri hodnotení hlukovej situácie vo vonkajšom prostredí v konkrétnej lokalite sú ekvivalentná hladina A zvuku L_{Aeq} a pre hluk z leteckej dopravy aj maximálna hladina A zvuku L_{Amax} . Prípustné hodnoty určujúcich veličín hluku vo vonkajšom prostredí a hluku, infrazvuku a vibrácií vo vnútornom prostredí budov stanovuje príloha k vyhláške číslo 549/2007 Z. z.

Vzhľadom na skutočnosť, že hodnotenie akustickej situácie v konkrétnych lokalitách je vykonávané na základe hlukových štúdií, ktoré nie sú centrálné evidované, nie sú k dispozícii celoštátne ani krajske údaje o plnení alebo neplnení hygienických limitov pre hluk.

Hlukové ukazovatele na obťažovanie hlukom

Hlukové ukazovatele pre obťažovanie hlukom stanovuje Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2002/49/ES, o hodnotení a riadení hluku vo vonkajšom prostredí, ktorá sa vzťahuje na hluk vo vonkajšom prostredí, ktorému sú vystavení ľudia najmä v zastavaných oblastiach, vo verejných parkoch alebo v tichých oblastiach aglomerácií, v tichých oblastiach vo voľnej krajine, v blízkosti škôl, nemocníc a iných citlivých budov alebo obývaných oblastiach. Smernica má okrem iného poskytnúť

základ pre prípravu súboru krátkodobých, strednodobých a dlhodobých protihlukových opatrení na zníženie hluku z veľkých zdrojov, najmä z cestnej a železničnej dopravy, z leteckej prevádzky, z infraštruktúry a zariadení určených na použitie vo vonkajšom prostredí, z priemyselných zariadení a mobilných strojných zariadení.

Smernica definuje nasledujúce hlukové ukazovatele (indikátory):

- L_{dvn} (hlukový indikátor pre deň-večer-noc) – hlukový indikátor pre celkové obťažovanie hlukom (tiež L_{den})
- L_d (hlukový indikátor pre deň) – hlukový indikátor pre obťažovanie hlukom počas dňa (tiež L_{day})
- L_v (hlukový indikátor na večer) – indikátor na obťažovanie hlukom počas večera (tiež $L_{evening}$)
- L_n (hlukový indikátor pre noc) – hlukový indikátor pre rušenie spánku (tiež L_{night}).

V Slovenskej republike upravuje problematiku obťažovania hlukom nariadenie vlády SR 43/2005 Z.z., ktorým sa ustanovujú podrobnosti o strategických hlukových mapách a akčných plánoch ochrany pred hlukom. Vplyvy hluku na obťažovanie obyvateľov ukazujú výsledky strategického hlukového mapovania, ktoré však zatiaľ prezentujú hlukové situácie iba okolo najväčších zdrojov hluku spôsobených dopravou.

Na základe výsledkov mapovani hluku z vybraných úsekov železničných dráh ve správe ŽSR pro rok 2016 je možné uviesť, že v okolí sledovaných dráh v správe ŽSR, žilo podľa metodiky EÚ približne 93 600 obyvateľov v území, kde je prekročená akčná hodnota hlukového indikátora L_{dvn} a približne 117 500 obyvateľov v území, kde je prekročená akčná hodnota hlukového indikátora L_{noc} .

Na základe strategických hlukových máp vypracovaných pre územia v okolí diaľnic, rýchlostných ciest a ciest I. triedy, ktoré majú viac ako 6 000 000 prejazdov motorových vozidiel ročne, je možné uviesť, že na Slovensku (okrem územia bratislavskej aglomerácie) obýva domy a byty situované na území s prekročenou akčnou hodnotou indikátora hluku ($L_{dvn} = 60$ dB) z týchto komunikácií až 193 100 obyvateľov. V samotnej bratislavskej aglomerácii žije na území s prekročenou prípustnou mierou hluku ďalších 268 400 obyvateľov.

Vibrácie

Vibrácie vznikajú prevádzkou cestnej a železničnej dopravy. Vplyvy sú významnejšie počas obdobia výstavby, ktoré sú však dočasné, viazané výhradne na obdobie výstavby. Počas prevádzky dopravnej infraštruktúry nastáva šírenie vibrácií v bezprostrednom okolí v bezprostrednom okolí ciest a železníc. Pred výstavbou dopravnej infraštruktúry je posúdenie vibrácií možné iba lokálne až na základe znalosti miestnych podmienok (inžiniersko geologického prieskumu, charakteru stavby, predpokladaných intenzít dopravy a ďalších). Rovnako v prípade existujúcich dopravných stavieb sa posúdenie vibrácií vykonáva iba lokálne pre konkrétny úsek dopravnej infraštruktúry.

Vzhľadom na skutočnosť, že hodnotenie vibrácií sa vykonáva v konkrétnych lokalitách nie sú výsledky hodnotení vibrácií centrálné evidované.

Pravdepodobný vývoj, ak by sa PHSR ŽSK 2021+ nerealizoval

V dôsledku nevykonania navrhovanej koncepcie by sa celkový vývoj v oblasti hluku a vibrácií nezmenil. Nevykonanie Programu by však znamenalo, že by nedošlo k realizácii navrhovaných opatrení zameraných na zlepšenie hlukovej (akustickej) situácie v miestach, kde dochádza k nadmernej hlukovej záťaži obyvateľov.

2. Informácia vo vzťahu k environmentálne obzvlášť dôležitým oblastiam, akými sú navrhované chránené vtáacie územia, územia európskeho významu, súvislá európska sústava chránených území (Natura 2000), chránené vodohospodárske oblasti a pod.

Zachovanie rozmanitosti podmienok a foriem života na zemi, vytvorenie podmienok na trvalé udržanie, obnovovanie a racionálne využívanie prírodných zdrojov, záchranu prírodného dedičstva, charakteristického vzhľadu krajiny a udržanie ekologickej stability zabezpečuje Zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v platnom znení. Zákon tiež vymedzuje územnú a druhovú ochranu a ochranu drevín v legislatívne vymedzenom území v druhom až piatom stupni ochrany.

2.1 Národná sústava chránených území

Žilinský kraj je v rámci Slovenskej republiky región s najväčším plošným podielom území v 2 – 5 stupni ochrany vyhlásených v zmysle Zákona č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny v platnom znení. Na území kraja sa v súčasnosti nachádzajú, alebo do neho čiastočne zasahujú štyri národné parky a tri chránené krajinné oblasti. Maloplošné chránené územia predstavuje 54 prírodných rezervácií, 38 prírodných rezervácií, 18 národných prírodných pamiatok, 40 prírodných pamiatok a 18 chránených areálov. Podrobnejšie je o chránených územiach pojednané vyššie v časti 1.5. Biota a krajina, chránené prvky kapitoly III.1. Informácie o súčasnom stave životného prostredia vrátane zdravia a jeho pravdepodobný vývoj, ak sa strategický dokument nebude realizovať.

2.2 Sústava chránených území Natura 2000

Sústava chránených území NATURA 2000 predstavuje súvislú európsku ekologickú sieť osobitne chránených území a je základnou súčasťou európskej politiky pri ochrane biodiverzity a ekosystémov. V zmysle § 28 zákona č. 543/2002 Z. z. je Natura 2000 definovaná ako „Súvislá európska sústava chránených území“ a tvoria ju dva typy území:

- Osobitne chránené územia (Special Protection Areas, SPA) - vyhlasované na základe smernice o vtákoch. V národnej legislatíve sú tieto územia nazývané chránené vtáacie územia (CHVÚ),
- Osobitné územia ochrany (Special Areas of Conservation, SAC) - vyhlasované na základe smernice o biotopech. V národnej legislatíve sú tieto územia nazývané územia európskeho významu (ÚEV).

Hlavným cieľom sústavy území Natura 2000 je zachovanie prírodného dedičstva a ochrany najviac ohrozených druhov voľne rastúcich rastlín, voľne žijúcich živočíchov a prírodných biotopov, ktoré sú významné nielen pre príslušný členský štát, ale najmä pre EÚ ako celok. Natura 2000 má zabezpečiť priaznivý stav populácií vybraných druhov živočíchov a rastlín a priaznivý stav biotopov, čo však vôbec nevyklučuje hospodárske aktivity v územiach, ktoré tento priaznivý stav nenarušujú.

Podiel lokalít sústavy Natura 2000 na Slovensku predstavuje 30 % z celkovej rozlohy krajiny. Vzájomný prekryv ÚEV a CHVÚ predstavuje 31,6 % z ich spoločnej výmery (Správa o stave životného prostredia Slovenskej republiky v roku 2020).

Chránené vtáacie územia sú biotopy druhov vtákov európskeho významu a biotopy sťahovavých druhov vtákov, najmä v oblasti ich hniezdenia, preperovania, zimovania ako aj miesta ich odpočinku na ich magračných trasách. Chránené vtáacie územia boli vyhlásené za chránené na základe kritérií stanovených v smernici Rady č. 79/409/EHS z 2. apríla 1979 o ochrane voľne žijúcich vtákov (smernica o vtákoch). Národný zoznam CHVÚ schválila vláda SR uznesením č. 636/2003 dňa 9. júla 2003. V roku 2004 sa začal proces tvorby vyhlášok a programov starostlivosti pre jednotlivé CHVÚ. Uznesením vlády SR č. 345/2010 z 25. 5. 2010 bol Národný zoznam doplnený a zmenený. Do zoznamu bolo doplnených 5 nových území (Čergov, Chočské vrchy, Levočské vrchy, Slovenský raj a Špačinsko-nižnianske polia) a celkový počet je 41 CHVÚ.

Chránené vtáacie územia v Žilinskom samosprávnom kraji sú uvedené v nasledujúcej tabuľke. Zobrazenie vtáčích území je uvedené vyššie v kapitole „III. Základné údaje o súčasnom stave životného prostredia dotknutého územia“ v jej podkapitole Informácie o súčasnom stave životného

prostredia vrátane zdravia a jeho pravdepodobný vývoj, ak sa strategický dokument nebude realizovať (časť 1.5. Biota a krajina, chránené prvky).

Tab. 4 Prehľad chránených vtáčích území na území Žilinského samosprávneho kraja

Kód lokality	Názov lokality	Útvar ŠOP SR
SKCHVU008	Horná Orava	CHKO Horná Orava
SKCHVU013	Malá Fatra	NP Malá Fatra
SKCHVU018	Nízke Tatry	NP Nízke Tatry
SKCHVU028	Strážovské vrchy	CHKO Strážovské vrchy
SKCHVU030	Tatry	TANAP
SKCHVU033	Veľká Fatra	NP Nízke Tatry
SKCHVU050	Chočské vrchy	TANAP

Zdroj: ŠOP SR, 2019 (<http://www.sopsr.sk/natura>)

Územia európskeho významu (ÚEV/SKUEV) predstavujú lokality navrhnuté za chránené územia na základe kritérií stanovených v smernici Rady č. 92/43/EHS o ochrane prirodzených biotopov, voľne žijúcich živočíchov a rastlín (smernica o biotopoch). Územia európskeho významu sú na Slovensku tvorené územiami, na ktorých sa nachádzajú biotopy alebo druhy európskeho významu na ochranu ktorých sa vyhlasujú chránené územia. Významná časť navrhovaných území európskeho významu je už v súčasnosti chránená v rámci národnej sústavy chránených území.

Národný zoznam týchto území schválila vláda SR uznesením č. 239/2004 dňa 17. marca 2004 a bol vydaný výnosom MŽP SR č. 3/2004-5.1 zo 14. júla 2004 a zaslaný na schválenie Európskej komisii (EK). Vláda Slovenskej republiky schválila dňa 25. 10. 2017 druhú aktualizáciu národného zoznamu území európskeho významu. Ku 473 chráneným lokalitám s výskytom cenných biotopov a druhov európskeho významu, ktoré boli predložené Európskej komisii v roku 2004 a 2011, pribudlo nových 169 lokalít s výmerou 31 656 ha. Celková výmera sa tak zvýšila z 11,9 % rozlohy Slovenskej republiky na 12,6 %.

Chránené územia európskeho významu v Žilinskom samosprávnom kraji sú uvedené v nasledujúcej tabuľke. Zobrazenie chránených území európskeho významu je uvedené vyššie v kapitole „III. Základné údaje o súčasnom stave životného prostredia dotknutého územia“ v jej podkapitole Informácie o súčasnom stave životného prostredia vrátane zdravia a jeho pravdepodobný vývoj, ak sa strategický dokument nebude realizovať (časť 1.5. Biota a krajina, chránené prvky).

Tab. 5 Prehľad chránených vtáčích území na území Žilinského samosprávneho kraja

Kód lokality	Názov lokality	Útvar ŠOP SR
SKCHVU008	Horná Orava	CHKO Horná Orava
SKCHVU013	Malá Fatra	NP Malá Fatra
SKCHVU018	Nízke Tatry	NP Nízke Tatry
SKCHVU028	Strážovské vrchy	CHKO Strážovské vrchy
SKCHVU030	Tatry	TANAP
SKCHVU033	Veľká Fatra	NP Nízke Tatry
SKCHVU050	Chočské vrchy	TANAP

Zdroj: ŠOP SR, 2019 (<http://www.sopsr.sk/natura>)

3. Charakteristika životného prostredia vrátane zdravia v oblastiach, ktoré budú významne ovplyvnené.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja 2021+ (PHSR ŽSK 2021+) je strategickým dokumentom, ktorý sa týka celého dotknutého územia, tak ako je vymedzené v kapitole II. Základné údaje o strategickom dokumente tejto správy o hodnotení. Možno teda predpokladať potenciálne vplyvy opatrení, naplňajúcich špecifické ciele, strategické ciele a prioritné oblasti koncepcie, na celé dotknuté územie.

Vplyvy realizácie PHSR ŽSK 2021+ sa môžu líšiť nielen podľa charakteru jednotlivých opatrení, ale aj podľa citlivosti potenciálne dotknutých lokalít. Pretože v rámci Programu nie je stanovená konkrétna lokalizácia opatrení, nie je možné geograficky určiť oblasti, ktoré by mohli byť vykonaním koncepcie významne zasiahnuté. Treba však uviesť, že v záujmovom území existujú oblasti, v ktorých je potrebné vyhodnocovať prípadné dopady projektov zvlášť dôsledne. Ich charakteristika je uvedená nižšie.

Kvalita životného prostredia je jedným z rozhodujúcich faktorov vplývajúcich na zdravie a priemerný vek obyvateľstva. Jej priaznivý vývoj je základným predpokladom pre dosiahnutie pozitívnych trendov v ukazovateľoch zdravotného stavu obyvateľstva. Zdravie je definované ako stav úplnej telesnej, duševnej a sociálnej pohody (nielen neprítomnosť choroby) a je výsledkom vzťahov medzi ľudským organizmom a sociálno-ekonomickými, fyzikálnymi, chemickými a biologickými faktormi životného prostredia, pracovného prostredia a spôsobom života.

Údaje o zdraví a znečistení životného prostredia, ktoré sú v súčasnosti k dispozícii, neumožňujú dostatočne kvantifikovať, aký má stav znečistenia životného prostredia vplyv na zdravie obyvateľov. Je však evidentné, že znečistenie životného prostredia prispieva k zhoršeniu celkového zdravotného stavu. Vplyv životného prostredia na zdravie sa preto iba odhaduje na 15 až 20 %. Podľa odhadu Svetovej zdravotníckej organizácie spôsobuje znečistenie životného prostredia v Európskom regióne až 19 % ochorení (Štátny zdravotný ústav Ministerstva zdravotníctva SR, 2022).

Oblasti so zvýšenými požiadavkami na ochranu prírody a krajiny.

Jedná sa predovšetkým o územia európsky významných lokalít a vtáčích oblastí (SCI a SPA) sústavy Natura 2000, chránené územia a ďalšie, ktoré majú svoj vplyv na ekologickú stabilitu a atraktivitu územia. Vymedzenie týchto území je dôležité najmä z hľadiska ich potenciálneho ohrozenia intervenciami koncepcie.

Z dôvodu predbežnej opatrnosti nemožno v tejto fáze vynechať žiadnu z nich a určiť vyššie riziko pre konkrétne oblasti, napríklad z hľadiska dobudovania a modernizácie dopravnej infraštruktúry (ak berieme do úvahy opatrenia potenciálne najrizikovejší Strategický cieľ Infraštruktúra podporujúca udržateľnú mobilitu a technická vybavenosť zlepšujúca kvalitu života). Nie je totiž známa konkrétna lokalizácia ani dostatočne presne definovaný charakter a rozsah opatrení a teda ani to, kde bude možno očakávať ich najzávažnejšie dopady.

Ďalej sa jedná o územia, kde by mohla byť ohrozená poľnohospodárska pôda alebo les prípadnými potenciálne negatívnymi vplyvmi opatrení vyššie uvedeného strategického cieľa. V prípade lesov v kombinácii s postupujúcou degradáciou lesných porastov suchom a následným pôsobením škodlivého hmyzu.

V súvislosti s vplyvmi klimatickej zmeny patria medzi oblasti so zvýšenými požiadavkami na ochranu prírody, ktoré by mohli byť koncepciou potenciálne zasiahnuté, tiež územia so zvýšenou zraniteľnosťou voči dopadom klimatickej zmeny, teda voči suchu, extrémnym meteorologickým a hydrologickým javom a ďalším prejavom klimatickej zmeny (znížená retenčná schopnosť krajiny, narušenie vodného režimu, zvýšené riziko erózie, znížené zásoby podzemných vôd, veľký rozsah

záplavových území, ohrozenie kvality povrchových (príp. tiež podzemných) vôd vplyvom zvýšeného prísunu živín z prostredia napríklad činností intenzívneho poľnohospodárstva a ďalšie).

Oblasti so zvlášť zhoršeným stavom životného prostredia.

Z hľadiska stavu životného prostredia je možné rozdeliť územie Slovenskej republiky do nižšie uvedených 3 regiónov a 2 okrskov.

- Regióny s nenarušeným prostredím
- Regióny s mierne narušeným prostredím
  - okrsok s narušeným prostredím
  - okrsok so značne narušeným prostredím
- Regióny so silne narušeným prostredím

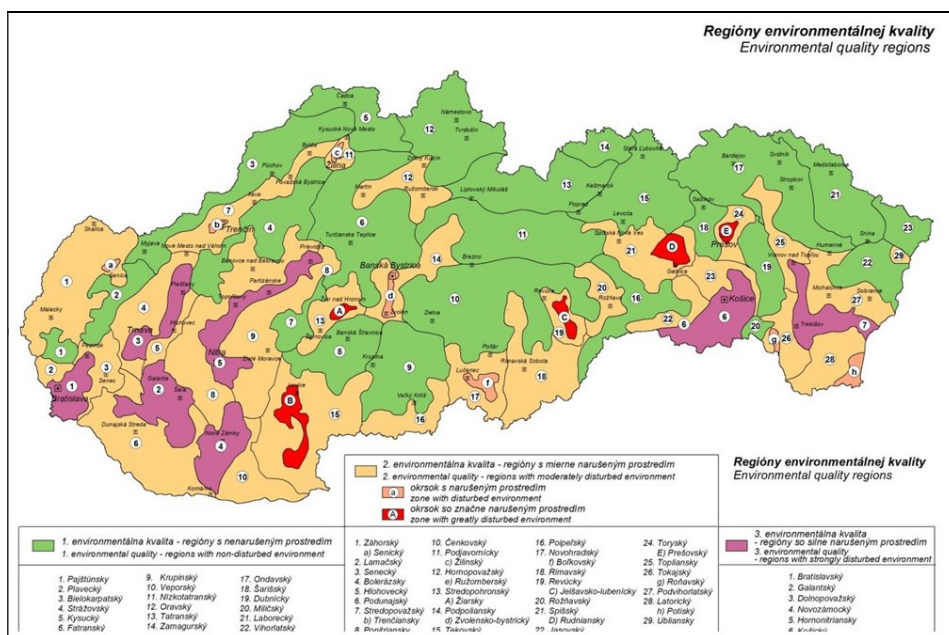
Definícia regiónov

Regióny s nenarušeným prostredím - pokrývajú predovšetkým prostredie vysokej kvality pričom na ich okrajoch, niekedy aj v centrálnych častiach sa môže vyskytovať prostredie s mierne narušeným prostredím.

Regióny s mierne narušeným prostredím - predstavujú územia prechodného typu a sú z aspektu kvality životného prostredia veľmi heterogénne. V antropogénne predisponovaných oblastiach je v celku bežné aj prostredie narušené alebo silne narušené preto vznikla potreba vymedziť ucelené okrsky s narušeným prostredím.

Regióny so silne narušeným prostredím - reprezentujú tie územia, kde sa kumulujú environmentálne záťaž. Ich základom je prostredie silne narušené a prostredie narušené.

Obr. 5 Regióny environmentálnej kvality z roku 2016

Zdroj: SAŽP - Environmentálna regionalizácia Slovenskej republiky IV. aktualizované a rozšírené vydanie

Regióny Žilinského samosprávneho kraja

Podľa Environmentálnej regionalizácie Slovenskej republiky z roku 2010 sa v Žilinskom kraji sa nenachádzal žiadny región so silne narušeným prostredím. V Žilinskom kraji sa nachádzajú dva regióny s mierne narušeným prostredím (podľa značenia vo vyššie uvedenom obrázku išlo o regióny 11. Podjavornický a 12. Hornopovažský) a dva okrsky narušeným prostredím - c) Žilinský a e) Ružomerský. Ostatná časť územia patrí podľa Environmentálnej regionalizácie Slovenskej republiky z roku 2016 do regiónu s nenarušeným prostredím.

Podľa Environmentálnej regionalizácii Slovenskej republiky z roku 2016 sa typovo jednotlivé regióny oproti Environmentálnej regionalizácii Slovenskej republiky z roku 2010 nezmenili, ale sa zmenil sa plošný rozsah jednotlivých regiónov s mierne narušeným prostredím. Región Podjavornický (11.) sa zmenšil a naopak región Hornopovažský (12.) sa zväčšil.

4. Environmentálne problémy vrátane zdravotných problémov, ktoré sú relevantné z hľadiska strategického dokumentu.

Na základe vyhodnotenia analytickej a strategicko - programovej časti Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja 2021+ vo väzbe na Žilinský samosprávny kraj, vyplynuli nižšie uvedené hlavné problémy životného prostredia a zdravia obyvateľstva, ktoré sú z hľadiska Programu relevantné.

Environmentálne problémy súvisiace s kvalitou ovzdušia a klímou

- znečisťovanie ovzdušia lokálnymi zdrojmi (vykurovanie domácností tuhým palivom) a dopravou,
- emisie skleníkových plynov,
- nedostatočná pripravenosť v oblasti znižovania vplyvov na klímu a adaptácie na dopady zmeny klímy.

Environmentálne problémy súvisiace s vodou a vodným prostredím

- množstvo obcí do 2000 obyvateľov, kde nie je vybudovaná kanalizácia a kde je potrebné zlepšiť čistenie odpadových vod výstavbou a rekonštrukciou kanalizácií aj čistiarní odpadových vôd,
- zostávajú obce bez verejného vodovodu
- nedostatky v oblasti udržateľného využívania vody,
- nedostatočné zadržiavanie vody v území,
- nedostatočné zadržiavanie a opätovné využívanie zrážkovej vody v sídlach,
- riziká povodní a vodné erózie.

Environmentálne problémy súvisiace s pôdou a horninami

- zastavovanie poľnohospodárskej pôdy nevhodnou urbanizáciou a infraštruktúrou
- nedostatky v oblasti udržateľného využívania pôdy,
- chýbajúce opatrenia proti vodnej a veternej erózii

Environmentálne problémy súvisiace s materiálnymi zdrojmi a odpadmi

- nedostatky v oblasti obehového hospodárstva predovšetkým predchádzania a minimalizácie vzniku odpadov, vrátane znovuvyužitia produktov, zníženia podielu skládkovania odpadov, a zvýšenie ich materiálového a energetického využitia,
- nárast množstva vyprodukovaných komunálnych odpadov,
- nedostatočný nárast miery recyklácie,
- existencia čiernych skládok.

Environmentálne problémy súvisiace s biotou, krajinou a chránenými prvkami

- nedostatky v oblasti integrovaného manažmentu krajiny (nevhodná urbanizácia, nedostatočná podpora prirodzených vodozádržných opatrení, chýbajúce prírode blízke opatrenia protipovodňovej ochrany a iné) a udržateľného využívania prírodných zdrojov,
- nepriaznivý stav druhov a biotopov európskeho významu,
- pokles biodiverzity a straty biotopov a ekosystémov
- narušovanie charakteristického rázu krajiny, degradácia krajiny
- šírenie invázných a rozpínavých organizmov a miznutie ohrozených pôvodných druhov organizmov

Environmentálne problémy súvisiace s obyvateľstvom a zdravím

- nedostatočné povedomie obyvateľstva pokiaľ ide o ochranu životného prostredia
- funkčnosť EVVO
- nadmerný hluk a znečistenie ovzdušia

Environmentálne problémy súvisiace s hlukom a vibráciami

- hluk z cestnej a železničnej dopravy

5. Environmentálne ciele vrátane zdravotných cieľov zistených na medzinárodnej, národnej a inej úrovni, ktoré sú relevantné z hľadiska strategického dokumentu, ako aj to, ako sa zohľadnili počas prípravy strategického dokumentu.

Pri tvorbe Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja 2021+ boli jej spracovateľmi brané do úvahy relevantné koncepcie na európskej úrovni, národnej úrovni a regionálnej a miestnej úrovni. Vzhľadom na charakter koncepcie sa brali do úvahy najmä hlavné relevantné dokumenty, formulujúce politiku na úrovni všeobecnosti, na ktorej je spracovávaný Program. Koncepcie relevantné k Programu boli identifikované v časti 6.3 Vzťah PHSR ŽSK 2021+ k iným strategickým dokumentom, kapitoly II. Základné údaje o strategickom dokumente.

Nižšie v tejto kapitole sú uvedené hlavné koncepčné dokumenty a ich ciele ochrany životného prostredia a zdravia obyvateľstva, ktoré poslúžili spracovateľom správy o hodnotení na určenie referenčných cieľov ochrany životného prostredia a zdravia (zložiek a faktorov životného prostredia a zdravia) použitých na hodnotenie vplyvov koncepcie.

Vzhľadom na charakter Programu a tejto správy o hodnotení, boli preskúmané najmä aktuálne koncepčné dokumenty s jednoznačne a jasne špecifikovanými cieľmi ochrany životného prostredia a zdravia. V nižšie uvedenom prehľade koncepčných materiálov sú uvedené len tie ciele ochrany životného prostredia, ktoré sú relevantné k obsahu a posúdeniu PHSR ŽSK 2021+, a ktoré tak môžu slúžiť k určenému cieľu, teda byť jedným zo zdrojov tvorby referenčných cieľov ŽP.

Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj

Ide o dlhodobý a ambiciózny program vo všetkých oblastiach ľudského konania. Cieľom Agendy 2030 je doteraz docieľiť trvalo udržateľný rozvoj aj v piatich oblastiach udržateľného rozvoja, z ktorých je relevantný pre Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja 2021+ v oblasti životného prostredia cieľ Planéta – ochrana planéty pred jej poškodením, vrátane udržateľnej spotreby a výroby a čerpania prírodných zdrojov a podnikania urgentných krokov v rámci klimatickej zmeny.

Ciele politiky EÚ v programovacom období 2021-2027

Priority politiky súdržnosti EÚ na nasledujúce programové obdobie sa premietli do piatich cieľov, z ktorých každý je zameraný na inú oblasť investičnej politiky EÚ. Na oblasť ochrany životného prostredia je zameraný cieľ Zelenejšia, bezuhlíková Európa.

Európska zelená dohoda (European Green Deal)

Hlavným cieľom Zelenéj dohody pre Európu je, aby sa Európska únia stala do roku 2050 prvým „klimaticky neutrálnym blokom“ na svete. Zelená dohoda stanovuje plán opatrení s cieľom prechodu na plne klimaticky neutrálnu hospodárstvo EÚ. Konceptie je plánom, ktorý obsahuje opatrenia, ktoré majú podporiť účinné využívanie zdrojov prostredníctvom prechodu na cirkulárnu ekonomiku (obehové hospodárstvo) a zabrániť tak strate biodiverzity a znížiť znečistenie.

Európa 2020 Stratégia pre inteligentný a udržateľný rast podporujúci začlenenie

V rámci stratégie Stratégia Európa 2020 bolo vytýčených päť cieľov, ktoré definujú, kde sa EÚ chce nachádzať v roku 2020. Pokrok bude meraný napĺňaním týchto cieľov, ktoré si členské štáty prenesú do národných cieľov. Environmentálny cieľ relevantný pre PHSR ŽSK 2021+ je zníženie emisií skleníkových plynov o najmenej 20% v porovnaní s úrovňou v roku 1990 alebo o 30% ak podmienky sú priaznivé, zvýšiť podiel obnoviteľnej energie v konečnej spotrebe energie, dosiahnuť 20% zvýšenie energetickej účinnosti.

OECD Regions and Cities at a Glance 2020

OECD dokument Regions and Cities at a Glance poskytuje prehľad regiónov a miest a komplexné hodnotenie toho, ako regióny a mestá v rámci OECD napredujú smerom k silnejším, udržateľnejším a odolnejším ekonomikám a spoločnostiam. Dokument nestanovuje environmentálne ciele.

Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030

Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030 je základným implementačným dokumentom plnenia národných priorít Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj Organizácie spojených národov v Slovenskej republike. Zároveň plní úlohu Národnej stratégie regionálneho rozvoja SR v zmysle zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja. Z hľadiska PHSR ŽSK 2021+ je relevantný cieľ zameraný na životné prostredie (I.5 Zabezpečiť efektívny a udržateľný manažment prírodných zdrojov) a cieľ zameraný na zdravie (I.3 Zlepšiť zdravotný stav a dĺžku aktívneho života populácie).

Stratégia environmentálnej politiky Slovenskej republiky „Zelenšie Slovensko“

Stratégia environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030 (Envirostratégia 2030) definuje víziu do roku 2030 zohľadňujúcu možný, pravdepodobný a želaný budúci vývoj, identifikuje základné systémové problémy a nastavuje ciele pre rok 2030. Základnou víziou Envirostratégie 2030 je dosiahnuť lepšiu kvalitu životného prostredia a udržateľné obehové hospodárstvo založené na dôslednej ochrane zložiek životného prostredia využívajúc čo najmenej neobnoviteľných prírodných zdrojov a nebezpečných látok, ktoré budú viesť k zlepšeniu zdravia obyvateľstva. Na dosiahnutie vízie stratégie je formulovaných 14 hlavných cieľov. Z týchto cieľov sú pre PHSR ŽSK 2021+ relevantné nasledujúce ciele:

- 1 Dostatok čistej vody pre všetkých
- 2 Účinná ochrana prírody a krajiny
- 3 Udržateľné hospodárenie s pôdou
- 4 Plnenie funkcií lesov
- 5 Racionálne využívanie horninového prostredia
- 6 Predchádzanie zmene klímy a zmierňovanie jej dopadov
- 7 Ochrana pred následkami povodní

- 7 Ochrana pred následkami povodní
- 8 Riešenie sucha a nedostatku vody
- 9 Čisté ovzdušie
- 10 Smerom k obehovému hospodárstvu
- 11 Ekonomická a zároveň ekologická energia
- 13 Environmentálna výchova a vzdelávanie v každom veku

Stratégia, zásady a priority štátnej environmentálnej politiky (1993)

Stratégia environmentálnej politiky Slovenskej republiky stanovuje nasledovných 5 odvetvovo orientovaných priorít:

- I. ochrana ovzdušia pred znečisťujúcimi látkami a globálna environmentálna bezpečnosť;
- II. zabezpečenie dostatku pitnej vody a zníženie znečistenia ostatných vôd pod prípustnú mieru;
- III. ochrana pôdy pred degradáciou a zabezpečenie nezávadnosti potravín a ostatných výrobkov;
- IV. minimalizácia vzniku, využívanie a správne zneškodňovanie odpadov;
- V. zachovanie biologickej rôznorodosti, ochrana a racionálne využívanie prírodných zdrojov a optimalizácia priestorovej štruktúry a využívania krajiny.

Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja

Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja predstavuje najnovšie možnosti uplatnenia vysoko efektívnych princípov v oblasti globálneho rozvoja štátu. Podľa národnej stratégie by základnou orientáciou SR malo byť dlhodobé, cieľavedomé a komplexné smerovanie k vytváraniu spoločnosti založenej na princípoch trvalo udržateľného rozvoja. V rámci stratégie bolo definovaných 28 strategických cieľov. Environmentálne ciele relevantné pre PHSR ŽSK 2021+ sú nasledujúce:

13. Zlepšenie zdravotného stavu obyvateľstva a zdravotnej starostlivosti, skvalitnenie životného štýlu
24. Zníženie energetickej a surovinovej náročnosti a zvýšenie efektívnosti hospodárstva SR
25. Zníženie podielu využívania neobnoviteľných prírodných zdrojov pri racionálnom využívaní obnoviteľných zdrojov
26. Zníženie environmentálneho zaťaženia prostredia
27. Zmiernenie dôsledkov globálnej zmeny klímy, narušenia ozónovej vrstvy a prírodných katastrof
28. Zlepšenie kvality životného prostredia v regiónoch.

Návrh Partnerskej dohody na roky 2021-2027,

Partnerská dohoda Slovenskej republiky na roky 2021 – 2027 je základný strategický dokument s celoštátnym dosahom, ktorým sa stanoví stratégia, priority a opatrenia pre účinné a efektívne využívanie prostriedkov z fondov politiky súdržnosti Európskej únie na programové obdobie 2021 – 2027. Z hľadiska environmentálnych cieľov je pre PHSR ŽSK 2021+ relevantný politický cieľ 2 Dohody „Ekologickejšia nízkouhlíková Európa“.

Operačný program Slovensko (návrh)

Operačný program Slovensko (ďalej len OP Slovensko) je implementačným dokumentom Partnerskej dohody Slovenskej republiky na roky 2021 – 2027 pre využívanie finančných prostriedkov z fondov EÚ. Investičné priority OP Slovensko sú rozdelené do piatich cieľov európskej politiky súdržnosti. Z hľadiska environmentálnych cieľov je pre PHSR ŽSK 2021+ relevantný politický cieľ 2 – Zelenšia, nízkouhlíková s prechodom na hospodárstvo s nulovým čistým obsahom uhlíka a odolná Európa vďaka presadzovaniu čistej a spravodlivej energetickej transformácie, zelených a modrých investícií, obehového hospodárstva, zmierňovania zmeny klímy a adaptácie na ňu, predchádzania rizikám a ich riadenia a udržateľnej mestskej mobilite.

Strategický rámec starostlivosti o zdravie pre roky 2014 – 2030

Strategický rámec v oblasti zdravia pre roky 2014 – 2030 predstavuje základný dokument, ktorý by mal v strednodobom a dlhodobom horizonte určovať smerovanie štátnej politiky zdravia na Slovensku. Strategický rámec definuje nasledovné priority relevantné pre PHSR ŽSK 2021+:

1. vnímať starostlivosť o zdravie populácie ako jednu zo základných úloh výkonu verejnej správy
4. realizovať programy verejného zdravia v oblasti nemedicínskej prevencie spoločensky závažných chorôb a zdravotných rizík,
5. zvyšovať úroveň verejného zdravia u sociálne znevýhodnených komún.

Akčný plán pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky V (NEHAP V.)

Akčný plán pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky definuje hlavné environmentálne ciele pre zabezpečenie zdravia obyvateľstva. Pre PHSR ŽSK 2021+ sú relevantné najmä nasledujúce ciele:

- zlepšenie kvality vnútorného a vonkajšieho ovzdušia,
- zabezpečenie všeobecného, spravodlivého a trvalo udržateľného prístupu k bezpečnej pitnej vode, sanitácii a hygiene,
- predchádzanie a odstraňovanie nepriaznivých vplyvov na životné prostredie a zdravie,
- posilnenie adaptačných schopností a odolnosti voči zdravotným rizikám súvisiacich so zmenou klímy a podporné opatrenia na zmiernenie zmeny klímy.

Spôsob stanovenia referenčného hodnotiaceho rámca v oblasti životného prostredia

Základný rámec pre vyhodnotenie súladu opatrení koncepcie s požiadavkami na ochranu životného prostredia tvoria referenčné ciele ochrany životného prostredia. Referenčné ciele ochrany životného prostredia predovšetkým umožňujú posúdiť, ako môžu jednotlivé opatrenia Programu ovplyvniť naplnenie cieľov ochrany životného prostredia a či ich ovplyvňujú pozitívne, negatívne alebo sú voči nim neutrálne.

Obvykle sa pre stanovenie referenčného hodnotiaceho rámca, a tým aj zostavenie sady referenčných cieľov pre konkrétny strategický dokument, postupuje tým spôsobom, že sa vychádza predovšetkým z cieľov a priorít komunitárnych a národných koncepcných dokumentov, ktoré sú predmetnému strategickému dokumentu relevantné. Ďalším zdrojom pre formuláciu referenčného hodnotiaceho rámca je aj analýza stavu životného prostredia dotknutého územia, ktorá je podkladom pre identifikáciu významných problémov životného prostredia.

Vyššie v tejto kapitole sú uvedené hlavné koncepcné dokumenty a ich ciele ochrany životného prostredia a zdravia obyvateľstva, ktoré poslúžili spracovateľom správy o hodnotení na určenie referenčných cieľov ochrany životného prostredia a zdravia (zložiek a faktorov životného prostredia a zdravia) použitých na hodnotenie vplyvov koncepcie. V prípade posudzovaného Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja 2021+ bolo postupované v súlade s obvyklým, vyššie uvedeným, postupom.

Sada referenčných cieľov ochrany životného prostredia

Nižšie uvedená sada referenčných cieľov ochrany životného prostredia predstavuje rámec pre Vyhodnotenie koncepcie. Pri vyhodnocovaní opatrení a na ich základe a na ich základe špecifických cieľov, strategických cieľov a prioritných oblastí je v tabuľkovej forme posúdené, nakoľko môžu jednotlivé opatrenia ovplyvniť napĺňanie referenčných cieľov ochrany životného prostredia, to znamená, či ich ovplyvňujú pozitívne, negatívne alebo sú voči nim neutrálne.

Tab. 6 Referenčné ciele ochrany životného prostredia

Č.	Oblasť životného prostredia	Referenčný cieľ	Charakteristika referenčného cieľa
1.	Ovzdušie a klíma	Zaistiť požadovanú kvalitu ovzdušia.	Snižovať emisie škodlivín do ovzdušia, predovšetkým polievavého prachu, pod úroveň platných limitů, včetne emisí z dopravy a lokálných topenišť.
		Znižovať emisie skleníkových plynov a adaptovať územie na zmenu klímy.	Podpora energetických úspor, OZE, šetrnejších technológií a ďalšieho snižování emisí skleníkových plynů. Podporovať adaptaci na zmenu klimatu.
2.	Voda a vodné pomery	Chrániť zdroje a kvalitu povrchových a podzemných vôd.	Minimalizovať vypúšťanie znečistenia do povrchových vôd, zamedziť vypúšťaniu znečistenia do podzemných vôd. Rešpektovať ochranné pásma vodných zdrojov, podporovať prirodzenú retenčnú funkciu krajiny.
		Zaistiť dodávku pitnej vody.	Rozširovať možnosti občanov napojiť sa na zásobovanie kvalitnou pitnou vodou z centrálnych zdrojov.
3.	Pôda a horniny	Ochrana pôdy.	Obmedziť degradáciu pôdy (najmä poľnohospodárskej) dôsledku nevhodného hospodárenia. Zamedzovať vodnej a veternej erózii pôdy. Chrániť pôdu pred plošne väčšími zábormi, prednostne využívať brownfields.
4.	Odpady a materiálne zdroje	Obmedzovať produkciu odpadov a zvyšovať ich využitie.	Primárne obmedzovať vznik odpadov. Aplikovať prvky obehového hospodárstva. Zvýšiť materiálové a energetické využitie odpadov, minimalizovať skládkovanie odpadov, likvidovať staré záťaže (vrátane skládok odpadov).
5.	Biota a krajina, chránené prvky	Chrániť prírodné hodnoty v území, zvyšovať kvalitu prírodného prostredia	Zaistiť ochranu chránených území. Chrániť chrániť flóru a faunu, chrániť ohniská („hot-spots“) biodiverzity.
		Chrániť krajinný ráz, kultúrne a prírodné dedičstvo.	Obmedzovať fragmentáciu krajiny, dbať na zachovanie krajinného rázu. Chrániť kultúrne pamiatky a ostatné kultúrne dedičstvo.
6.	Obyvateľstvo a zdravie	Zabezpečovať environmentálne vzdelávanie a osvetu.	Zvyšovať environmentálne vedomie obyvateľov ako súčasť vzdelávania pre udržateľný rozvoj. Zamerať sa predovšetkým na oblasť emisí z domácich ohnisk a dopravy, ochranu klímy, nakladanie s odpadmi a ochranu prírody, kde je zapojenie verejnosti nevyhnutnou podmienkou riešenia.
7.	Hluk a vibrácie	Znižovať zaťaženie obyvateľov hlukom	Obmedzovať zdroje hluku (predovšetkým z dopravy), realizovať protihlukové opatrenia

IV. Základné údaje o predpokladaných vplyvoch strategického dokumentu vrátane zdravia

1 Pravdepodobne významné environmentálne vplyvy na životné prostredie a vplyvy na zdravie (primárne, sekundárne, kumulatívne, synergické, krátkodobé, strednodobé, dlhodobé, trvalé, dočasné, pozitívne aj negatívne).

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja 2021+ je predkladaný a hodnotený v jednom variante. Hodnotená varianta PHSR ŽSK 2021+ bola spracovaná na základe komplexného procesu prípravy koncepcie v spolupráci s kľúčovými aktérmi rozvoja územia a je výsledkom konsenzu členov jednotlivých pracovných skupín a expertov zapojených do prípravy Programu. Popri navrhnutom variante je možné definovať aj variant nulový (stav bez realizácie koncepcie). Pretože hodnotená koncepcia bola predložená len v jednom variante, bol stav životného prostredia bez realizácie koncepcie východiskom pre hodnotenie jej prípadných vplyvov.

Realizácia návrhov PHSR ŽSK 2021+ môže potenciálne predstavovať vplyvy na jednotlivé zložky životného prostredia a zdravia obyvateľstva Žilinského samosprávneho kraja. Hodnotenie týchto vplyvov sa zameriava na ich identifikáciu a posúdenie ich intenzity. V rámci hodnotenia sa berú do úvahy vplyvy, ktoré sú relevantné z hľadiska povahy strategického dokumentu. Posúdenie vplyvov Programu a ich miery je vykonané podľa nižšie uvedenej stupnice.

Vzhľadom na všeobecný charakter koncepcie sa môže na úrovni projektov (zámerov/intervencií) prejavíť variantný vývoj. Ich realizácia ovplyvní spôsob vykonávania koncepcie aj jej vplyvy na životné prostredie a verejné zdravie.

1.1 Postup hodnotenia

Základnou jednotkou pre hodnotenie vplyvov PHSR ŽSK 2021+ na životné prostredie a verejné zdravie sú opatrenia Programu. Hodnotenie opatrení programu bolo vykonané tabuľkovou formou a doplnené komentármi. Hodnotenie na úrovni opatrení je pre hodnotenie vplyvov koncepcie na životné prostredie úplne dostatočné, pretože hodnotenie na nižšej úrovni (na úrovni typových aktivít) by už neprineslo nové poznatky a hodnotenie na úrovni opatrení by sa nezmenilo. Treba však podotknúť, že typové aktivity, ktorými budú opatrenia pri realizácii koncepcie napĺňané, boli pri ich hodnotení brané ako celok do úvahy.

Na základe hodnotenia opatrení boli následne agregáciou hodnotenia jednotlivých opatrení verbálne vyhodnotené špecifické ciele. Na základe výsledkov už vykonaných hodnotení opatrení potom boli formulované verbálne hodnotenia vyšších úrovní programu (špecifických cieľov, strategických cieľov, prioritných oblastí, hlavného cieľa a vízie Programu). Súčasťou hodnotenia je aj celkové vyhodnotenie environmentálnych vplyvov Programu.

Základný rámec pre hodnotenie súladu opatrení koncepcie s požiadavkami na ochranu životného prostredia tvoria referenčné ciele ochrany životného prostredia stanovené na základe environmentálnych cieľov vybraných relevantných koncepcií zistených vyššie v kapitole „III. Základné údaje o súčasnom stave životného prostredia dotknutého územia“ v jej podkapitole „5. Environmentálne ciele vrátane zdravotných cieľov zistených na medzinárodnej, národnej a inej úrovni, ktoré sú relevantné z hľadiska strategického dokumentu, ako aj to, ako sa zohľadnili počas prípravy strategického dokumentu“.

1.2 Hodnotenie opatrení

Pre hodnotenie opatrení bola použitá nasledujúca stupnica hodnotenia vplyvov koncepcie na jednotlivé zložky životného prostredia a zdravie obyvateľstva (referenčné ciele ochrany životného prostredia a zdravia).

Stupnica významnosti:

- ++ realizácia opatrenia bude potenciálne spojená s významným pozitívnym vplyvom
- + realizácia opatrenia bude potenciálne spojená s miernym pozitívnym
- 0 bez vplyvu = realizácia opatrenia žiadnym spôsobom neovplyvní zložky životného prostredia a zdravie obyvateľstva
- realizácia opatrenia bude potenciálne spojená miernym negatívnym vplyvom
- realizácia opatrenia bude potenciálne spojená s významným negatívnym vplyvom
- +/- realizácia opatrenia môže mať pozitívny aj negatívny vplyv
- ? pre vyhodnotenie opatrenia nie sú relevantné podklady, vplyv nie je možné jednoznačne určiť

Na základe princípu primeranosti vo vzťahu k detailu v akom bol Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja 2021+ spracovaný a vzhľadom na to, že opatrenia Programu nemajú žiadny konkrétny územný priemet, časovú projekciu a súčasne sú v ich rámci uvedené len typové aktivity, je hodnotenie založené na kvalifikovanom expertnom odhade.

Pri hodnotení vplyvu opatrení na životné prostredie a verejné zdravie sa postupovalo tak, že vybraní členovia tímu spracovateľa SEA vykonali vlastné kompletne hodnotenie opatrení, zohľadňujúce typové aktivity, ktoré ich naplňajú. Úlohou každého experta bolo samostatne a nezávisle ohodnotiť (na základe štúdia koncepcie) opatrenia vzhľadom na sledované zložky životného prostredia a zdravie obyvateľstva a výsledky svojho hodnotenia zaznamenať do matice (tabuľky).

Pokiaľ existovali veľké rozdiely medzi jednotlivými hodnotiteľmi, boli zjednotené v diskusii nad výsledkami. Treba však zdôrazniť, že cieľom diskusie nebola unifikácia individuálnych názorov expertov na danú problematiku, ale rozbor daného problému a objasnenie individuálnych názorov. Výsledkom diskusie tak mohla byť korekcia pôvodného expertného hodnotenia a do určitej miery potlačenie subjektivity hodnotenia.

Na základe hodnotenia jednotlivých členov tímu bolo pre každé pole matice spracované agregované hodnotenie, ktoré bolo vložené do príslušného poľa zodpovedajúca matice výsledných hodnotení.

Predmet posúdenia vplyvov

Predmetom posúdenia vplyvov Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja 2021+ sú finálne výstupy zo strategicko-programovej časti (opatrení, naplňajúci špecifické ciele) Programu, ktoré su uvedené nižšie.

Špecifický cieľ 1.1 (Tematická podoblasť: Podnikanie a prosperita)

Vytvoriť podmienky pre udržateľný ekonomický rozvoj kraja a jeho regiónov

Opatrenia a typy aktivít:

Opatrenie 1.1.1. Zabezpečenie otvorenej verejnej správy pre podnikanie a nové elektronické služby

Typové aktivity opatrenia:

- digitálna transformácia verejnej správy a nové typy služieb,
- podpora pri zvyšovaní kvalifikácie a zručností pracovníkov verejnej správy,
- podpora spoločných cezhraničných projektov a SMART prístupov vo verejných službách,
- identifikácia a podpora inovačného potenciálu samosprávy využívaním otvorených dát,

- pilotné projekty v oblasti dátového manažmentu, využívania geografického informačného systému GIS,
- digitalizácia podnikania (tvorba a modernizácia e-shopov, podpora samoprezentácie v online prostredí),

Opatrenie 1.1.2. Podpora podnikania a systematická podpora začínajúcich podnikateľov

Typové aktivity opatrenia:

- vytváranie a podpora dodávateľsko-odberateľských vzťahov v rámci mikroregiónov,
- aplikácia spoločensky zodpovedného a zeleného verejného obstarávania,
- podpora klastrov, záujmových združení a sieťovania,
- revitalizácia nevyužívaných objektov na nový účel pre podnikateľov,
- vznik „co-workingových“ priestorov, podnikateľských inkubátorov,
- vytvorenie mikropôžičkového centra,
- vzdelávacie podujatia a programy podnikateľských zručností,
- internacionalizácia MSP, propagácia, podpora účasti na podujatiach,
- realizácia špecializovaných podujatí so zameraním na inovácie, podporu podnikania a spolupráce rôznych subjektov,
- podpora začínajúcich podnikateľov - podpora start-upov a spinoffov,
- podpora spoločných cezhraničných projektov,
- identifikácia a podpora inovačného potenciálu podnikov pre SMART riešenia,
- revitalizácia nevyužívaných objektov na nový účel pre podnikateľov,
- podpora podnikateľských aktivít v perspektívnych/inovatívnych oblastiach SK RIS3 2021+ ,
- podpora digitálnej transformácie podnikov,

Opatrenie 1.1.3. Podpora medzisektorovej a medziregionálnej spolupráce

Typové aktivity opatrenia:

- podpora spoločných cezhraničných projektov, programov a platforiem zameraných na podnikanie a inovácie
- podpora riešení v súlade s nízkouhlíkovou stratégiou a zelenou transformáciou ŽSK,
- identifikácia a podpora inovačného potenciálu podnikov pre medzinárodnú spoluprácu,

Tab. 7 Tabuľkové vyhodnotenie opatrení špecifického cieľa č. 1.1

Poradie	Opatrenie	Ovzdušie a klíma	Voda a vodohospodárske pomery	Pôda a horniny	Odpady a materiálne zdroje	Biota, krajina, chránené prvky	Obyvateľstvo a zdravie	Hluk a vibrácie
Opatrenia špecifického cieľa								
Vytvoriť podmienky pre udržateľný ekonomický rozvoj kraja a jeho regiónov								
1.1.1.	Zabezpečenie otvorenej verejnej správy pre podnikanie a nové elektronické služby	0	0	0	0	0	0/+	0
1.1.2.	Podpora podnikania a systematická podpora začínajúcich podnikateľov	0	0	0	0	0	0	0
1.1.3.	Podpora medzisektorovej a medziregionálnej spolupráce	0	0	0	0	0	0/+	0

Komentár

- Rast a zlepšovanie stavu podnikov a podpora podnikania v samosprávnom kraji bude zlepšovať nielen jeho ekonomické výsledky, ale aj sociálne a životné podmienky obyvateľov.

- Znižovanie bariér vo verejnej správe pri podpore podnikania by pomohli mierne posilniť a zlepšiť situáciu vo všetkých oblastiach života vrátane životného prostredia.
- Aktivity súvisiace so špecifickým cieľom a súvisiacimi opatreniami budú prevažne neinvestičného charakteru bez priameho, či už pozitívneho alebo negatívneho vplyvu na zložky a faktory životného prostredia.
- Nepriamymi vplyvmi budú očakávané výsledky spolupráce medzi aktérmi s pozitívnym vplyvom na všetky oblasti životného prostredia ako celku.
- Nepredpokladá sa, že typové aktivity opatrenie budú vyžadovať realizáciu projektov, ktoré budú podliehať posudzovaniu podľa tretej časti zákona č. 24/2006 Z. z. Nepredpokladá sa, že aktivity smerujúce k očakávaným výsledkom by mohli mať významný negatívny vplyv na životné prostredie a zdravie.
- Významné negatívne vplyvy pri realizácii špecifického cieľa 1.1 sa neočakávajú, pretože tu sa predpokladajú len tzv. „mäkké“ neinvestičné činnosti, ktoré nemajú potenciál významných negatívnych vplyvov.
- Celkové vplyvy pri napĺňaní špecifického cieľa 1.1 sa predpokladajú neutrálne, pričom po naplnení špecifického cieľa 1.1 sa očakávajú mierne nepriame kladné vplyvy.

Špecifický cieľ 1.2 (Tematická podoblasť: Inovácie)

Podporiť inovačné prístupy a výskumno-inovačné aktivity

Opatrenia a typy aktivít:

Opatrenie 1.2.1. Podpora spolupráce verejných a neverejných subjektov vedy a výskumu

Typové aktivity opatrenia:

- podpora vytvárania spoločných inovačných hubov, inovačných pracovísk v podnikoch a výskumných organizáciách,
- podpora existujúcich a nových klastrov a klastrových iniciatív medzinárodnom priestore,
- podpora vzniku výskumnej nemocnice, podpora účasti vedecko-výskumných inštitúcií a MSP v schémach Európskej rady pre inovácie (EIC), programu Horizont Európa vrátane programu Digitálna Európa, Zdravie a Misíí Horizontu Európa,
- zriadenie platformy pre koordináciu špičkového výskumu pokrývajúcej základný aj aplikovaný výskum (napr. inovačné centrum), vzdelávanie v oblasti transferu technológií a komercializácie v zahraničí,
- podpora medzisektorových riešení a cezhraničných riešení napr. v oblasti obehového hospodárstva, zdravia, zelených riešení a pod.,
- podpora účasti vedecko-výskumných inštitúcií a MSP v schémach Európskej rady pre inovácie (EIC),
- modernizácia a rozvoj infraštruktúry výskumu, vývoja a inovácií,

Opatrenie 1.2.2. Rozvoj inovatívnych, experimentálnych a pilotných riešení

Typové aktivity opatrenia:

- podpora investícií podnikov do výskumu a inovácií (modernizácia technológií, procesov a postupov),
- projekty spolupráce podnikov a výskumných organizácií
- zapojenie samosprávy do pilotných projektov SMART, podpora pilotných medzisektorových riešení a cezhraničných riešení napr. v oblasti obehového hospodárstva, zdravia, zelených riešení a pod.

Tab. 8 Tabuľkové vyhodnotenie opatrení špecifického cieľa č. 1.2

Poradie	Opatrenie	Ovzdušie a klíma	Voda a vodohospodárske pomery	Pôda a horniny	Odpady a materiálne zdroje	Biota, krajina, chránené prvky	Obyvateľstvo a zdravie	Hluk a vibrácie
Opatrenia špecifického cieľa								
Podporiť inovačné prístupy a výskumno-inovačné aktivity								
1.2.1	Podpora spolupráce výskumných organizácií	0	0	0	0	0	0/+	0
1.2.2	Rozvoj inovatívnych, experimentálnych a pilotných riešení	0/+	0/+	0/+	0/+	0/+	0/+	0/+

Komentár

- Prepojenie vedy a výskumu medzi verejným akademickým a podnikateľským sektorom bude znamenať nielen značný ekonomický, ale potenciálne i environmentálny prínos v rôznych oblastiach životného prostredia.
- Inovácie a nové výsledky výskumu a vývoja môžu nepriamo pozitívne ovplyvniť všetky oblasti spoločenského a hospodárskeho života vrátane znižovania záťaže všetkých zložiek a faktorov životného prostredia, pretože umožnia aj lepšie sledovanie prebiehajúcich javov a procesov, čo môže prispieť k predchádzaniu prejavov prirodzených rizík.
- Naplnenie očakávaných výsledkov bude zároveň pozitívnym príkladom možnej komercializácie výsledkov vedy, výskumu a inovácii v hospodárskej a spoločenskej praxi, kde bude mať miesto aj zlepšovanie stavu životného prostredia a zdravia obyvateľov.
- Aktivity súvisiace so špecifickým cieľom a súvisiacimi opatreniami budú prevažne neinvestičného charakteru bez priameho, či už pozitívneho alebo negatívneho vplyvu na zložky a faktory životného prostredia.
- Nepriamymi vplyvmi budú očakávané výsledky spolupráce medzi aktérmi s pozitívnym vplyvom na všetky oblasti životného prostredia ako celku.
- Nepredpokladá sa, že typové aktivity opatrení budú vyžadovať realizáciu projektov, ktoré budú podliehať posudzovaniu podľa tretej časti zákona č. 24/2006 Z. z. Nepredpokladá sa, že aktivity smerujúce k očakávaným výsledkom by mohli mať významný negatívny vplyv na životné prostredie a zdravie.
- Významné negatívne vplyvy pri realizácii špecifického cieľa 1.2 sa neočakávajú, pretože tu sa predpokladajú len tzv. „mäkké“ neinvestičné činnosti, ktoré nemajú potenciál významných negatívnych vplyvov.
- Celkové priame vplyvy pri napĺňaní špecifického cieľa 1.2 sa predpokladajú neutrálne, pričom po naplnení špecifického cieľa 1.2 sa očakávajú mierne nepriame kladné vplyvy.

Špecifický cieľ 1.3 (Tematická podoblasť: Vzdelávanie a talenty)

Vybudovať flexibilný a adaptabilný systém celoživotného vzdelávania

Opatrenia a typy aktivít:

Opatrenie 1.3.1 Transformácia vzdelávacieho systému a zlepšenie dostupnosti celoživotného vzdelávania

Typové aktivity opatrenia:

- budovanie integrovaných špecializovaných vzdelávacích centier - “kampusov”,

- podpora zavádzania nových študijných a učebných odborov zameraných na odvetvia SK RIS3 2021+ a zelené témy (obehové hospodárstvo, Miestna agenda 21 a pod.), príp. iné odvetvia žiadané na regionálnom trhu práce,
- zavedenie modelu individuálnych vzdelávacích účtov,
- vypracovanie regionálnych/miestnych akčných plánov inkluzívneho vzdelávania,
- spolupráca medzi materskými školami a základnými školami v regióne a SOŠ a fakultami VŠ pripravujúcimi učiteľov vrátane podpory sieťovania vzdelávacích organizácií na všetkých stupňoch vzdelávania,
- podpora duálneho vzdelávania, podpora užšej spolupráce SŠ so zamestnávateľmi,
- systematické mapovanie dopytu a ponuky celoživotného vzdelávania,
- aktívna náborová politika a zvyšovanie atraktivity učiteľského povolania,
- vytváranie možností pre zvyšovanie kvalifikácie a ďalšieho vzdelávania pedagogických a odborných zamestnancov a dostupnejšie bývanie (nájomné bývanie) pre pedagogických a odborných zamestnancov škôl,
- zabezpečenie asistentov učiteľov a iného podporného personálu pre vzdelávací proces,
- stratifikácia a transformácia štruktúry študijných odborov a vzdelávacích programov,
- vytváranie možností pre zvyšovanie kvalifikácie a ďalšieho vzdelávania.

Opatrenie 1.3.2. Zvýšenie uplatniteľnosti a vedomostnej úrovne obyvateľov vrátane žiakov a študentov

Typové aktivity opatrenia:

- budovanie špecializovaných centier odborného vzdelávania a prípravy (COVP),
- zabezpečenie prístupu ku službám kariérového poradenstva,
- vytvorenie systému uznávania výsledkov vzdelávania a získavania mikrokvalifikácií,
- regionálna koordinácia exkurzií a workshopov pre žiakov základných a stredných škôl u zamestnávateľov so zameraním na praktické zručnosti,
- vytváranie podmienok a podpora orientácie na realizáciu programov celoživotného vzdelávania v COVP,
- vzdelávacie aktivity zamerané na transversálne a mäkké zručnosti,
- vytvorenie platformy na pravidelnú výmenu informácií o potrebe zručností a vzdelávania,
- mapovanie kvality poskytovania vzdelávacích služieb vo vybraných oblastiach,
- podpora projektov realizovaných študentmi SŠ pre verejný a súkromný sektor,
- propagačné aktivity na podporu stredoškolského vzdelávania.

Opatrenie 1.3.3. Zlepšenie kvality vzdelávania

Typové aktivity opatrenia:

- spolupráca medzi poskytovateľmi vzdelávania so zameraním odbornú prípravu a profesijnú mobilitu učiteľov, asistentov učiteľov a iného podporného personálu pre vzdelávací proces,
- modernizácia priestorov pre inkluzívne vzdelávanie (triedy, učebne, spoločné priestory súvisiace s inováciami vo vzdelávaní a pod.),
- aktivity zamerané na vytvorenie podmienok pre hybridné a dištančné vzdelávanie,
- podpora zavádzania systémov kvality najmä v študijných a učebných odborov zameraných na odvetvia SK RIS3 2021+ a zelené témy (obehové hospodárstvo, Miestna agenda 21 a pod.) najmä v odbornom vzdelávaní a príprave ,
- mapovanie kvality poskytovania vzdelávacích služieb vo vybraných oblastiach.

Opatrenie 1.3.4. Podpora moderných a inovačných prístupov a zavádzanie smart riešení vo vzdelávaní reagujúce na podnety praxe

Typové aktivity opatrenia:

- budovanie integrovaných špecializovaných vzdelávacích centier - “kampusov” a zdieľanej

vzdelávacej infraštruktúry,

- vytvorenie platformy na pravidelnú výmenu informácií o inováciách vo vzdelávaní a najlepšej praxi,
- podpora inovatívnych projektov realizovaných študentmi SŠ a VŠ pre verejný a súkromný sektor,
- propagačné aktivity na podporu inovácií vo vzdelávaní, podpora sieťovania vzdelávacích organizácií na všetkých stupňoch vzdelávania

Tab. 9 Tabuľkové vyhodnotenie opatrení špecifického cieľa č. 1.3

Poradie	Opatrenie	Ovzdušie a klíma	Voda a vodohospodárske pomery	Pôda a horniny	Odpady a materiálne zdroje	Biota, krajina, chránené prvky	Obyvateľstvo a zdravie	Hluk a vibrácie
Opatrenia špecifického cieľa								
Vybudovať flexibilný a adaptabilný systém celoživotného vzdelávania								
1.3.1.	Transformácia vzdelávacieho systému a zlepšenie dostupnosti celoživotného vzdelávania	0	0	0	0	0	0	0
1.3.2.	Zvýšenie uplatniteľnosti a vedomostnej úrovne obyvateľov vrátane žiakov a študentov	0	0	0	0	0	0	0
1.3.3.	Zlepšenie kvality vzdelávania	0	0	0	0	0	0	0
1.3.4.	Podpora moderných a inovačných prístupov a zavádzanie smart riešení vo vzdelávaní reagujúce na podnety praxe	0	0	0	0	0	0	0

Komentár

- Vzdelanie je nepriamym pozitívnym príspevkom i k ochrane a tvorbe životného prostredia, pretože kvalitne a správne vzdelaný človek môže celoživotne pozitívne vplyvať na životné prostredie a sociálne vzťahy spoločnosti.
- Podpora zvyšovania vzdelania bude mať v konečnom dôsledku pozitívny vplyv i na životné prostredie. Prostredníctvom kvalitného vzdelávania sa zároveň zvýši i environmentálne povedomie, čo sa v konečnom dôsledku odzrkadlí i na správaní sa a vzťahu k živej prírode, kultúrnym hodnotám a vlastnému zdraviu. Dosiachnutie vyššieho stupňa environmentálneho povedomia obyvateľov vo všetkých vekových kategóriách a oblastiach činnosti bude v každom prípade pozitívnym prínosom.
- Realizácia opatrení na zabezpečenie podpory vzdelania a nadobúdania základných zručností v tomto špecifického cieľa 1.3 bude mať v konečnom dôsledku nepriamy pozitívny vplyv i na životné prostredie
- Aktivity súvisiace so špecifickým cieľom a súvisiacimi opatreniami budú prevažne neinvestičného charakteru bez priameho, či už pozitívneho alebo negatívneho vplyvu na zložky a faktory životného prostredia.
- Nepriamymi pozitívnymi vplyvmi budú vplyvy plynúce zo vzdelania na všetky oblasti životného prostredia ako celku.
- Realizácia opatrení bude mať za následok lepšiu pripravenosť pracovnej sily na výzvy súvisiace so zmenami na pracovnom trhu, ako aj so zelenou a digitálnou transformáciou.
- Nepriamymi pozitívnymi vplyvmi budú vplyvy vyplývajúce zo zručností pre lepšiu inklúziu a adaptabilitu na všetky oblasti životného prostredia ako celku

- Nepredpokladá sa, že typové aktivity opatrení budú vyžadovať realizáciu projektov, ktoré budú podliehať posudzovaniu podľa tretej časti zákona č. 24/2006 Z. z. Nepredpokladá sa, že aktivity smerujúce k očakávaným výsledkom by mohli mať významný negatívny vplyv na životné prostredie a zdravie.
- Významné negatívne vplyvy pri realizácii špecifického cieľa 1.3 sa neočakávajú, pretože tu sa predpokladajú len tzv. „mäkké“ neinvestičné činnosti, ktoré nemajú potenciál významných negatívnych vplyvov.
- Celkové vplyvy pri naplňaní špecifického cieľa 1.3 sa predpokladajú neutrálne.

Špecifický cieľ 1.4 (Tematická podoblasť: Talenty)

Vytvorí priestor pre rozvoj talentu, nadania a kreativity

Opatrenia a typy aktivít:

Opatrenie 1.4.1. Zlepšenie prístupu talentov k personalizovaným informačným, poradenským a vzdelávacím službám

Typové aktivity opatrenia:

- pilotné aktivity a projekty v oblasti podpory mladých talentov a nadania (nielen intelektovo nadaných),
- finančné nástroje na podporu nadaných a talentovaných,
- vytváranie personalizovaných služieb v oblasti vzdelávania a poradenstva

Opatrenie 1.4.2. Vytváranie atraktívneho prostredia pre talent a kreativitu

Typové aktivity opatrenia:

- vytváranie multifunkčnej zdieľanej infraštruktúry,
- podpora nových foriem a obsahu záujmového vzdelávania,
- spoločné projekty aktérov na vytváranie nových pracovných miest pre talenty,
- pilotné aktivity a projekty v oblasti zamestnanosti talentov,
- podpora flexibilných foriem pre riešenie rôznych životných situácií nadaných a talentovaných,
- podpora mobility a medzinárodnej spolupráce,

Opatrenie 1.4.3. Podpora flexibilných foriem vzdelávania, podnikania a práce

Typové aktivity opatrenia:

- podpora rôznych kombinovaných foriem práce,
- programy podnikania a vzdelávania prostredníctvom nových technológií,
- programy na podporu inovatívnych foriem podnikania,
- vytváranie spoločných platforiem aktérov pre nadaných

Tab. 10 Tabuľkové vyhodnotenie opatrení špecifického cieľa č. 1.4

Poradie	Opatrenie	Ovzdušie a klíma	Voda a vodohospodárske pomery	Pôda a horniny	Odpady a materiálne zdroje	Biota, krajina, chránené prvky	Obyvateľstvo a zdravie	Hluk a vibrácie
Opatrenia špecifického cieľa								
Vybudovať flexibilný a adaptabilný systém celoživotného vzdelávania								
1.4.1.	Zlepšenie prístupu talentov k personalizovaným informačným, poradenským a vzdelávacím službám	0	0	0	0	0/+	0	0

Poradie	Opatrenie	Ovzdušie a klíma	Voda a vodohospodárske namerav	Pôda a horniny	Odpady a materiálne zdroje	Biota, krajina, chránené prvky	Obyvateľstvo a zdravie	Hluk a vibrácie
1.4.2.	Vytváranie atraktívneho prostredia pre talent a kreativitu	0	0	0	0	0/+	0	0
1.4.3.	Podpora flexibilných foriem vzdelávania, podnikania a práce	0	0	0	0	0/+	0	0

Komentár

- Aktivity súvisiace so špecifickým cieľom 1.4 a súvisiacimi opatreniami budú prevažné neinvestičného charakteru bez priameho, či už pozitívneho alebo negatívneho vplyvu na zložky a faktory životného prostredia.
- Vzdelávanie je flexibilný proces s cieľom tvoriť prostredie, v ktorom je možné uspokojiť rôznorodé vzdelávacie potreby každého jedinca bez výnimky, vrátane rozvoja jeho talentu, nadania a kreativity
- Nepriamymi vplyvmi budú očakávané vplyvy zvýšenia konkurencieschopnosti s využitím výsledkov podpory a uplatnenia talentov a kreativity na všetky oblasti životného prostredia ako celku, predmet opatrení je preto opodstatnený i z hľadiska nepriameho pozitívneho vplyvu na životné prostredie a zdravie obyvateľov
- Nepredpokladá sa, že typové aktivity opatrenie budú vyžadovať realizáciu projektov, ktoré budú podliehať posudzovaniu podľa tretej časti zákona č. 24/2006 Z. z. Nepredpokladá sa, že aktivity smerujúce k očakávaným výsledkom by mohli mať významný negatívny vplyv na životné prostredie a zdravie.
- Významné negatívne vplyvy pri realizácii špecifického cieľa 1.4 sa neočakávajú, pretože tu sa predpokladajú len tzv. „mäkké“ neinvestičné činnosti, ktoré nemajú potenciál významných negatívnych vplyvov.
- Celkové priame vplyvy pri napĺňaní špecifického cieľa 1.4 sa predpokladajú prevažne neutrálne. V prípade obyvateľstva a zdravia je možno očakávať mierny pozitívny vplyv špecifického cieľa.

Špecifický cieľ 2.1 (Tematická podoblasť: Obehové hospodárstvo / cirkulárna ekonomika)

Zavádzať princípy obehového hospodárstva a zlepšiť nakladanie s odpadom

Opatrenia a typy aktivít:

Opatrenie 2.1.1 Podpora predchádzania vzniku odpadov

Typové aktivity opatrenia:

- Implementácia zásad obehového hospodárstva v kraji
- Zapojenie regiónu do inovačných projektov v oblasti obehového hospodárstva
- Začlenenie zásad obehového hospodárstva do verejného obstarávania kraja
- Podpora vybudovania siete centier znovu využitia produktov na území kraja

Opatrenie 2.1.2 Prispôbenie odpadového hospodárstva požiadavkám Európskej únie

Typové aktivity opatrenia:

- Podpora riešenia uzatvárania skládok komunálneho odpadu v regióne
- Likvidácia čiernych skládok
- Podpora zberu a separácie odpadov, vrátane modernizácie techniky a budovania zberných

dvorov

- Podpora budovania regionálnych centier zhodnocovania odpadu (vrátane zariadení na energetické a materiálové zhodnocovanie)
- Likvidácia starých záťaž (regenerácia kontaminovaných lokalít)

Tab. 11 Tabuľkové vyhodnotenie opatrení špecifického cieľa č. 2.1

Poradie	Opatrenie	Ovzdušie a klíma	Voda a vodohospodárske pomery	Pôda a horniny	Odpady a materiálne zdroje	Biota, krajina, chránené prvky	Obyvateľstvo a zdravie	Hluk a vibrácie
Opatrenia špecifického cieľa								
Vybudovať flexibilný a adaptabilný systém celoživotného vzdelávania								
2.1.1.	Podpora predchádzania vzniku odpadov	++	+	+	++	+	+	0
2.1.2.	Prispôsobenie odpadového hospodárstva požiadavkám Európskej únie	++	+	+	++	+	+	0

Komentár

Pozitívne vplyvy:

- Akékoľvek činnosti súvisiace so zhodnocovaním vyprodukovaných odpadov sú priamym pozitívnym príspevkom k ochrane a tvorbe životného prostredia a predovšetkým jeho zložiek akými sú zníženie emisií zo skládok do ovzdušia, zníženie znečisťovania výluhmi zo skládok uvoľnených do podzemných vôd a pôdy, šetrenie materiálových zdrojov v dôsledku recyklácie a zhodnocovania odpadov, zníženie negatívnych vplyvov na biodiverzitu a krajinu, čo sa v konečnom dôsledku odrazí na kvalite života obyvateľov a následne na ich zdravotnom stave.
- Obehové hospodárstvo je regeneratívny systém, v ktorom sa minimalizujú vstupy zdrojov, produkcia odpadov, emisie a úniky energie prostredníctvom spomalenia, uzavretia a zúženia cyklov toku materiálu a energie.
- Obehové hospodárstvo je jednou zo stratégií trvalo udržateľného rozvoja, znamená podporu recyklácie a zníženie celkovej environmentálnej stopy a stopy zdrojov výroby a spotreby.
- Obehové hospodárstvo poskytuje silné stimuly pre inovácie, udržateľné podniky a trhy s klimaticky neutrálnymi a netoxickými obehovými výrobkami.
- Existujú silné synergie medzi opatreniami v oblasti klímy a obehovým hospodárstvom, najmä v energeticky náročných odvetviach s vysokými emisiami uhlíka.
- Zvýšenie množstva vytriedených odpadov a recyklovaných odpadov predstavuje zníženie odpadov likvidovaných skládkovaním.
- Realizácia opatrení na dosiahnutie špecifického cieľa 2.1 v oblasti obehového hospodárstva a nakladania s odpadmi je potrebná pre významný predpokladaný prínos pre životné prostredie a zdravie obyvateľstva

Potenciálne negatívne vplyvy

- Časť investičných projektov súvisiacich s ustanovenými opatreniami, najmä v oblasti vybudovania siete centier znovu využitia produktov na území kraja a nakladania s odpadmi, bude vzhľadom na ich potenciálne možný negatívny vplyv na životné prostredie podliehať posudzovaniu vplyvov na životné prostredie podľa tretej časti zákona č. 24/2006 Z. z. Potenciálne negatívne vplyvy bude potrebné špecifikovať v etape prípravy a povoľovania konkrétnych projektov a v prípade potreby aj navrhnuť a realizovať účinné opatrenia na ich prevenciu, elimináciu, minimalizáciu a kompenzáciu.

Špecifický cieľ 2.2 (Tematická podoblasť: Voda a adaptácia na zmeny klímy)

Podporiť adaptáciu na dopady zmeny klímy

Opatrenia a typy aktivít:

Opatrenie 2.2.1 Spracovanie a implementácia strategických dokumentov a rozvoj spolupráce v oblasti adaptácie na dopady zmeny klímy

Typové aktivity opatrenia:

- Príprava a postupné vykonávanie Stratégie adaptácie na dôsledky zmeny klímy ŽSK
- Metodická podpora a koordinácia v oblasti adaptačných opatrení pri riešení zmeny klímy miest a obcí v ŽSK
- Spolupráce s Moravsko-sliezskym krajom (ČR) a Sliezskym vojvodstvom (Poľsko) pri spoločnom riešení adaptácie na dopady zmeny klímy v území (napríklad ako analógia projektu AIR TRITIA)

Opatrenie 2.2.2 Riešenie dopadov zmeny klímy v sídlach a v krajine

Typové aktivity opatrenia:

- Zadržovanie a opätovné využívanie zrážkovej vody v sídlach
- Rozširovanie a revitalizácia mestskej zelene
- Aktivity na zníženie dopadov tepelných ostrovov
- Opatrenia na zlepšenie distribúcie vody v krajine a manažment vodných plôch v krajine
- Opatrenia proti deštruktívnemu pôsobeniu vody a sucha a prevencia dopadov extrémnych poveternostných udalostí (zosuvy, rýchle povodne, vietor, obnažovanie substrátu ...)

Opatrenie 2.2.3 Integrácia riešení dopadov zmeny klímy v ďalších oblastiach regionálneho rozvoja

Typové aktivity opatrenia:

- Zahrnutie adaptačných riešení a princípov do prípravy a realizácie projektov v ďalších oblastiach rozvoja

Tab. 12 Tabuľkové vyhodnotenie opatrení špecifického cieľa č. 2.2

Poradie	Opatrenie	Ovzdušie a klíma	Voda a vodohospodárske pomery	Pôda a horniny	Odpady a materiálne zdroje	Biota, krajina, chránené prvky	Obyvateľstvo a zdravie	Hluk a vibrácie
Opatrenia špecifického cieľa								
Vybudovať flexibilný a adaptabilný systém celoživotného vzdelávania								
2.2.1.	Spracovanie a implementácia strategických dokumentov a rozvoj spolupráce v oblasti adaptácie na dopady zmeny klímy	+	0	0	0	0	0	0
2.2.2.	Riešenie dopadov zmeny klímy v sídlach a v krajine	++	++	++	+	+/-	+	0
2.2.3.	Integrácia riešení dopadov zmeny klímy v ďalších oblastiach regionálneho rozvoja	0	0	0	0	0	0	0

Komentár

Pozitívne vplyvy

- Tento špecifický cieľ je primárne zameraný na prevenciu, pripravenosť a reakcie na riziká spojené so zmenou klímy. Realizácia opatrení v rámci tohto špecifického cieľa bude mať najmä

preventívny charakter.

- Konkrétne riešenia dopadov zmeny klímy v sídlach a v krajine zamerané predovšetkým na oblasť zadržiavania vody a revitalizáciu mestskej zelene prispievajú priamo k ochrane a bezpečnosti obyvateľstva, ale prispievajú aj k pozitívnemu ovplyvneniu takmer všetkých zložiek životného prostredia.
- Priamym pozitívnym vplyvom pri riešení dopadov zmeny klímy v sídlach a v krajine bude ochrana pred povodňami, ochrana proti aktivácii geodynamických javov (zosuvy), proti vodnej a veternej erózií, na zadržiavanie vody v území a ďalšie účinné opatrenia na zabránenie katastrofálnym následkom zmeny klímy, akými sú ešte vplyvy sucha alebo extrémnych zrážok a extrémneho vetra, ktoré majú za následok povodne, zosuvy, ale aj dlhotrvajúce obdobia sucha a vlny horúčav, znižovanie vlhkosti pôdy, lesné požiare a pod.
- Zahrnutie adaptačných riešení a princípov do prípravy a realizácie projektov je z hľadiska vplyvov zmeny klímy na životné prostredie potrebné a opodstatnené, no nebude mať priamy vplyv na zložky životného prostredia a zdravie obyvateľov samosprávneho kraja, prejaví sa nepriamymi pozitívnymi vplyvmi pri realizácii opatrení proti dôsledkom zmeny klímy v konkrétnych projektoch.

Potenciálne negatívne vplyvy

- Nevylučuje sa, že napĺňanie očakávaných výsledkov špecifického cieľa 2.2 si vyžiada realizáciu projektov, ktoré budú podliehať posudzovaniu podľa tretej časti zákona č. 24/2006 Z. z. (EIA), t.j. nevylučuje sa, že činnosti smerujúce k očakávaným výsledkom môžu mať aj negatívny vplyv na životné prostredie a zdravie. Navrhované činnosti smerujúce k očakávaným výsledkom, ktoré budú spĺňať prahové hodnoty podľa prílohy č. 8 k zákonu č. 24/2006 Z. z. budú sa musieť posúdiť z hľadiska vplyvu na životné prostredie podľa tretej časti tohto zákona (EIA). Potenciálne negatívne vplyvy bude potrebné identifikovať v etape prípravy a povoľovania konkrétnych projektov a v prípade potreby aj navrhnúť a realizovať účinné opatrenia na ich prevenciu, elimináciu, minimalizáciu a kompenzáciu

Špecifický cieľ 2.3 (Tematická podoblasť: Ochrana ovzdušia a klímy)

Zlepšiť kvalitu ovzdušia a znížiť produkciu skleníkových plynov

Opatrenia a typy aktivít:

Opatrenie 2.3.1 Znižovanie emisií zo zdrojov znečistenia ovzdušia

Typové aktivity opatrenia:

- Podpora výmeny kotlov na tuhé palivo v domácnostiach, vrátane podpory sociálne slabších obyvateľov, ktorí nedosiahnu na štandardné podmienky financovania výmeny kotlov
- Spolupráca pri zlepšovaní kvality ovzdušia v oblastiach s riadenou kvalitou ovzdušia s využitím medzinárodných a národných projektov (napríklad LIFE)
- Rozvoj monitorovania kvality ovzdušia

Opatrenie 2.3.2 Spolupráca na znižovaní cezhraničných vplyvov znečisťovania ovzdušia

Typové aktivity opatrenia:

- Presadzovanie zníženia vplyvov zdrojov z Česka a Poľska na úrovni SR (prípadne Európskej únie), vrátane bilaterálne/trilaterálneho rokovania na úrovni ŽSK - Moravskosliezsky kraj - Sliezske vojvodstvo
- Podpora spoločných projektov so zapojením krajov/vojvodstiev, univerzít, mimovládnych organizácií, podnikov i verejnosti (využitie skúseností z projektu Tritia)

Opatrenie 2.3.3 Zlepšovanie bilancie skleníkových plynov

Typové aktivity opatrenia:

- Metodická podpora a koordinácia v oblasti mitigačných opatrení s cieľom znižovania produkcie skleníkových plynov v sídlach ŽSK (podpora tvorby SECAP, komunitnej energetiky, atď)
- Podpora princípov prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo (pozri pripravovanú nízkouhlíkovú Stratégiu)
- Identifikácia a širšie využívanie ďalších možností zachytávania uhlíka s dôrazom na prírodu blízke opatrenia (ochrana rozsiahlejších starých lesov, mokradí a pod.)
- Komplexné riešenia na znižovanie emisií oxidu uhličitého a ďalších skleníkových plynov do roku 2030
- Znižovanie produkcie skleníkových plynov pri výrobe energie (zvyšovanie účinnosti pri výrobe energie, zámena palív, energetické využívanie odpadov, uskladňovanie elektriny, atď.)
- Zvyšovanie podielu obnoviteľných zdrojov
- Zvýšenie energetickej efektívnosti budov v majetku alebo správe ŽSK, jeho príspevkových organizácií a iných subjektov verejného a súkromného sektora
- Metodická a koordinačná činnosť v smere k obciam ŽSK aj iným subjektom zameraná na podporu energetických úspor

Tab. 13 Tabuľkové vyhodnotenie opatrení špecifického cieľa č. 2.3

Poradie	Opatrenie	Ovzdušie a klíma	Voda a vodohospodárske normy	Pôda a horniny	Odpady a materiálne zdroje	Biota, krajina, chránené prvky	Obyvateľstvo a zdravie	Hluk a vibrácie
Opatrenia špecifického cieľa								
Zlepšiť kvalitu ovzdušia a znížiť produkciu skleníkových plynov								
2.3.1.	Znižovanie emisií prioritne z malých zdrojov znečistenia (vykurovanie domácností)	++	0	0	0	0	+	0
2.3.2.	Spolupráca na znižovaní cezhraničných vplyvov znečisťovania ovzdušia	+	0	0	0	0	+	0
2.3.3.	Zlepšovanie bilancie skleníkových plynov	++	0	0	+	+	+	0

Komentár

Pozitívne vplyvy

- Realizácia opatrení v rámci špecifického cieľa 2.3 bude jednoznačne pozitívnym príspevkom k zlepšeniu kvality životného prostredia ako celku a môže mať priamy aj nepriamy pozitívny vplyv na životné prostredie a zdravie obyvateľov.
- Znižovanie znečisťovania ovzdušia a zlepšovanie jeho kvality z malých a z veľkých zdrojov znečisťovania s priamym pozitívnym dopadom na jeho kvalitu,
- Medzinárodná spolupráca a prijatie opatrení naprieč rôznymi sektormi pri riešení tak komplexnej a prierezovej otázky, akou je nepochybne znečistenie ovzdušia vrátane cezhraničných vplyvov, bude mať nepriamy pozitívny vplyv na kvalitu ovzdušia
- Podpora opatrení v oblasti ochrany ovzdušia je veľmi potrebná bude mať jednoznačný pozitívny vplyv na životné prostredie a zdravie obyvateľov.
- Zlepšenie energetickej hospodárnosti v budovách a v podnikoch bude mať pozitívny vplyv na kvalitu ovzdušia, čo bude mať priaznivý dopad na zdravie a kvalitu života obyvateľov.
- Zlepšenie tepelno-technických vlastností budov vedúcich k zlepšeniu podmienok zdravej klímy vo vnútornom prostredí, vyššej úrovni pohody a pohodlia a zlepšeniu zdravia užívateľov.

- Využívanie energie z OZE s cieľom optimalizovať energetickú potrebu a spotrebu a znižovanie nárokov na iné (neobnoviteľné) materiálové zdroje.
- Používanie nízkoemisných zariadení v budovách, čím sa zlepši kvalita ovzdušia.
- Zníženie konečnej energetickej spotreby vo verejných budovách a bytových budovách, čím sa prispeje k zníženiu emisií skleníkových plynov.
- Podpora rozvoja udržateľnej regionálnej a lokálnej energetiky.
- Implementácia opatrení energetickej efektívnosti, čím sa prispeje k zníženiu konečnej spotreby energie.

Potenciálne negatívne vplyvy

- Negatívne vplyvy, ktoré možno predpokladať, budú súvisieť s výstavbou nových objektov, rekonštrukciou a modernizáciou existujúcich objektov, výmenou starých technológií a vybavenia. Ide predovšetkým o hluk, prachové emisie, produkciu odpadov a pod. Sú to bežné krátkodobé vplyvy, ktoré sprevádzajú každý druh výstavby. Potenciálne negatívne vplyvy bude potrebné identifikovať v etape prípravy a povoľovania konkrétnych projektov a v prípade potreby navrhnuť a realizovať účinné opatrenia. Uvedené vplyvy je možné eliminovať vhodnou organizáciou práce a dodržaním technologickej a pracovnej disciplíny.
- Závažné negatívne vplyvy realizácie navrhovaného špecifického cieľa 2.3 súvisiaceho so znižovaním emisií a so zlepšovaním bilancie skleníkových plynov vrátane zvyšovania energetickej efektívnosti sa neočakávajú, keďže realizácia opatrení je primárne zameraná na zlepšenie životného prostredia, a to podporou zlepšenia kvality ovzdušia a zníženie produkcie skleníkových plynov.

Špecifický cieľ 2.4 (Tematická podoblasť: Pôda, biodiverzita a krajina)

Zabezpečiť ochranu prírodných hodnôt

Opatrenia a typy aktivít:

Opatrenie 2.4.1 Zastavenie poklesu biodiverzity, strát biotopov a degradácie ekosystémov

Typové aktivity opatrenia:

- Zabránenie ďalšiemu zhoršeniu stavu zachovania významných druhov a strátam prioritných a inak významných biotopov
- Zabránenie ďalšiemu narušovaniu charakteristického rázu krajiny
- Obnova najcennejších častí prírodného dedičstva (druhových populácií, biotopov, segmentov krajiny)
- Metodická podpora územného rozvoja (zmien územných plánov) v zmysle integrovaného manažmentu krajiny, vrátane podpory vytvárania krajino-ekologických plánov
- Ochrana pred šírením invázných a nepôvodných druhov
- Zlepšenie spolupráce so ŠOP s cieľom zlepšiť manažment národných parkov prostredníctvom rád národných parkov, vrátane urýchlenia zonácie národných parkov (napr. NAPANT).

Opatrenie 2.4.2 Ochrana lesov a poľnohospodárskej pôdy

Typové aktivity opatrenia:

- Ochrana a udržateľná obnova lesa podľa podmienok biotopov, prirodzeného drevinového zloženia, multifunkčného využitia, vhodného manažmentu a očakávaných dopadov zmeny klímy
- Protierózne, vodozádržné, brehoochranné a podobné opatrenia
- Ochrana poľnohospodárskej pôdy pred zastavovaním nevhodnou urbanizáciou a infraštruktúrou ako skladovacie priestory, dopravné stavby a i.

Opatrenie 2.4.3 Ochrana vôd, podpora výstavby vodárenskej infraštruktúry a čistenia odpadových vôd

Typové aktivity opatrenia:

- Ochrana existujúcich zdrojov povrchových a podzemných vôd
- Zvýšenie retencie vody v území
- Riešenie zásobovania pitnou vodou
- Riešenie čistenia komunálnych odpadových vôd v oblastiach s nízkym podielom odkanalizovania.

Tab. 14 Tabuľkové vyhodnotenie opatrení špecifického cieľa č. 2.4

Poradie	Opatrenie	Ovzdušie a klíma	Voda a vodohospodárske namerly	Pôda a horniny	Odpady a materiálne zdroje	Biota, krajina, chránené prvky	Obyvateľstvo a zdravie	Hluk a vibrácie
Opatrenia špecifického cieľa								
Vybudovať flexibilný a adaptabilný systém celoživotného vzdelávania								
2.4.1.	Zastavenie poklesu biodiverzity a strát biotopov, ekosystémov a degradácie krajiny	0	0	0	0	++	0	0
2.4.2.	Ochrana lesov a poľnohospodárskej pôdy	++	++	+	+	+	0	0
2.4.3.	Ochrana vôd a podpora čistenia odpadových vôd	+	++	0	0	0	+	0

Komentár

Pozitívne vplyvy

- Podpora biodiverzity, ochrany a obnovy významných druhov a biotopov a ochrana pred šírením invázných a nepôvodných druhov nie vo forme metódik, ale aj konkrétnych realizačných projektov bude znamenať príspevok k zachovaniu hodnôt a funkcií pôvodných a prírode blízkych ekosystémov a môže priamo prispieť k zastaveniu poklesu biodiverzity. Kvalitné realizačné projekty musia byť zabezpečené na vysokej odbornej úrovni a starostlivosť v rámci opatrenia 2.4.1 musí byť trvalá, čiže aj udržateľnosť vrátane financovania musí byť zabezpečená. Ide o veľmi potrebnú ale náročnú činnosť, ktorá je prepojená s pochopením širších súvislostí, preto by súčasťou mal byť nielen aktívny manažment v chránených územiach v spolupráci so Štátnou ochranou prírody SR, ale je potrebné zabezpečiť aj zvyšovanie povedomia verejnosti o životnom prostredí ako celku.
- Zabezpečenie ochrany lesov a poľnohospodárskej pôdy pred nepriaznivými vplyvmi rozvoja hospodárskych aktivít v kraji, ich obnova spolu so zavedením prírode blízkeho hospodárenia bude prínosom pre udržateľné poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo s ohľadom na ochranu prírody a podporu biodiverzity ako aj na adaptáciu na klimatické zmeny a bude mať priamy pozitívny vplyv na zlepšenie jednotlivých zložiek životného prostredia; zlepšenie vodného režimu a ochranu pôdy. Adaptáciu na klimatické zmeny priamo podporia aj vykonané protierózne, vodozádržné a breho-ochranné opatrenia.
- Ochrana povrchových a podzemných vôd je jednou z prioritných úloh v oblasti ochrany a torby životného prostredia. Realizované vodozádržné opatrenia budú mať priamy pozitívny vplyv na obmedzovanie klimatické zmeny, realizáciou opatrenia 2.4.3 prostredníctvom investičných projektov sa zvýši podiel obyvateľov pripojených na verejnú kanalizáciu a čistenie odpadových vôd, čím sa priamo zlepšia podmienky vytvárajúce predpoklady na zlepšenie zdravotného stavu dotknutého obyvateľstva v samosprávnom kraji.

Potenciálne negatívne vplyvy

- Pri vykonávaní obnovy segmentov krajiny, protieróznych, vodozádržných a breho-ochranných opatrení nie sú vylúčené niektoré negatívne dopady predpokladaných aktivít na životné prostredie. Naplnenie opatrení 2.4.1 a 2.4.2 špecifického cieľa 2.4 si môže vyžadovať realizáciu projektov, ktoré budú podliehať posudzovaniu podľa tretej časti zákona č. 24/2006 Z. z. (EIA), t.j. nevylučuje sa, že činnosti smerujúce k očakávaným výsledkom môžu mať aj negatívny vplyv na životné prostredie a zdravie. Navrhované činnosti s potenciálnym negatívnym vplyvom, ktoré budú spĺňať prahové hodnoty podľa prílohy č. 8 k zákonu č. 24/2006 Z. z., sa budú musieť posúdiť z hľadiska vplyvu na životné prostredie podľa tretej časti tohto zákona (EIA).
- Výstavba verejných vodovodov a kanalizácií v rámci opatrení 2.4.3 môže podliehať posudzovaniu vplyvov na životné prostredie podľa tretej časti zákona č. 24/2006 Z. z. t.j. predpokladá sa, že takáto výstavba môže byť spojená s negatívnymi vplyvmi na životné prostredie a zdravie. Potenciálne negatívne vplyvy bude potrebné identifikovať v etape prípravy a povoľovania konkrétnych projektov a v prípade potreby aj navrhnuť a realizovať účinné opatrenia na ich prevenciu, elimináciu, minimalizáciu a prípadne kompenzáciu.

Špecifický cieľ 2.5 (Tematická podoblasť: Environmentálna výchova, vzdelávanie a osвета)

Rozvíjať environmentálnu výchovu, vzdelávanie a osvetu

Opatrenia a typy aktivít:

Opatrenie 2.5.1 Príprava a implementácia strategických dokumentov v oblasti EVVO

Typové aktivity opatrenia:

- Spracovanie a postupná implementácia koncepcie EVVO ŽSK
- Metodická podpora EVVO v mestách ŽSK

Opatrenie 2.5.2 Iniciatíva ŽSK v oblasti environmentálnych aktivít a inovácií

Typové aktivity opatrenia:

- Zavedenie, personálna a právna podpora environmentálneho manažmentu (napr. EMAS) na úrade ŽSK
- Podpora miestnej Agendy 21 v ŽSK a v sídlach kraja
- Spolupráca s KÚ MSK a úradom Sliezskeho vojvodstva v oblasti environmentálneho manažmentu, inovácií a zapojenia verejnosti do rozhodovania
- Spolupráca s inými subjektmi zaoberajúcimi sa EVVO (napríklad ŠOP SR, mimovládne organizácie, školy, a ďalšie)

Opatrenie 2.5.3 Osvetové aktivity pre verejnosť

Typové aktivity opatrenia:

- Podpora budovania a prevádzky ekocentier zameraných na širokú verejnosť
- Metodická podpora pre subjekty pohybujúce sa v oblasti EVVO
- Príprava dlhodobých informačných kampaní v oblastiach, kde sa dá predpokladať nízka akceptácia verejnosti (za všetky: výstavba zariadenia na energetické využitie odpadov)
- Realizácia iných aktivít pre verejnosť (deti aj dospelí)
- Podpora EVVO na školách a v neformálnom vzdelávaní

Tab. 15 Tabuľkové vyhodnotenie opatrení špecifického cieľa č. 2.5

Poradie	Opatrenie	Ovzdušie a klíma	Voda a vodohospodárske pomery	Pôda a horniny	Odpady a materiálne zdroje	Biota, krajina, chránené prvky	Obyvateľstvo a zdravie	Hluk a vibrácie
Opatrenia špecifického cieľa								
Rozvíjať environmentálnu výchovu, vzdelávanie a osvetu								
2.5.1.	Príprava a implementácia strategických dokumentov v oblasti EVVO	0	0	0	0	0	0/+	0
2.5.2.	Iniciatíva ŽSK v oblasti environmentálnych aktivít a inovácií	0	0	0	0	0	0/+	0
2.5.3.	Osvetové aktivity pre verejnosť	0	0	0	0	0	0/+	0

Komentár

- Aktivity súvisiace so špecifickým cieľom 2.5 a súvisiacimi opatreniami budú prevažné neinvestičného charakteru bez priameho, či už pozitívneho alebo negatívneho vplyvu na zložky a faktory životného prostredia.
- Riešenie niektorých environmentálnych problémov sa nezaobíde bez zapojenia obyvateľov a EVVO je z tohto hľadiska významným nástrojom s pozitívnym dopadom na životné prostredie.
- Riešenie globálnych a aj lokálnych environmentálnych problémov ŽSK a predchádzanie ich vzniku je možné riešiť vhodnou environmentálnou výchovou zameranou na úbytok rozmanitosti života (diverzity), ohrozenie pôdy, hospodárenie s vodou, znečistenie atmosféry, narušenie klímy (narušenie ozónovej vrstvy, skleníkový efekt, kyslé dažde a i.).
- Posilnenie, skvalitnenie a zefektívnenie environmentálnej výchovy a vzdelávania vedúcej k šetrnejšiemu a zodpovednejšiemu chovaniu obyvateľov k životnému prostrediu so silným dôrazom na tzv. klimatickú výchovu a uhlíkovo neutrálnu ekonomiku môže mať nielen nepriamy pozitívny efekt na životné prostredie, ale aj na hospodárstvo kraja v budúcnosti.
- Aktualizácia cieľov, obsahu a foriem environmentálneho vzdelávania v rámci vzdelávacích programov v spolupráci s mestami a obcami kraja spojená so zavádzaním inovatívnych foriem zážitkovej environmentálnej výchovy môže podporiť pozitívnu zmenu dlhodobých návykov občanov - nielen v oblasti produkcie a triedenia komunálneho odpadu, ale aj v oblasti udržateľnej mobility, kvality ovzdušia, ochrany prírodného prostredia a ďalších.
- Zvýšenie vedomostnej úrovne (vrátane samospráv ŽSK) o potrebe adaptácie prostredia na zmenu klímy a na uplatnenie sa v zelenom a nízkouhlíkovom hospodárstve je možné aj cestou komplexných celoživotných vzdelávacích programov.
- Predpokladom pre rozvoj environmentálnej výchovy, vzdelávania a osvetu je dostupnosť kvalitných a ucelených podkladov, zdrojov a prostriedkov pre environmentálnu výchovu, využitie verejných akcií, cielených kampaní, masových komunikačných prostriedkov, tematických náučných chodníkov, digitálnych panelov, vizualizácií a prezentácií a pod., na posilnenie environmentálneho povedomia.
- Nepredpokladá sa, že typové aktivity opatrné budú vyžadovať realizáciu projektov, ktoré budú podliehať posudzovaniu podľa tretej časti zákona č. 24/2006 Z. z. Nepredpokladá sa, že aktivity smerujúce k očakávaným výsledkom by mohli mať významný negatívny vplyv na životné prostredie a zdravie.
- Významné negatívne vplyvy pri realizácii špecifického cieľa 2.5 sa neočakávajú, pretože tu sa predpokladajú len tzv. „mäkké“ neinvestičné činnosti, ktoré nemajú potenciál významných

negatívnych vplyvov.

- Celkové vplyvy pri napĺňaní špecifického cieľa 2.5 sa predpokladajú neutrálne, v prípade vplyvov na obyvateľstvo a zdravie potom mierne pozitívne.

Špecifický cieľ 3.1 (Tematická podoblasť: Preprava osôb a nákladov)

Zvýšiť atraktivitu verejnej osobnej dopravy a zlepšiť podmienky pre prevádzku intermodálnych dopravných systémov prepravy nákladov

Opatrenia a typy aktivít:

Opatrenie 3.1.1 Rozvíjať infraštruktúru zabezpečujúcu prevádzkovanie IDS

Typové aktivity opatrenia:

- Vypracovať a aktualizovať príslušné dopravno-plánovacie dokumenty;
- Podporovať stavby diaľnic a rýchlостných ciest v úsekoch kapacitne uvoľňujúcich komunikácie s prevádzkou IDS;
- Podporovať stavby modernizácie a elektrifikácie železničných tratí v úsekoch zapojených do prevádzky IDS;
- Realizovať a podporovať stavebné úpravy ciest, MC, križovatiek zabezpečujúcich preferenciu VOD;
- Podporovať a realizovať výstavbu debarierizovaných terminálov IDS ako moderných prestupných bodov integrujúcich prevádzku železničných a autobusových staníc, terminálov leteckej dopravy;
- Podporovať a realizovať digitalizovanú výstavbu záchytných, odstavných a parkovacích plôch IAD, doplnkovej cyklistickej vybavenosti v mestách a obciach v okolí autobusových a železničných staníc, terminálov a prestupných bodov;

Opatrenie 3.1.2 Implementovať do praxe inteligentné dopravné systémy (ďalej aj "InDS") zabezpečujúce plynulosť IDS

Typové aktivity opatrenia:

- Realizovať riadiace centrum IDS vrátane inteligentnej mobilnej aplikácie pre koncových užívateľov;
- Realizovať zariadenia InDS vo vozidlách VOD;
- Realizovať zariadenia InDS na cestnej sieti a križovatkách, na železničnej sieti, na termináloch, prestupných bodoch a zastávkach IDS;

Opatrenie 3.1.3 Rozvíjať infraštruktúru IKD

Typové aktivity opatrenia:

- Podporovať modernizáciu železničných tratí IKD;
- Podporovať výstavbu terminálov IKD, zriaďovacích staníc a ich pripojení k verejnej cestnej sieti;

Tab. 16 Tabuľkové vyhodnotenie opatrení špecifického cieľa č. 3.1

Poradie	Opatrenie	Ovzdušie a klíma	Voda a vodohospodárske pomery	Pôda a horniny	Odpady a materiálne zdroje	Biota, krajina, chránené prvky	Obyvateľstvo a zdravie	Hluk a vibrácie
Opatrenia špecifického cieľa								
Zvýšiť atraktivitu verejnej osobnej dopravy a zlepšiť podmienky pre prevádzku intermodálnych dopravných systémov prepravy nákladov								
3.1.1.	Rozvíjať infraštruktúru zabezpečujúcu prevádzkovanie IDS	+	0	-	0	-	+	+
3.1.2.	Implementovať do praxe inteligentné dopravné systémy (ďalej aj "InDS) zabezpečujúce plynulosť IDS	+	0	0	0	0	+	+
3.1.3.	Rozvíjať infraštruktúru IKD	+	0	-/0	0	0	+	+

Komentár

- Pozitívne vplyvy opatrení 3.1.1 možno špecifikovať ako zvýšenie prístupnosti a atraktivity verejnej osobnej dopravy s cieľom zvýšenia podielu verejnej osobnej dopravy na deľbe prepravnej práce a zníženie podielu individuálnej automobilovej dopravy a to nielen podporou modernizácie a elektrifikácie železničných tratí, ale aj podporou a realizovaním stavebných úprav ciest a križovatiek, ako aj podporou a realizovaním výstavby záchytných odstavňových a parkovacích plôch terminálov IDS. To bude mať za následok zníženie negatívnych vplyvov dopravy na životné prostredie vo veľkých aglomeráciách (zníženie hlukovej záťaže, vibrácií, prašnosti a produkcie emisií znečisťujúcich látok a skleníkových plynov), zlepšenie kvality služieb poskytovaných verejnou osobnou dopravou, zlepšenie dopravnej infraštruktúry a vytvorenie predpokladov pre zavedenie komplexných zmien v organizácii verejnej dopravy v sídlach, zabezpečenie bezpečnej a kvalitnej cyklo-dopravnej infraštruktúry a jej integrácie s ostatnými druhmi verejnej osobnej dopravy.
- Potenciálne negatívne sa vplyvy opatrení 3.1.1 sa môžu prejavíť v menšom rozsahu záberom plôch a prípadne aj pôdy ako aj rozdelením územia/krajiny v prípade líniových stavieb, čo môže mať negatívny vplyv na biodiverzitu, pretože do istej miery obmedzí migráciu a tým aj podporu dobrého zdravotného stavu živočíchov a fauny. Keďže sa nepredpokladajú výrazné objemy stavebných prác, aj ich negatívne dopady budú len mierne.
- Implementácia inteligentných dopravných systémov a inteligentných mobilných aplikácií v rámci opatrení 3.1.2 nebude mať priamy vplyv na zložky životného prostredia s výnimkou inteligentných zariadení realizovaných na cestnej a železničnej sieti, na križovatkách a termináloch, prestupových bodoch a zastávkach, kde môže mať priaznivý vplyv na zníženie emisií do ovzdušia, zníženie hluku a vibrácií a tým aj na zdravotný stav obyvateľstva.
- Podpora infraštruktúry IKD v rámci opatrení 3.1.3 nebude mať priamy vplyv na zložky životného prostredia, ale realizácia výstavby terminálov IKD a modernizácia železničných tratí môže mať dočasné alebo trvalé mierne negatívne vplyvy na záber pôdy a prípadne aj na biodiverzitu a krajinu.
- Projekty súvisiace s realizáciou investičných projektov udržateľnej multimodálnej mobility, ktoré budú spĺňať prahové hodnoty podľa prílohy č. 8 k zákonu č. 24/2006 Z. z. budú musieť byť posúdené z hľadiska vplyvu na životné prostredie podľa tretej časti tohto zákona.

Špecifický cieľ 3.2

Zvýšiť atraktivitu nízko emisnej cestnej dopravy a nemotorovej dopravy

Opatrenia / typové aktivity:

Opatrenie 3.2.1 Podporovať, modernizovať, debarierizovať a dekarbonizovať vozový park verejnej hromadnej dopravy, prioritne v rámci IDS

Typové aktivity opatrenia:

- Rozvoj prímestskej, mestskej hromadnej dopravy a nekonvenčných autobusov na zavolanie realizovať na báze vozidiel s alternatívnym pohonom;
- Podporovať modernizáciu vozového parku železničnej dopravy;
- Podporovať aktivity a realizovať zariadenia umožňujúce prepravu bicyklov v železničnej a autobusovej doprave;

Opatrenie 3.2.2 Vytvárať podmienky pre rozvoj parku dopravných prostriedkov na alternatívny pohon

Typové aktivity opatrenia:

- Podporovať rozvoj servisnej infraštruktúry pre elektromobilitu, vrátane nabíjajúcich staníc;
- Podporovať rozvoj servisnej infraštruktúry pre nákladné vozidlá na vodíkový pohon, vodíkové čerpacie stanice lokalizované prioritne na cestnej Z TEN-T;

Opatrenie 3.2.3 Prioritne rozvíjať infraštruktúru nemotorovej dopravy podporujúcu funkčnosť prevádzkovania IDS a kostrovú cyklistickú infraštruktúru ŽSK

Typové aktivity opatrenia:

- Podporovať a realizovať cyklistické, cyklistické/pešie komunikácie;
- Podporovať a realizovať doplnkovú vybavenosť cyklistických komunikácií (odpočívadlá a odstavné zariadenia, nabíjacie stanice pre e-biky, servisné centrá, dopravné značenie, informačný systém);

Opatrenie 3.2.4 Podporovať zriadenie nízkoemisných a bezemisných zón s použitím systémov inteligentnej mobility

Typové aktivity opatrenia:

- Zriaďovanie zón v mestách a obciach, v rekreačnom území;
- Podporovať reštrikcie voči OA so spaľovacím motorom v nízkoemisných zónach;
- Podporovať zriadenie obytných zón v mestách a obciach s upraveným dopravným režimom;
- Podporovať stavebné úpravy obytných ulíc;
- Podporovať dopravnú obsluhu zón nízkoemisnou a bezemisnou dopravou;

Tab. 17 Tabuľkové vyhodnotenie opatrení špecifického cieľa č. 3.2

Poradie	Opatrenie	Ovzdušie a klíma	Voda a vodohospodárske namer	Pôda a horniny	Odpady a materiálne zdroje	Biota, krajina, chránené prvky	Obyvateľstvo a zdravie	Hluk a vibrácie
Opatrenia špecifického cieľa								
Zvýšiť atraktivitu nízko emisnej cestnej dopravy a nemotorovej dopravy								
3.2.1.	Podporovať, modernizovať a dekarbonizovať vozový park verejnej hromadnej dopravy, prioritne v rámci IDS	+	0	0	0	0	+	+
3.2.2.	Vytvárať podmienky pre rozvoj parku	+	0	0	0	0	+	0

Poradie	Opatrenie	Ovzdušie a klíma	Voda a vodohospodárske namerly	Pôda a horniny	Odpady a materiálne zdroje	Biota, krajina, chránené prvky	Obyvateľstvo a zdravie	Hluk a vibrácie
	dopravných prostriedkov na alternatívny pohon							
3.2.3.	Prioritne rozvíjať infraštruktúru nemotorovej dopravy podporujúcu funkčnosť prevádzkovania IDS a kostrovú cyklistickú infraštruktúru	+	0	0	0	0	+	+
3.2.4.	Podporovať zriadenie nízkoemisných a bezemisných zón s použitím systémov inteligentnej mobility	+	0	0	0	0	+	0

Komentár

- Zvýšenie podielu nízko-emisných a bez-emisných vozidiel vo verejnej hromadnej preprave osôb, čím sa nahradia klasické vozidlá poháňané spaľovacím motorom, bude mať priame pozitívne vplyvy na kvalitu ovzdušia a klímu v dôsledku zníženia prašnosti, emisií znečisťujúcich látok a skleníkových plynov a tým aj na zdravie obyvateľstva.
- Zabezpečenie bezpečnej a kvalitnej cyklo-dopravnej infraštruktúry a jej integrácie s ostatnými druhmi verejnej osobnej dopravy a zvýšenie podielu cyklistickej a inej nemotorovej dopravy na celkovej del'be prepravnej práce bude mať za následok zníženie negatívnych vplyvov cestnej dopravy na životné prostredie a zlepšenie životných podmienok v intravilánoch miest a obcí (zníženie hlukového zaťaženia a vibrácií a zníženie emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia vrátane prachových častíc). Pôjde teda o pozitívny vplyv na kvalitu ovzdušia, na spomalenie klimatických zmien a tým bude pozitívne vplývať aj na zdravotný stav obyvateľov.
- Zavedenie nízko emisnej cestnej dopravy a nemotorovej dopravy v prímestskej a mestskej doprave v rámci opatrenia 3.2.1 bude mať priamy pozitívny vplyv na kvalitu ovzdušia a klímu v dôsledku zníženia výfukových emisií vrátane skleníkových plynov, zníži sa hluk a vibrácie sprevádzajúce prevádzku spaľovacích motorov a všetko toto bude mať pozitívny vplyv na zdravotný stav obyvateľstva.
- Realizácia zariadení na prepravu bicyklov v železničnej a autobusovej doprave podporí cyklistickú dopravu a v menšom rozsahu podporí zlepšovanie stavu životného prostredia, pričom môže mať priamy pozitívny vplyv na zdravotný stav tých, ktorí budú používať cyklistickú dopravu.
- Podpora infraštruktúry orientované na elektromobilitu (nabíjacie stanice, servisy pre elektromobily) a na vodíkový pohon nebude mať priamy vplyv na zložky životného prostredia a zdravie obyvateľov, pretože v strategickom dokumente je toto opatrenie 3.2.2 uvedené deklaratórne len formou podpory a vytvárania podmienok pre rozvoj súvisiacich typových aktivít.
- V rámci opatrenia 3.2.3 pôjde prioritne o podporu a realizáciu infraštruktúry a vybavenosti pre cyklistickú a pešiu dopravu, čím sa v menšom rozsahu podporí znižovanie emisií do ovzdušia, prispeje k zníženiu úrovne hluku a vibrácií a to môže mať priamy pozitívny vplyv na zdravotný stav obyvateľov. Prudký rozvoj elektrobicyklov a elektrokolobežiek ako druh mestskej dopravy nie je dostatočne legislatívne pokrytý a prináša kolízie na chodníkoch a v cestnej doprave, vrátane škôd na životnom prostredí. Projekty cyklistickej dopravy všeobecne nepodliehajú posudzovaniu podľa zákona č. 24/2006 Z. z., to znamená, že sa neočakáva významný negatívny vplyv na životné prostredie a zdravie. Posudzujú sa iba v prípade, ak orgán ochrany prírody vydá vyjadrenie, že takáto činnosť môže negatívne pôsobiť na územia európskej sústavy Natura 2000. V ostatných prípadoch predpokladaného vplyvu je možné použiť § 19 Konanie o podnete tohto

zákona na základe ktorého sa na základe výsledkov zisťovania rozhodne o posudzovaní činnosti súvisiacej s cyklistickou dopravou.

- Zriadenie nízko-emisných a bez-emisných zón s použitím systémov inteligentnej mobility v mestách, obciach a rekreačných územiach, upravené dopravné režimy v obytných zónach a iné reštrikcie voči osobnej doprave so spaľovacími motormi a podpora dopravnej obsluhy nízko-emisnou a bez-emisnou dopravou v rámci opatrenia 3.2.4 bude mať pozitívny vplyv na zníženie produkcie emisií znečisťujúcich látok a skleníkových plynov a hlukovej záťaže, vibrácií, prašnosti, ako aj na zdravotný stav obyvateľov.
- Projekty súvisiace s realizáciou špecifického cieľa 3.2., ktoré budú spĺňať prahové hodnoty podľa prílohy č. 8 k zákonu č. 24/2006 Z. z. budú musieť byť posúdené z hľadiska vplyvu na životné prostredie podľa tretej časti tohto zákona. Potenciálne negatívne vplyvy bude potrebné identifikovať v etape prípravy a povoľovania konkrétnych projektov a v prípade potreby aj navrhnuť a realizovať účinné opatrenia na ich prevenciu, elimináciu, minimalizáciu a kompenzáciu.

Špecifický cieľ 3.3

Zlepšiť dopravnú dostupnosť územia

Opatrenia / typové aktivity:

Opatrenie 3.3.1 Presadzovať stabilizáciu prirodzených spádových regiónov prostredníctvom uplatnenia polycentrických princípov územného plánovania

Typové aktivity opatrenia:

- Podporovať stabilizáciu štruktúry prirodzených spádových regiónov na území ŽSK a SR;
- Lokalizovať verejnú vybavenosť v centrách prirodzených spádových regiónov na území ŽSK;

Opatrenie 3.3.2 Presadzovať dobudovanie, modernizáciu a digitalizáciu dopravnej infraštruktúry siete TEN-T, s prioritou infraštruktúry podmieňujúcej funkčnosť prevádzkovania IDS

Typové aktivity opatrenia:

- Podporovať aktivity rozvoja a digitalizácie siete diaľnic, rýchlostných ciest a ciest I. tr. vrátane jej komplexnej servisnej vybavenosti digitalizovanými odstavnými a odpočinkovými plochami;
- Podporovať aktivity rozvoja siete železničných tratí medzinárodného až regionálneho významu vrátane jej technologickej a objektovej vybavenosti digitalizovanými stanicami/zastávkami, terminálmi;

Opatrenie 3.3.3 Rozvíjať, modernizovať a digitalizovať vybrané úseky siete ciest I., II., III. triedy a MC, regionálnych železničných tratí s prioritou infraštruktúry podmieňujúcej funkčnosť prevádzkovania IDS

Typové aktivity opatrenia:

- Rekonštruovať prieťahy ciest cez obce;
- Podporovať a realizovať výstavby nových ciest i obchvatov obcí cestami;
- Podporovať a realizovať opravy mostných objektov cestnej siete;
- Podporovať a realizovať opravy MC;
- Odstraňovať bodové závady a kritické nehodové lokality;
- Podporovať modernizácie, rekonštrukcie a opravy regionálnych železničných tratí a ich technologického vybavenia;
- Zavádzať do praxe technologické zariadenia a kompletné inteligentné dopravné systémy na sieti ciest a železníc;

Opatrenie 3.3.4 Rozvíjať a modernizovať infraštruktúru leteckej dopravy

Typové aktivity opatrenia:

- Realizovať modernizáciu vzletovej a pristávacej dráhy a bezpečnostných zariadení letísk v parametroch určených pre pravidelnú regionálnu medzinárodnú leteckú dopravu;
- Realizovať obnovu rádio navigačných zariadení na presné priblíženie;

Tab. 18 Tabuľkové vyhodnotenie opatrení špecifického cieľa č. 3.3

Poradie	Opatrenie	Ovzdušie a klíma	Voda a vodohospodárske namerly	Pôda a horniny	Odpady a materiálne zdroje	Biota, krajina, chránené prvky	Obyvateľstvo a zdravie	Hluk a vibrácie
Opatrenia špecifického cieľa								
Zlepšiť dopravnú dostupnosť územia								
3.3.1.	Presadzovať stabilizáciu prirodzených spádových regiónov prostredníctvom uplatnenia polycentrických princípov územného plánovania	0	0	0	0	0	0	0
3.3.2.	Presadzovať dobudovanie, modernizáciu a digitalizáciu dopravnej infraštruktúry siete TEN-T, s prioritou infraštruktúry podmieňujúcej funkčnosť prevádzkovania IDS	+	0	-	0	-	+	+
3.3.3.	Rozvíjať, modernizovať a digitalizovať vybrané úseky siete ciest I., II., III. triedy a MC, regionálnych železničných tratí s prioritou infraštruktúry podmieňujúcej funkčnosť prevádzkovania IDS	++	0	-	0	-	++	++
3.3.4.	Rozvíjať a modernizovať infraštruktúru leteckej dopravy	+	0	0	0	0	0	+

Komentár

- Zlepšenie dopravnej dostupnosti územia a zlepšenie dopravnej obsluhy môže zamedziť vytváranie hospodárskych strát, nevôli užívateľov, ako aj zhoršenie environmentálnych pomerov v mestách a v území samosprávneho kraja, čím by sa mohlo zabezpečiť zlepšenie funkcie schopnosti miest, ich mobility, atraktívnosti a spokojnosti ich obyvateľov aj návštevníkov.
- Uplatnenie polycentrických princípov územného plánovania pri stabilizácii prirodzených spádových regiónov v rámci opatrenia 3.3.1 s cieľom zlepšiť dopravnú dostupnosť územia nebude mať priamy pozitívny ani negatívny vplyv na životné prostredie a zdravie obyvateľstva. Až následná realizácia infraštruktúrnych, prevádzkovo-organizačných projektov cestnej, železničnej, cyklistickej a intermodálneho dopravného systému dopravy vytvorí kvalitatívny pilier dopravnej dostupnosti územia a môže mať pozitívny vplyv na zlepšenie ovzdušia a klímy, hlukových pomerov a zdravotný stav obyvateľov. Z tohto dôvodu je dôležité posilnenie hlavne odborných kapacít v oblasti plánovania dopravy na miestnej úrovni s cieľom zabezpečiť komplexné plánovanie a riešenia so zohľadnením aj ostatných súvisiacich faktorov pre trvalo udržateľný dopravný systém kraja.
- Realizačné projekty, podpora ktorých je vyjadrená v opatrení 3.3.2 a týka sa dobudovania, modernizácie a digitalizácie dopravnej infraštruktúry siete TEN-T a hlavne infraštruktúry podmieňujúcej funkčnosť prevádzkovania IDS, môžu mať za následok zlepšenie dopravnej dostupnosti územia, čím sa môže zlepšiť spokojnosť obyvateľov s dopravnými službami.

- Realizácia infraštruktúrnych projektov v oblasti rozvoja a digitalizácie diaľnic, a ciest vrátane odstavných a odpočinkových plôch, ako aj železničných tratí medzinárodného a regionálneho významu vrátane jej technologickej a objektivej vybavenosti môže mať pozitívny vplyv na zlepšenie ovzdušia a klímy, hlukových pomerov a zdravotný stav obyvateľov (zníženie počtu respiračných ochorenia horných dýchacích ciest, zníženie dopravnej nehodovosti).
- Negatívny vplyv opatrenia sa môže prejavíť na zábere pôdy/územia ako aj znížením biodiverzity kvôli prerušeniu migračných koridorov a rozdeleniu a zabratiu pôdy/územia. Všetky úseky diaľnic a rýchlostných ciest plánovaných vybudovať na Slovensku sú posúdené z hľadiska vplyvov na životné prostredie podľa zákona č. 24/2006 Z. z. s kladným výsledkom podmieneným realizáciou opatrení, ktoré boli identifikované v procese posudzovania. Akékoľvek zmeny posúdených projektov budú podliehať podľa tohto zákona zisťovaciemu konaniu v ktorom sa rozhodne, či je ich potrebné posudzovať.
- Vybudovanie kvalitnej a funkčnej dopravnej infraštruktúry bude pozitívnym príspevkom i k ochrane a tvorbe životného prostredia. Prínosom bude najmä zlepšenie životných podmienok a kvality života v dotknutých mestách a obciach odklonením dopravy mimo zastavaného územia, zníženie dôsledkov tvorby hluku a jeho vplyvu na obyvateľstvo odklonením trasy od obývaných území a realizáciou protihlukových opatrení, zlepšenie plynulosti a bezpečnosti cestnej premávky a zníženie nehodovosti, zníženie opotrebovania vozidiel v dôsledku skvalitnenia technického stavu cestných komunikácií, priblíženie významných oblastí cestovného ruchu, zníženie spotreby palív, zníženie emisii škodlivých látok z dopravy do ovzdušia.
- Realizačné investičné projekty so zameraním na rozvoj, modernizáciu a digitalizáciu vybraných úsekov ciest I., II., III. triedy a MC ako aj so zameraním na infraštruktúru potrebnú pre prevádzkovanie IDS v rámci opatrenia 3.3.3 budú zamerané na rekonštrukcie prieťahov ciest, výstavby obchvatov obcí cestami, odstraňovanie kritických nehodových lokalít a bodových závad. Okrem toho, že dôjde k zlepšeniu dopravnej infraštruktúry, budú mať uvedené typové aktivity významný pozitívny vplyv na zníženie znečisťovania ovzdušia a zlepšenie klimatických pomerov, hluku a vibrácií a na zdravie obyvateľov.
- Realizačné investičné projekty môžu potenciálne mať negatívny vplyv na prípadný trvalý záber územia/pôdy a na fragmentáciu územia, poľnohospodárskych a lesných pozemkov, ktoré môžu negatívne vplyvať na biodiverzitu, na faunu, flóru a ich biotopy. Sieť ciest I. a II. a III. triedy vrátane mostov je zastaraná následkom zanedbávanej pravidelnej údržby a opráv, a preto udržiavanie týchto ciest v prijateľnom stave môže byť spojené s negatívnymi vplyvmi na životné prostredie.
- Realizácia modernizácie infraštruktúry leteckej dopravy v rámci opatrenia 3.3.4 bude zameraná na vzletovú a pristávaciu dráhu a na modernizáciu bezpečnostných a obnovu radionavigačných zariadení, čím dôjde k zvýšeniu bezpečnosti a kvality služieb poskytovaných leteckou dopravou. Pri modernizácii infraštruktúry leteckej dopravy je možné predpokladať, že zvýšením kvality tejto infraštruktúry dôjde následne aj k čiastočnému zníženiu znečisťovania ovzdušia a zníženiu hluku a vibrácií.
- Problémy v oblasti dopravy sú známe, ich riešenie je takmer vždy spojené s možným negatívnym vplyvom na životné prostredie. Projekty súvisiace s realizáciou špecifického cieľa 3.3., ktoré budú spĺňať prahové hodnoty podľa prílohy č. 8 k zákonu č. 24/2006 Z. z. budú podliehať zisťovaciemu konaniu alebo budú musieť byť posúdené z hľadiska vplyvu na životné prostredie podľa tretej časti tohto zákona. Negatívne vplyvy bude potrebné identifikovať v etape prípravy a povoľovania konkrétnych projektov a v prípade potreby aj navrhnúť a realizovať účinné opatrenia na ich prevenciu, elimináciu, minimalizáciu a kompenzáciu.
- Negatívne vplyvy, ktoré možno predpokladať, budú súvisieť s výstavbou novej infraštruktúry, rekonštrukciou a modernizáciou existujúcej infraštruktúry. Pôjde predovšetkým o hluk, prachové emisie, produkciu odpadov a pod. Sú to bežné krátkodobé vplyvy, ktoré sprevádzajú každý druh výstavby. Uvedené vplyvy je možné minimalizovať vhodnou organizáciou práce a dodržaním

technologickkej a pracovnej disciplíny. Negatívne vplyvy súvisiace so skvalitnením dopravnej siete nie sú teda takého charakteru, ktoré by nebolo možné eliminovať alebo aspoň obmedziť účinnými opatreniami, ktoré vyplynú okrem iného i z posúdenia vplyvov konkrétnych projektov na životné prostredie (EIA) podľa zákona o posudzovaní.

Špecifický cieľ 3.4

Zlepšiť dostupnosť k energetickej infraštruktúre

Opatrenia / typové aktivity:

Opatrenie 3.4.1 Podporovať rozvoj infraštruktúry prenosu a distribúcie elektrickej energie

Typové aktivity opatrenia:

- Podporovať projekty infraštruktúry spoločného záujmu prenosu;
- Podporovať projekty infraštruktúry vybudovanej na napäťovej úrovni 400 kV ;
- Podporovať obnovu a modernizáciu prenosovej sústavy v zmysle princípu primeranosti;
- Podporovať obnovu, modernizácia a rozširovanie distribučnej sústavy v zmysle princípu primeranosti;

Opatrenie 3.4.2 Podporovať rozvoj infraštruktúry v oblasti plynárenstva

Typové aktivity opatrenia:

- Podporovať obnovu, modernizáciu a rozširovanie plynárenskej sústavy;
- Podporovať realizáciu trás a zdrojov diverzifikujúcich plynárenskú sústavu;

Opatrenie 3.4.3 Vytvárať podmienky pre efektívny rozvoj v sektore vykurovania a chladenia

Typové aktivity opatrenia:

- Podporovať výstavbu nových systémov diaľkového vykurovania a chladenia;
- Modernizovať systémy diaľkového vykurovania a chladenia;

Tab. 19 Tabuľkové vyhodnotenie opatrení špecifického cieľa č. 3.4

Poradie	Opatrenie	Ovzdušie a klíma	Voda a vodohospodárske namerz	Pôda a horniny	Odpady a materiálne zdroje	Biota, krajina, chránené prvky	Obyvateľstvo a zdravie	Hluk a vibrácie
Opatrenia špecifického cieľa								
Zlepšiť dostupnosť k energetickej infraštruktúre								
3.4.1.	Podporovať rozvoj infraštruktúry prenosu a distribúcie elektrickej energie	0	0	0	0	0	0	0
3.4.2.	Podporovať rozvoj infraštruktúry v oblasti plynárenstva	0	0	0	0	0	0	0
3.4.3.	Vytvárať podmienky pre efektívny rozvoj v sektore vykurovania a chladenia	0	0	0	0	0	0	0

Komentár

- Tento špecifický cieľ je zameraný na zlepšenie dostupnosti k energetickej infraštruktúre, ktorá pozostáva z elektrorozvodnej infraštruktúry, infraštruktúry v oblasti plynárenstva a systémov diaľkového vykurovania a chladenia. Strategický dokument uvádza, že hlavným cieľom je zabezpečenie bezpečnosti a spoľahlivosti dodávok uvedených druhov energií prostredníctvom prenosových a distribučných sústav, prevádzkovatelia ktorých sú kľúčovými aktérmi. Zo strany

ŽSK ide o podporu tých aktérov a ich projektov, ktoré sú predmetom spoločného záujmu. Prevádzkovatelia distribučných sústav majú prispievať k zvyšovaniu energetickej efektívnosti (t.j. znižovaniu strát v distribučnej sústave a zároveň prispievať k znižovaniu energetickej náročnosti) prostredníctvom realizácie stavebných a technologických opatrení distribučných sústav, zahŕňajúcich budovanie nových vedení a obnovenie starších vedení vrátane cezhraničných prenosov.

- Samotná podpora projektov infraštruktúry, obnovy a modernizácie distribučnej sústavy v oblasti elektrickej energie (opatrenie 3.4.1), podpora obnovy, modernizácie, rozširovania plynárenskej sústavy a zdrojov diverzifikujúcich plynárenskú sústavu (opatrenie 3.4.2), a podpora výstavby nových a modernizácie existujúcich systémov diaľkového vykurovania a chladenia nemá žiadny priamy vplyv na zložky a faktory životného prostredia ani na zdravotný stav obyvateľov.
- Realizácia opatrení prostredníctvom krajom podporovaných investičných projektov v rámci špecifického cieľa 3.4 bude jednoznačne pozitívnym príspevkom k zlepšeniu kvality životného prostredia ako celku, pretože investičné projekty vyššie uvedených typov budú znamenať podporu a rozvoj udržateľnej regionálnej a lokálnej energetiky, zníženie konečnej energetickej spotreby, implementáciu opatrení energetickej efektívnosti, čím sa prispeje k zníženiu konečnej spotreby energie. Zvyšovanie energetickej efektívnosti bude mať význam len vtedy, ak v jej dôsledku nenastane nárast celkovej spotreby energie. Podpora inteligentných energetických systémov vrátane inteligentných sietí a systémov riadenia prispeje k zvýšeniu efektívnosti zariadení na využívanie energie, na optimalizáciu a znižovanie ich energetických nárokov a nákladov, ako aj na znižovanie energetických strát.
- Nadzemné a podzemné prenosové vedenia elektrickej energie a diaľkové plynovody s parametrami podľa svetlosti alebo tlaku patria medzi zariadenia, ktoré sú súčasťou Prílohy č. 8 k zákonu č. 24/2006 Z. z. a môžu byť predmetom zisťovacieho konania alebo povinného posúdenia v zmysle zákona č. 24/2006 Z.z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie, ak sa následne budú realizovať investičné projekty.
- Potenciálne negatívne vplyvy, ktoré možno predpokladať pri realizácii investičných projektov, budú súvisieť s výstavbou novej infraštruktúry, rekonštrukciou a modernizáciou existujúcej infraštruktúry. Pôjde predovšetkým o hluk, prachové emisie, produkciu odpadov a pod. Sú to bežné krátkodobé vplyvy, ktoré sprevádzajú každý druh výstavby. Uvedené vplyvy je možné eliminovať alebo aspoň minimalizovať vhodnou organizáciou práce a dodržaním technologickej a pracovnej disciplíny. Ostatné negatívne vplyvy bude potrebné identifikovať v etape prípravy a povoľovania konkrétnych projektov a v prípade potreby navrhnuť a realizovať účinné opatrenia.
- Pri výstavbe, obnove, rozširovaní a modernizácii energetickej infraštruktúry, ktorá má charakter líniových stavieb, je potrebné, tak ako i u iných činnosti, zobrať do úvahy i možné negatívne vplyvy na životné prostredie počas výstavby a prevádzky to najmä:
  - trvalý a dočasný záber pôdy;
  - zásahy do horninového prostredia počas výstavby;
  - vplyv na povrchové a podzemné vody (premostenia prenosových sústav);
  - vplyv na kvalitu pôdy v okolí prenosovej sústavy;
  - fragmentácia územia, poľnohospodárskych a lesných pozemkov, vrátane chránených území;
  - vplyv na faunu, flóru a ich biotopy, ich biodiverzitu, prerušenie migračných koridorov;
  - vplyv na krajinnú scenériu a ďalšie.

Špecifický cieľ 3.5

Zlepšiť digitálnu dostupnosť územia

Opatrenia / typové aktivity:

Opatrenie 3.5.1 Podporovať rozvoj a skvalitnenie prenosovej kapacity infraštruktúry internetu vecí a umelej inteligencie

Typové aktivity opatrenia:

- Podporovať rozvoj pevných optických chrbticových sietí a sietí poslednej míle pripojenia na internet;
- Podporovať skvalitnenie súčasného plošného pokrytia vidieckeho územia kraja mobilným širokopásmovým pripojením na internet signálom siete 4 G;
- Podporovať rozvoj pokrytia územia kraja mobilným širokopásmovým pripojením na internet signálom siete 5 G a následných sietí;

Opatrenie 3.5.2 Rozvíjať a zlepšiť prístup k informáciám, ku komunikačným technológiám, zlepšiť ich využívanie a kvalitu v pôsobnosti ŽSK

Typové aktivity opatrenia:

- Vytvoriť / kooperovať s existujúcimi vlastníkmi chrbticovej optickej siete dátovú infraštruktúru prepájajúcu Úrad ŽSK s jeho krajskými a príspevkovými organizáciami;
- Pri zachovaní vysokej triedy bezpečnosti zabezpečiť pre sieť a informačné systémy ŽSK aplikácie využívajúce internet vecí a umelú inteligenciu;

Opatrenie 3.5.3 Realizovať verejnú Wi-Fi sieť

Typové aktivity opatrenia:

- V budovách ŽSK a ním riadených krajských organizáciách;
- Na dotovaných linkách autobusových dopravcov/ prioritne v rámci IDS ŽSK;
- Na dotovaných linkách autobusových dopravcov/ prioritne v rámci IDS ŽSK;

Tab. 20 Tabuľkové vyhodnotenie opatrení špecifického cieľa č. 3.5

Poradie	Opatrenie	Ovzdušie a klíma	Voda a vodohospodárske namerz	Pôda a horniny	Odpady a materiálne zdroje	Biota, krajina, chránené prvky	Obyvateľstvo a zdravie	Hluk a vibrácie
Opatrenia špecifického cieľa								
Zlepšiť digitálnu dostupnosť územia								
3.5.1.	Podporovať rozvoj a skvalitnenie prenosovej kapacity infraštruktúry internetu vecí a umelej inteligencie	0	0	0	0	0	0/+	0
3.5.2.	Rozvíjať a zlepšiť prístup k informáciám, ku komunikačným technológiám, zlepšiť ich využívanie a kvalitu v pôsobnosti ŽSK	0	0	0	0	0	0/+	0
3.5.3.	Realizovať verejnú Wi-Fi sieť	0	0	0	0	0	0/+	0

Komentár

- Zámerom špecifického cieľa 3.5 je zabezpečenie širokopásmového pripojenia s veľmi vysokou kapacitou, čo je nevyhnutnou podmienkou pre zavedenie nových technológií internetu vecí a umelej inteligencie. Napríklad v sektore dopravy je od internetu vecí a umelej inteligencie závislá požadovaná zmena: inteligentná, udržateľná a odolná mobilita.
- V rámci tohto špecifického cieľa sa bude podporovať rozvoj pevných optických sietí a skvalitnenie súčasného pokrytia vidieckeho územia kraja mobilným širokopásmovým pripojením na internet signálom siete 4G a rozvoj pokrytia územia kraja signálom 5G (opatrenie 3.5.1), rozvíjať a zlepšiť prístup k informáciám a komunikačným technológiám vrátane ich využívania organizáciami ŽSK pri zachovaní vysokej bezpečnosti optickej a dátovej infraštruktúry (opatrenie 3.5.2) a realizácia verejnej wi-fi siete v organizáciách ŽSK a linkách autobusovej dopravy v rámci IDS ŽSK (opatrenie

3.5.3).

- Nepredpokladá sa, že aktivity smerujúce k dosiahnutiu špecifického cieľa 3.5 budú mať priamy vplyv na životné prostredie a zdravie. Je to na základe toho, že aktivity súvisiace s jednotlivými opatreniami 3.5.1, 3.5.2, 3.5.3 budú prevažne neinvestičného charakteru bez priameho pozitívneho alebo negatívneho vplyvu na zložky a faktory životného prostredia. Nepredpokladá sa, že realizácia týchto opatrení bude vyžadovať realizáciu projektov, ktoré budú podliehať posudzovaniu podľa tretej časti zákona č. 24/2006 Z. z. Celkové priame vplyvy pri napĺňaní špecifického cieľa 3.5 sa predpokladajú prevažne neutrálne. Po naplnení špecifického cieľa 3.5 sa očakávajú mierne kladné vplyvy na obyvateľstvo. Nepriamym vplyvom môžu byť očakávané výsledky činnosti aktérov so všeobecne pozitívnym vplyvom na životné prostredie ako celku.

Špecifický cieľ 4.1 (Tematická podoblasť: Služby zamestnanosti)

Udržať a vytvárať dobré pracovné príležitosti

Opatrenia a typy aktivít:

Opatrenie 4.1.1 Zlepšenie prístupu obyvateľov k službám zamestnanosti

Typové aktivity opatrenia:

- podpora pracovného poradenstva,
- vytváranie spoločných informačných služieb a infraštruktúry,
- podpora personalizovaných služieb zamestnanosti,
- programy na prechod zo školy do zamestnania,
- zapájanie neverejných poskytovateľov pri zlepšení prístupu obyvateľov k službám zamestnanosti, programy "rýchleho nasadenia" služieb zamestnanosti, s dôrazom na odbornú profiláciu klientov úradov práce.

Opatrenie 4.1.2 Podpora vytvárania pracovných príležitostí pre znevýhodnené skupiny obyvateľov

Typové aktivity opatrenia:

- vytváranie spoločných podnikateľských služieb a infraštruktúry,
- podpora ekosystému sociálneho podnikania,
- podpora miestnych dodávateľsko – odberateľských vzťahov od sociálnych podnikateľov,
- spoločné projekty aktérov na vytváranie nových pracovných miest,
- pilotné aktivity a projekty v oblasti zamestnanosti znevýhodnených skupín obyvateľstva,
- zavádzanie prístupu riadenia rozmanitosti (diversity management),
- spracovanie a prezentovanie príkladov dobrej praxe.

Opatrenie 4.1.3 Podpora flexibilných foriem práce

Typové aktivity opatrenia:

- spoločné iniciatívy aktérov na vytváranie nových pracovných miest,
- pilotné aktivity a projekty v oblasti zamestnanosti znevýhodnených skupín obyvateľstva,
- podpora flexibilných foriem práce,
- podpora služieb so zameraním na zosúladzovanie rodinného a pracovného života s dôrazom na mladé rodiny.

Tab. 21 Tabuľkové vyhodnotenie opatrení špecifického cieľa č. 4.1

Poradie	Opatrenie	Ovzdušie a klíma	Voda a vodohospodárske pomery	Pôda a horniny	Odpady a materiálne zdroje	Biota, krajina, chránené prvky	Obyvateľstvo a zdravie	Hluk a vibrácie
Opatrenia špecifického cieľa								
Udržať a vytvárať dobré pracovné príležitosti								
4.1.1.	Zlepšenie prístupu obyvateľov k službám zamestnanosti	0	0	0	0	0	0	0
4.1.2.	Vytváranie pracovných príležitostí pre znevýhodnené skupiny obyvateľov	0	0	0	0	0	0	0
4.1.3.	Podpora flexibilných foriem práce	0	0	0	0	0	0	0

Komentár

- Premetom špecifického cieľa 4.1 je podporovať a realizovať nové prístupy pre obyvateľov k službám zamestnanosti, informačným a poradenským službám (opatrenie 4.1.1), vytváraniu a zabezpečeniu vhodných pracovných príležitostí pre všetky vekové skupiny a znevýhodnené skupiny obyvateľstva (opatrenie 4.1.2), a podpora flexibilných foriem práce (opatrenie 4.1.3)
- Typové aktivity súvisiace s realizáciou špecifického cieľa 4.1. budú prevažne neinvestičného charakteru bez priameho pozitívneho alebo negatívneho vplyvu na zložky a faktory životného prostredia.
- Nepriamym pozitívnym vplyvom bude zabezpečenie dôstojných podmienok na život znevýhodneným obyvateľom, čo bude mať pozitívny vplyv na ich zdravie.
- Vytváranie pracovných miest za účelom zvýšenia zamestnanosti môže okrem sociálneho zabezpečenia obyvateľov prispieť aj k zlepšeniu životného prostredia, najmä pokiaľ sa nové pracovné miesta budú vytvárať aj v oblasti zeleného hospodárstva a budú súvisieť tiež so službami v oblasti ochrany a tvorby životného prostredia alebo budú tiež súvisieť s rozvojom zručností osôb na trhu práce a digitálnou a zelenou transformáciou. Z uvedeného hľadiska bude mať táto aktivita pozitívny dopad na zlepšenie životného prostredia.
- Nepredpokladá sa, že očakávané výsledky typových aktivít v rámci opatrení budú vyžadovať realizáciu projektov, ktoré budú podliehať posudzovaniu podľa tretej časti zákona č. 24/2006 Z. z., t.j. nepredpokladá sa, že aktivity smerujúce k očakávaným výsledkom špecifického cieľa 4.1 by mohli mať významný negatívny vplyv na životné prostredie a zdravie.

Špecifický cieľ 4.2 (Tematická podoblasť: Sociálne služby a zdravotná starostlivosť)

Zabezpečiť moderné, dostupné, kvalitné a efektívne služby zdravotnej starostlivosti a sociálne služby

Opatrenia a typy aktivít:

Opatrenie 4.2.1 Skvalitnenie a rozvoj infraštruktúry zdravotníckych zariadení a sociálnych služieb

Typové aktivity opatrenia:

- investície do výstavby a modernizácie infraštruktúry zdravotnej starostlivosti,
- zadefinovanie pevnej siete poskytovateľov zdravotnej starostlivosti pri zohľadnení demografie a geografie a geomorfológie,
- modernizácia existujúcich a rozvoj novovznikajúcich zdravotníckych zariadení,
- etablovanie inovatívnych zdravotníckych zariadení a foriem poskytovanej starostlivosti, napr. neuro-rehabilitačné centrá, centrá pre pacientov s neuro-degeneratívnymi ochoreniami, centrá

pre stavy vyžadujúce intenzívnu starostlivosť, centrá podpory, zariadenia pre poskytovanie rehabilitačných a terapeutických služieb a pod.,

- integrácia a využívanie telemedicínskych technológií a digitalizácie do praxe v zdravotníctve,
- podpora ambulantnej lekárskej starostlivosti s cieľom jej lepšej dostupnosti,
- rozvoj infraštruktúry potrebnej pre poskytovanie nových a moderných typov sociálnych služieb, vrátane rodinných typov služieb,
- rekonštrukcia existujúcich zariadení na zariadenia komunitného typu za účelom deinštitucionalizácie pobytových sociálnych služieb, služieb sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately,
- využívanie moderných technológií v sociálnych službách,
- podpora infraštruktúry pre špecializované služby,
- investície do výstavby a modernizácie zariadení sociálnych služieb.

Opatrenie 4.2.2 Posilnenie podpory a spolupráce poskytovateľov sociálnych služieb pri plánovaní a prevádzkovaní sociálnych služieb pre ľudí v nepriaznivej sociálnej situácii

Typové aktivity opatrenia:

- zabezpečenie nástrojov na monitoring a vyhodnocovania potrieb občanov,
- vznik partnerstiev na miestnej a regionálnej úrovni pri plánovaní opatrení v sociálnej oblasti,
- zrovnoprávnenie financovania verejných a neverejných poskytovateľov sociálnych služieb a vyššia miera zapájania neverejných poskytovateľov do poskytovania sociálnych služieb,
- podpora integrácie poskytovaných sociálnych služieb s inými typmi verejných služieb (ako napr. služby zamestnanosti, zdravotnej služby,...) za účelom realizácie tzv. case managementu,
- podpora vzniku a fungovania poskytovateľov schopných zabezpečovať potrebné spektrum sociálnych služieb, služieb sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately
- posilnenie práce s komunitou a zlepšovanie postojov verejnosti k prijímateľom sociálnych služieb,
- podpora a rozvoj terénnych foriem sociálnych služieb a zdravotnej starostlivosti,
- napĺňanie a využívanie informačného systému o poskytovaní sociálnych služieb.

Opatrenie 4.2.3 Posilnenie prevencie a podpory duševného a telesného zdravia

Typové aktivity opatrenia:

- zriadenie zdravotníckych centier prevencie podpory duševného a telesného zdravia,
- skvalitnenie vzdelávania a výchovy k zdravému životnému štýlu (vo všetkých vekových kategóriách obyvateľov, vrátane výchovy k zdraviu na školách),
- pravidelný monitoring a hodnotenie zdravotného stavu obyvateľov,
- zavedenie pozície školských a komunitných sestier,
- preventívne, terapeutické programy v oblasti duševného a telesného zdravia,
- rozvoj športu a športových aktivít ako preventívneho modelu podpory zdravia.

Opatrenie 4.2.4 Zvýšenie atraktívnosti práce v sociálnych službách

Typové aktivity opatrenia:

- analýza potrieb pracovníkov v zariadeniach sociálnych služieb,
- investície do zlepšenia pracovného prostredia,
- zavedenie systému celoživotného vzdelávania,
- rozšírenie kapacít o nových pracovníkov,
- zavedenie duálneho vzdelávania v sociálnych službách.

Opatrenie 4.2.5 Zvyšovanie atraktivity zdravotníckeho povolania a práce v zdravotníctve

Typové aktivity opatrenia:

- vytváranie podmienok pre zvýšenie atraktivity lokality kraja pre výkon zdravotníckych povolaní,

- vytváranie podmienok pre stabilizáciu ľudských zdrojov v zdravotníctve,
- vytváranie podporných modelov pre udržateľnosť ľudských zdrojov v zdravotníctve,
- podpora vzdelávania zdravotníckych pracovníkov.

Tab. 22 Tabuľkové vyhodnotenie opatrení špecifického cieľa č. 4.2

Poradie	Opatrenie	Ovzdušie a klíma	Voda a vodohospodárske nomery	Pôda a horniny	Odpady a materiálne zdroje	Biota, krajina, chránené prvky	Obyvateľstvo a zdravie	Hluk a vibrácie
Opatrenia špecifického cieľa								
Zabezpečiť moderné, dostupné, kvalitné a efektívne služby zdravotnej starostlivosti a sociálne služby								
4.2.1.	Skvalitnenie a rozvoj infraštruktúry sociálnych služieb a zdravotníckych zariadení	0	0	0	0	0	++	0
4.2.2.	Posilnenie podpory a spolupráce poskytovateľov sociálnych služieb pri plánovaní a prevádzkovaní sociálnych služieb pre ľudí v nepriaznivej sociálnej situácii	0	0	0	0	0	+	0
4.2.3.	Posilnenie prevencie a podpory psychického a fyzického zdravia	0	0	0	0	0	++	0
4.2.4.	Zvýšenie atraktívnosti práce v sociálnych službách	0	0	0	0	0	0	0
4.2.5.	Zvyšovanie atraktivity zdravotníckeho povolania a práce v zdravotníctve	0	0	0	0	0	0	0

Komentár

- Aj keď je realizácia opatrení na dosiahnutie špecifického cieľa 4.2 spojená prevažne s aktivitami neinvestičného charakteru, sú v strategickom dokumente uvedené pre tento špecifický cieľ aj také typové aktivity, kde je zahrnutá i realizácia investičných projektov do infraštruktúry, ktoré by mohli mať negatívny vplyv na životné prostredie a z tohto dôvodu môžu podliehať či už zisťovaciemu konaniu alebo aj posudzovaniu podľa tretej časti zákona č. 24/2006 Z. z. (EIA).
- V rámci opatrenia 4.2.1 môžu mať vplyv na životné prostredie len niektoré z typových aktivít. Ide hlavne o realizáciu projektov súvisiacich s výstavbou sociálnej infraštruktúry pre poskytovanie moderných typov sociálnych služieb, pri rekonštrukcii existujúcich zariadení na zariadenia komunitného typu, pri podpore a investíciách do modernizácie zariadení sociálnych služieb a infraštruktúry zdravotnej starostlivosti, modernizáciu existujúcich a rozvoj novovznikajúcich zdravotníckych zariadení. Pri uvedených aktivitách sa nepredpokladajú závažné negatívne vplyvy, pretože vplyvy súvisiace s naplnením tohto špecifického cieľa je možné pravdepodobne zmierniť alebo aj odstrániť realizáciou opatrení, ktoré vyplývajú z posudzovania vplyvov na životné prostredie podľa tretej časti zákona č. 24/2006 Z. z. (EIA). Zároveň budú mať uvedené aktivity významný priamy pozitívny vplyv na zdravie a kvalitu života občanov, pretože sú zamerané na poskytovanie zdravotnej a sociálnej starostlivosti.
- Všetky typové aktivity v rámci opatrenia 4.2.2 sú tzv. mäkkými aktivitami, ktoré nemajú potenciál priameho vplyvu na zložky a faktory životného prostredia, ale môžu mať priamy pozitívny účinok na zdravie a pohodu občanov prostredníctvom poskytovania sociálnych a zdravotných služieb, prípadne aj iných typov verejných služieb, napr. služieb zamestnanosti.
- Typové aktivity v rámci opatrenia 4.2.3 nebudú mať priamy vplyv na zložky a faktory životného prostredia, pretože sa tu jedná o tzv. „mäkké“ realizačné projekty. Keďže všetky tieto typové aktivity sú zamerané na prevenciu a podporu psychického a fyzického zdravia, budú mať priamy pozitívny vplyv na obyvateľstvo a jeho zdravie.

- Opatrenia 4.2.4 až 4.2.5 sú tzv. mäkkými opatreniami a nepredpokladá sa žiaden priamy významný pozitívny alebo negatívny vplyv na životné prostredie a zdravie obyvateľov kraja. Celkové vplyvy pri realizácii uvedených opatrení budú neutrálne, pričom po ich naplnení sa očakávajú nepriame kladné vplyvy na obyvateľov kraja a ich zdravie. Nepriamymi vplyvmi môžu byť očakávané výsledky spolupráce medzi aktérmi s pozitívnym vplyvom na zdravie obyvateľov kraja a ich fyzický a psychický stav.

Špecifický cieľ 4.3 (Tematická podoblasť: Služby pre komunitu)

Posilniť rozvoj služieb pre komunitu

Opatrenia a typy aktivít:

Opatrenie 4.3.1 Investície do služieb pre komunitu

Typové aktivity opatrenia:

- modernizácia infraštruktúry pre voľnočasové aktivity v komunite,
- investície do revitalizácie nevyužívaných objektov vo vlastníctve VS v prospech iniciatív a projektov podporujúcich komunitný život, vrátane kultúrnych služieb (knížnice, čítárne, kluby a pod.),
- dobudovanie a modernizácia zariadení/priestorov pre športové a dobrovoľnícke aktivity a záujmovú činnosť.

Opatrenie 4.3.2 Posilnenie podpory a spolupráce aktérov v oblasti komunitných služieb

Typové aktivity opatrenia:

- vznik partnerstiev na miestnej a regionálnej úrovni pri plánovaní a poskytovaní služieb pre komunitu,
- nastavenie finančných schém na podporu komunitného života na miestnej úrovni,
- zavedenie nových foriem práce s komunitou a podpora dobrovoľníctva,
- budovanie kapacít aktérov realizujúcich aktivity na posilnenie komunity,
- podpora ekosystému podporujúceho fungovanie sociálnej ekonomiky.

Opatrenie 4.3.3 Zlepšenie kvality a dostupnosti nájomného bývania

Typové aktivity opatrenia:

- výstavba dostupného nájomného bývania,
- modernizácia nájomného bývania,
- zlepšenie podmienok v prístupe ku pitnej vode a kanalizácii vo vybraných oblastiach a v súvislosti s vybranými cieľovými skupinami,
- spolupráca a koordinácia aktérov pri riešení dostupnosti bývania.

Opatrenie 4.3.4 Zlepšenie prevencie sociálno-patologických javov a zvýšenie bezpečnosti

Typové aktivity opatrenia:

- tvorba jednotného informačného systému zberu údajov o trestnej a inej protispoločenskej činnosti,
- pravidelný monitoring subjektívneho vnímania bezpečnosti občanmi s dôrazom na rizikové skupiny obyvateľstva,
- podpora aktivít hasičov a záchranárov,
- podpora partnerstva v oblasti prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti,
- podpora občianskej participácie a deradikalizácie v rámci prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti,
- budovanie odborných kapacít poskytovateľov služieb pri ochrane zdravia a života obyvateľov v územnej pôsobnosti kraja,

- podpora preventívnych programov zameraných na vybrané sociopatologické javy na školách a u ďalších rizikových skupín obyvateľstva s dôrazom na minoritné skupiny obyvateľstva,
- podpora vytvárania nízko prahových centier pre deti a mládež,
- prepojenie verejných a neverejných poskytovateľov služieb pri ochrane zdravia a života obyvateľov,
- vytváranie podmienok pre vznik a činnosť poskytovateľov služieb pri ochrane zdravia a života obyvateľov,
- informačné kampane, osвета, vzdelávanie.

Tab. 23 Tabuľkové vyhodnotenie opatrení špecifického cieľa č. 4.3

Poradie	Opatrenie	Ovzdušie a klíma	Voda a vodohospodárske pomery	Pôda a horniny	Odpady a materiálne zdroje	Biota, krajina, chránené prvky	Obyvateľstvo a zdravie	Hluk a vibrácie
Opatrenia špecifického cieľa								
Posilniť rozvoj služieb pre komunitu								
4.3.1.	Investície do služieb pre komunitu	0	0	0	0	0	-/+	0
4.3.2.	Posilnenie podpory a spolupráce aktérov v oblasti komunitných služieb	0	0	0	0	0	+	0
4.3.3.	Zlepšenie kvality a dostupnosti nájomného bývania	0	0	0	0	0	-/++	0
4.3.4.	Zlepšenie prevencie negatívnych javov a zvýšenie bezpečnosti	0	0	0	0	0	+	0

Komentár

- Zlepšenie služieb v komunite v rámci špecifického cieľa 4.3 bude spočívať hlavne v zlepšení kvality a dostupnosti nájomného bývania a okrem investičných aktivít zameraných na výstavbu dostupných nájomných bytov aj v zlepšení spolupráce a koordinácie aktérov pri riešení dostupnosti bývania, v zlepšení dostupnosti infraštruktúry pre voľnočasové aktivity v komunite a v zlepšení prevencie negatívnych javov a zvýšení bezpečnosti v Žilinskom samosprávnom kraji.
- Realizácia opatrení na dosiahnutie špecifického cieľa 4.3 je spojená prevažne s aktivitami investičného charakteru v oblasti infraštruktúry a účelových objektov pre voľnočasové aktivity (šport, rekreáciu a cestovný ruch), ktoré by potenciálne mohli mať negatívny vplyv na životné prostredie a z tohto dôvodu môžu podliehať zisťovaciemu konaniu alebo povinnému posudzovaniu podľa tretej časti zákona č. 24/2006 Z. z. (EIA).
- Aktivity v rámci opatrenia 4.3.1 sú zamerané na dobudovanie a modernizáciu infraštruktúry alebo zariadení/priestorov pre voľnočasové aktivity, športové a dobrovoľnícke aktivity a záujmovú činnosť a tiež aj na investície do revitalizácie nevyužívaných objektov v prospech projektov podporujúcich komunitný život. V etape vypracovania posudzovaného strategického dokumentu sa nepredpokladajú významné negatívne vplyvy projektov súvisiacich s realizáciou opatrenia 4.3.1.
- Pri implementácii opatrenia 4.3.1 nie je možné vylúčiť, že budú realizované aj projekty, ktoré môžu spĺňať prahové hodnoty pre posudzovanie podľa tretej časti zákona č. 24/2006 Z. z. (EIA), t.j. nevylučuje sa, že aktivity smerujúce k očakávaným výsledkom by mohli mať aj negatívny vplyv na životné prostredie a zdravie. Potenciálne negatívne vplyvy, ktoré by boli identifikované v ďalších etapách prípravy projektov bude možné zmierniť, prípadne odstrániť návrhom a realizáciou účinných opatrení, ktoré vyplývajú z posudzovania vplyvov na životné prostredie podľa tretej časti zákona č. 24/2006 Z. z. (EIA), ak budú dosiahnuté limitné hodnoty uvedené v prílohe

č. 8 tohto zákona. Dostupné a dobre vybavené zariadenia slúžiace pre pohybové, športové a voľno-časové aktivity všetkých vekových skupín sú predpokladom pre zlepšenie zdravotného stavu obyvateľov vrátane mládeže i seniorov a môže priamo prispieť k zlepšeniu fyzického a zdravotného stavu obyvateľov.

- Typové aktivity v rámci opatrenia 4.3.2 nebudú mať priamy vplyv na zložky a faktory životného prostredia, pretože tu ide o tzv. mäkké aktivity, ktoré nemajú potenciál priamo pozitívne alebo negatívne ovplyvniť zložky a faktory životného prostredia a ani obyvateľstvo a jeho zdravotný stav. Celkové priame vplyvy pri realizácii tohto opatrenia budú teda neutrálne. Je možné predpokladať mierny nepriamy vplyv opatrenia na obyvateľstvo.
- Výstavba a modernizácia nájomného bývania a zlepšenie podmienok prístupu k pitnej vode a kanalizácii v rámci opatrenia 4.3.3 bude znamenať investičné projekty, ktorých realizácia prispeje priamo k zvýšeniu kvality života a zvýšeniu podielu obyvateľov pripojených na verejný vodovod a verejnú kanalizáciu, čím sa významne zlepšia podmienky na priaznivý zdravotný stav obyvateľov v samosprávnom kraji a zároveň sa zamedzí znečisteniu vôd splaškami. Výstavba nájomných bytov bez riešenia ostatných súvisiacich otázok proti chudobe nie je efektívna. Systematická osvetová, prevenčná a asistenčná práca pre znevýhodnené skupiny obyvateľstva môže zabezpečiť lepšie podmienky pre zdravie na komunitnej úrovni a prekonávanie bariér v prístupe k všeobecnej starostlivosti (sociálnej, zdravotnej) a tým prispieť k lepšej vlastnej starostlivosti o zdravie.
- V rámci opatrenia 4.3.3 sa nepredpokladajú významné negatívne vplyvy realizácie projektov súvisiacich s výstavbou infraštruktúry nájomných bytov na životné prostredie, no nie sú vylúčené také investičné projekty, ktoré by mohli mať nepriaznivé vplyvy na niektoré zložky životného prostredia a ktoré bude možné špecifikovať pri posúdení vplyvov na životné prostredie podľa zákona č. 24/2006 Z. z., ak sa dosiahnu hraničné hodnoty uvedené pre povinné hodnotenie infraštruktúry v prílohe č. 8 tohto zákona. Výstavba verejných vodovodov a kanalizácii v rámci opatrenia 2.4.3 môže podliehať posudzovaniu vplyvov na životné prostredie podľa tretej časti zákona č. 24/2006 Z. z. ak bude spĺňať prahové hodnoty určené pre vodné hospodárstvo v prílohe č.8 tohto zákona. Prípadné negatívne vplyvy bude potrebné v oboch prípadoch identifikovať v etape prípravy a povoľovania konkrétnych projektov a v prípade potreby aj navrhnuť a realizovať účinné opatrenia na ich prevenciu, elimináciu, minimalizáciu alebo kompenzáciu.
- Typové aktivity v rámci opatrenia 4.3.4 nebudú mať žiaden priamy vplyv na zložky a faktory životného prostredia ani na zdravotný stav obyvateľstva, pretože tu ide o tzv. mäkké aktivity zamerané predovšetkým na management negatívnych javov a zvýšenie bezpečnosti, podporu preventívnych programov, zber údajov a monitoring rizikových skupín, prevencie kriminality a protispoločenskej činnosti, budovanie príslušných odborných kapacít poskytovateľov služieb pri ochrane zdravia a života obyvateľov a pod. Celkové priame vplyvy pri realizácii uvedeného opatrenia budú neutrálne, pričom po naplnení tohto opatrenia sa očakávajú nepriame mierne kladné vplyvy na obyvateľstvo, najmä bezpečnosť obyvateľov kraja. Nepriamymi vplyvmi môžu byť očakávané výsledky spolupráce medzi aktérmi s pozitívnym vplyvom na zvýšenie bezpečnosti obyvateľov a návštevníkov miest a obcí, a to v oblastiach ochrany zdravia, života a majetku občanov. Nepredpokladá sa, že dosiahnutie výsledkov tohto opatrenia bude vyžadovať realizáciu projektov, ktoré budú podliehať posudzovaniu podľa tretej časti zákona č. 24/2006 Z. z., t.j. nepredpokladá sa, že aktivity smerujúce k očakávaným výsledkom budú mať významný negatívny vplyv na životné prostredie a zdravie.

Špecifický cieľ 5.1 (Tematická podoblasť: *Udržateľná miestna ekonomika, ekosystémové služby, príroda a krajina*)

Rozvíjať miestnu ekonomiku založenú na udržateľnosti ekosystémových služieb

Opatrenia a typy aktivít:

Opatrenie 5.1.1 Vytvoriť systémové rámce pre integrovaný rozvoj miestnej ekonomiky

Typové aktivity opatrenia:

- Vypracovanie metodiky s princípmi a mechanizmami fungovania udržateľnej miestnej ekonomiky
- Spracovanie detailnej analýzy a návrhu vytvárania zdieľanej verejnej infraštruktúry na podporu podnikania v sektorech miestnej ekonomiky (podpora podnikania, transfer inovácií, inkubátory, huby, služby ČŽV a ČŽP,...) v mestskom aj vidieckom prostredí
- Hĺbková analýza konkurencieschopnosti sektorov miestnej ekonomiky
- Vytváranie partnerstiev aktérov územnej spolupráce na podporu miestnej ekonomiky
- Vytvorenie modelu previazania národných sektorových projektov a rezortných inštitúcií s aktivitami, inštitúciami a kapacitami aktérov územnej spolupráce

Opatrenie 5.1.2 Ekologizovať a udržateľným spôsobom rozvíjať kľúčové odvetvia miestnej ekonomiky

Typové aktivity opatrenia:

- Zvyšovať podiel fariem v systéme ekologického poľnohospodárstva a spotreby produktov ekologického poľnohospodárstva
- Podporovať revitalizáciu a zachovanie ekologických foriem obhospodarovania pôdy, tradičnej rastlinnej a živočíšnej výroby a produkcie tradičných potravinárskych výrobkov
- Podporovať zavádzanie kombinácie poľnohospodárskej produkcie a pestovania drevín na pôde formou agrolesníckych systémov s cieľom zvyšovať biodiverzitu, znižovať uhlíkovú stopu, zabraňovať vysúšaniu, erózii a degradácii pôdy a stimulovať udržateľnú produkciu zdravých potravín v podmienkach zmeny klímy
- Podpora welfare prístupu v chove hospodárskych zvierat
- Podporovať digitalizáciu v pôdohospodárstve (napr. presné poľnohospodárstvo, digitalizácia lesného hospodárstva a ochrany lesov, digitalizácia dodávateľsko-odberateľských vzťahov, využívanie sociálnych médií,...)
- Vytváranie regionálnych a miestnych potravinových systémov, krátkych dodávateľských reťazcov, potravinovej banky,...
- Podpora regionálnych výrobcov a spracovateľov (systém označovania kvality, pôvodu, originality,... producentov)
- Podpora vytvárania diverzifikovaných predajných kanálov, distribučných a logistických uzlov
- Zapojenie územnej samosprávy do vytvárania a spoločného manažmentu potravinových reťazcov (napr. stravovacie zariadenia v školských, zdravotníckych a sociálnych zariadeniach) a zavedenie spoločensky zodpovedného obstarávania tovarov a služieb s preferenciou spotreby miestnych produktov, programy podpory zdravia obyvateľstva, potreby miestnych produktov,...
- Podpora zavádzania udržateľného hospodárenia a multifunkčného využitia lesov, podpora neštátnych vlastníkov pri transformácii na udržateľné obhospodarovanie a zhodnocovanie ekosystémových služieb lesa
- Revitalizácia rozmanitej drevovýroby, zvyšovanie sekvestrácie uhlíka napr. v podobe zhodnocovania dreva vo výrobkoch dlhodobej spotreby vyšším využívaním dreva v architektúre, stavebníctve a pod.
- Prehĺbenie spolupráce s inštitúciami vyššieho vzdelávania, vedy a výskumu (napr. s Drevárskou fakultou a Lesníckou fakultou TUZVO, rôznymi fakultami architektúry, odbornými SOŠ) v oblasti lesníctva, ekológie, spracovania dreva a stavebníctva

Opatrenie 5.1.3 Zvýšiť podiel udržateľného cestovného ruchu v miestnej ekonomike

Typové aktivity opatrenia:

- Vypracovať štandardy a odporúčania pre systémový rozvoj udržateľného cestovného ruchu pre špecifické územia Žilinského kraja (chránené územia, strediská CR, vodné plochy a ich zhodnocovanie, prírodný turizmus,...)
- Navrhnuť systémové kroky, aby sa cestovný ruch stal hybnou silou, akcelerátorom a integrátorom miestnej ekonomiky (spotreba miestneho obyvateľstva a návštevníkov územia)
  - napr. spracovanie odporúčaní pre rozvoj udržateľného cestovného v súlade s princípmi fungovania udržateľnej miestnej ekonomiky
- Vytvárať a posilňovať partnerstvá aktérov územnej spolupráce v oblasti CR a prepojení na ďalšie odvetvia miestnej ekonomiky
- Systémovo dobudovať nevyhnutnú infraštruktúru CR vrátane doplnkových služieb akými sú napr. hygienické zariadenia, parkovacie a logistické systémy, doplnková infraštruktúra pohybových trás, návštevnice, edukačné a animačné centrá a pod.
- Rozvíjať sieť cyklotrás a doplnkové siete rôznorodých zimných a letných pohybových trás
- Podporovať digitalizáciu destinačných služieb a zavádzanie nových technológií vrátane digitalizácie interpretácie prírody, kultúry, technických pamiatok, verejných priestranstiev, objektov,...
- Znižovať negatívne dopady nadmerného cestovného ruchu zvlášť v chránených a hodnotných prírodných územiach, zavádzať systémy manažmentu návštevníka a odporúčacie systémy, zavádzať ekologickú dopravu v exponovaných centrách cestovného ruchu (Demänovská dolina a pod.), pri významnejších investíciách pripravovať vopred komplexné dopadové štúdie a uplatňovať integrované plánovanie

Opatrenie 5.1.4 Pilotne overiť a diseminovať model integrovanej starostlivosti o prírodu a krajinu

Typové aktivity opatrenia:

- Zrealizovať analýzu problémov, bariér a príležitostí pre integrovaný systém spoločného spravovania prírody a krajiny z pohľadu vlastníkov, správcov a užívateľov územia a ich záujmových skupín
- Navrhnuť a overiť model spolupráce aktérov v území – integrovanú starostlivosť o prírodu a krajinu vrátane sociálno-ekonomických funkcií, dopadov zmeny klímy, zadržiavania vody v krajine, zahrnutie adaptačných a mitigačných riešení a ich priemet do multisektorových i odvetvových stratégií, špecificky v podmienkach chránených území. Interpretáciu hodnôt chránených oblastí vrátane využitia ekosystémových služieb ekoturizmu a ekologickej produkcie pôdohospodárstva využiť ako hybnú silu miestneho rozvoja
- Navrhnuť systém komplexného hodnotenia udržateľnosti územia - prírody, krajiny a ekosystémových služieb
- Vypracovať Integrovaný plán obnovy udržateľnej krajiny

Tab. 24 Tabuľkové vyhodnotenie opatrení špecifického cieľa č. 5.1

Poradie	Opatrenie	Ovzdušie a klíma	Voda a vodohospodárske namerly	Pôda a horniny	Odpady a materiálne zdroje	Biota, krajina, chránené prvky	Obyvateľstvo a zdravie	Hluk a vibrácie
Opatrenia špecifického cieľa								
Rozvíjať miestnu ekonomiku založenú na udržateľnosti ekosystémových služieb								
5.1.1.	Vytvoriť systémové rámce pre integrovaný rozvoj miestnej ekonomiky	0	0	0	0	0	0	0
5.1.2.	Ekologizovať a udržateľným spôsobom rozvíjať kľúčové sektory miestnej ekonomiky	+	0	+	0	+	+	0
5.1.3.	Zvýšiť podiel udržateľného cestovného ruchu v miestnej ekonomike	+/-	+/-	+/-	0	-	++	+/-

Poradie	Opatrenie	Ovzdušie a klíma	Voda a vodohospodárske namerav	Pôda a horniny	Odpady a materiálne zdroje	Biota, krajina, chránené prvky	Obyvateľstvo a zdravie	Hluk a vibrácie
5.1.4.	Pilotne overiť a disseminovať model integrovanej starostlivosti o prírodu a krajinu	0	0	0	0	0	0	0

Komentár

- Aktivity súvisiace s realizáciou opatrenia 5.1.1 budú prevažne neinvestičného charakteru bez priameho, či už pozitívneho alebo negatívneho vplyvu na zložky a faktory životného prostredia. Spracovanie metodík a analýz pre integrovaný rozvoj a zlepšovanie stavu udržateľnej miestnej ekonomiky, zdieľanie verejnej infraštruktúry na podporu podnikania v sektoroch miestnej ekonomiky, transfer inovácií, celoživotné vzdelávanie v mestskom a vidieckom prostredí samosprávneho kraja, vytváranie partnerstiev aktérov územnej spolupráce na podporu miestnej ekonomiky a ich previazanie s národnými sektorovými projektmi a rezortných inštitúcií bude mať za následok zlepšenie nielen ekonomických výsledkov kraja, ale aj sociálnych a životných podmienok jeho obyvateľov.
- Miernymi nepriamymi vplyvmi opatrenia 5.1.1 na všetky oblasti životného prostredia ako celku budú očakávané výsledky spolupráce medzi aktérmi územnej spolupráce. Nepredpokladá sa, že očakávané výsledky budú vyžadovať realizáciu takých projektov, ktoré budú podliehať posudzovaniu podľa tretej časti zákona č. 24/2006 Z. z., pretože sa nepredpokladá, že aktivity smerujúce k očakávaným výsledkom budú mať významný negatívny vplyv na životné prostredie a zdravie. Predpokladajú sa celkové neutrálne priame vplyvy pri napĺňaní špecifického cieľa 5.1, pričom po naplnení tohto špecifického cieľa sa očakávajú nepriame kladné vplyvy na rozvoj miestnej ekonomiky.
- Aktivity v rámci opatrenia 5.1.2 zamerané na zvyšovanie podielu fariem v systéme ekologického poľnohospodárstva a spotreby produktov ekologického poľnohospodárstva, podporu ekologických foriem obhospodarovania pôdy a produkcie tradičných výrobkov a regionálnych výrobcov a spracovateľov, zavádzanie opatrení v agrolesníctve s cieľom zvyšovania biodiverzity a zhodnocovanie ekosystémových služieb lesa, programy podpory zdravia obyvateľstva, sekvestrácia uhlíka v podobe zhodnocovania dreva v drevených výrobkoch, architektúre, stavebníctve a pod. bude mať priamy pozitívny vplyv na zložky životného prostredia a zdravia obyvateľov kraja. Nepredpokladá sa, že očakávané výsledky budú vyžadovať realizáciu takých projektov, ktoré budú podliehať posudzovaniu podľa tretej časti zákona č. 24/2006 Z. z., pretože sa nepredpokladá, že aktivity smerujúce k očakávaným výsledkom budú mať významný negatívny vplyv na životné prostredie a zdravie.
- Zvýšenie podielu udržateľného cestovného ruchu v miestnej ekonomike je súčasťou opatrenia 5.1.3. Aj napriek tomu, že cestovný ruch má prednostne slúžiť na regeneráciu síl a udržanie a zlepšenie zdravia človeka, jeho aktivity môžu pôsobiť nie len pozitívne, ale aj negatívne na prostredie v ktorom sa realizuje. Cestovný ruch je odvetvie prierezového charakteru, na ktorom sa spolupodieľa celý rad aktérov z ďalších odvetví (napr. doprava, kultúra, stavebníctvo, zdravotníctvo, školstvo, priemyselné odvetvia, poľnohospodárstvo,...). Rozvoj cestovného ruchu je úzko spojený so zabezpečením kvalitného životného prostredia, pretože je priamo podmienený existenciou prírodných a kultúrnohistorických zdrojov. Turisticko-edukačný potenciál kultúrnych a prírodných aktív cestovného ruchu možno vhodne využiť aj na zvyšovanie environmentálneho povedomia populácie.
- Realizácia opatrenia 5.3.1 bude súvisieť s dobudovaním nevyhnutnej infraštruktúry cestovného ruchu vrátane doplnkových služieb akými sú napr. hygienické zariadenia, parkovacie a logistické

systemy, doplnková infraštruktúra pohybových trás, návštevnícke, edukačné a animačné centrá, cyklotrás a pod. V súvislosti s tým je potrebné mať na pamäti, že narúšanie rovnováhy krajiny a jej zložiek a faktorov (napr. voda, pôda, ovzdušie, rastlinstvo, živočíšstvo) v dôsledku nadmerného cestovného ruchu nevedie k rozvoju udržateľného cestovného ruchu ale k jeho utlmeniu až likvidácii. Preto je nutné znižovať negatívne dopady nadmerného cestovného ruchu zvlášť v chránených a hodnotných prírodných územiach, zavádzať systémy manažmentu návštevníka, ekologickú dopravu v exponovaných centrách cestovného ruchu a pri významnejších investíciách pripravovať vopred komplexné dopadové štúdie a uplatňovať integrované plánovanie.

- Možno predpokladať, že pozitívne vplyvy realizácie činnosti súvisiacich s opatrením 5.1.3 budú mať prevahu nad prípadnými negatívnymi vplyvmi. Nedá sa vylúčiť, že napĺňanie tohto opatrenia môže súvisieť s realizáciou projektov, ktoré budú spĺňať prahové hodnoty pre posudzovanie podľa tretej časti zákona č. 24/2006 Z. z. (EIA), t.j. nevylučuje sa, že činnosti smerujúce k očakávaným výsledkom by mohli mať aj negatívny vplyv na životné prostredie a zdravie. Potenciálne negatívne vplyvy bude potrebné identifikovať v etape prípravy a povoľovania konkrétnych projektov a v prípade potreby aj navrhnúť a realizovať účinné opatrenia na ich prevenciu, elimináciu, minimalizáciu alebo kompenzáciu.
- Typové aktivity prezentované v strategickom dokumente PHSR ŽSK pre opatrenie 5.1.4. budú neinvestičného charakteru bez priameho pozitívneho alebo negatívneho vplyvu na zložky a faktory životného prostredia. Ide tu hlavne o analýzu problémov pre spoločné spravovanie prírody a krajiny príslušnými aktérmi (vlastníci, správcovia, záujmové skupiny), navrhnutie a overenie modelu spolupráce týchto aktérov v oblasti zmeny klímy, zdržiavania vody v krajine, adaptačných a mitigačných riešení zmeny klímy, využitie ekosystémových služieb, ekoturizmu a ekologickej produkcie pôdohospodárstva ako aj navrhnutie systému komplexného hodnotenia udržateľnosti územia. Nepriamymi vplyvmi budú očakávané výsledky spolupráce aktérov s pozitívnym vplyvmi na všetky zložky a faktory životného prostredia ako celku. Nepredpokladá sa, že očakávané výsledky budú vyžadovať realizáciu projektov, ktoré budú podliehať posudzovaniu podľa tretej časti zákona č. 24/2006 Z. z., t.j. nepredpokladá sa, že činnosti smerujúce k očakávaným výsledkom budú mať významný negatívny vplyv na životné prostredie a zdravie.

Špecifický cieľ 5.2: (Tematická podoblasť: Kultúrne dedičstvo, KKP a živá kultúra)

Posilňovať identitu územia, zachovávať a zhodnocovať kultúrne dedičstvo, podporovať kreativitu a rozvíjať živú kultúru

Opatrenia a typy aktivít:

Opatrenie 5.2.1. Zhodnocovať hmotné a nehmotné kultúrne dedičstvo s dôrazom na jeho udržateľnosť, ochranu a digitalizáciu súvisiacich služieb

Typové aktivity opatrenia:

- Digitalizácia, prezentácia a interpretácia kultúrneho dedičstva – využitie vhodných inovatívnych prístupov vo väzbe na výstupy koncepcie SMART kultúra - medzisektorový priemet a integrácia návrhovej časti do ďalších územných politík
- Zavádzanie technologických, procesných a sociálnych inovácií do kultúry, SMART riešenia
- Vypracovať systém celoživotného vzdelávania kapacít pre potreby kultúry a KKP
- Zachraňovať a rozvíjať jedinečné oblasti miestnej kultúry ako súčasť identity územia a miestnej ekonomiky
- Vypracovať systém záchrany a obnovy kultúrneho dedičstva ako súčasť produktov cestovného ruchu a miestnej ekonomiky, dôraz bude kladený na lokálnu jedinečnosť s previazaním na posilňovanie konkurencieschopnosti, atraktivity a identity daného územia – miesta

- Podporovať živú kultúru ako súčasť posilňovania identity, miestnej ekonomiky a mobilizácie potenciálu záujmových komúní
- Zabezpečiť medziodvetvovú spoluprácu a prepájať živú kultúru s komunitným životom a produktami cestovného ruchu
- Zavádzať nové a inovatívne formy poskytovania kultúrnych zážitkov

Opatrenie 5.2.2. Podporovať kultúrny a kreatívny priemysel

Typové aktivity opatrenia:

- Medzisektorovo rozvinúť program Nový Európsky Bauhaus v podmienkach ŽK s konceptom klastrovej iniciatívy
- Podporovať kultúrne huby, iniciatívy, coworkingové a kreatívne centrá, prepájať KKP s podporou podnikania a budovať verejne zdieľanú infraštruktúru
- Objavovať, renovovať, zhodnocovať a oživovať nevyužívanú infraštruktúru a rôzne „brownfieldy“ – zanedbané domy, objekty a areály v mestách a obciach, využívať ich na rôzne kultúrne, komunitné i podnikateľské aktivity

Opatrenie 5.2.3. Posilňovať identitu územia, hospodárskych a sociálnych sektorov, komúní a občana

Typové aktivity opatrenia:

- Zadefinovať východiská a hodnotové rámce pre územnú, sektorovú a občiansku (komunitnú) identitu prostredníctvom „kódexu“ zdieľaných hodnôt pre podporu identity, rozvoj územnej spolupráce a zodpovedné správanie sa verejnej inštitúcie, súkromnej organizácie a samotného občana.
- Vytvoriť štandardy pre zachovávanie hodnôt krajiny prostredníctvom uplatnenia moderných konceptov a prístupov riešenia verejných priestorov, udržateľného urbanizmu a architektúry, udržateľného územného rozvoja a zachovania tradičného miestne špecifického rázu krajiny. Hodnotami v zmysle posilňovania identity sú aj vzťahy ku prírode, pôde, kultúrnemu dedičstvu a hodnotám vytváraných predkami („dedovizeň“ súžitia s prírodou, krajinou, tradičným hospodárením a tradičnou kultúrou,...)
- Harmonizovať a vytvoriť systémový rámec (integrovanej) marketingovej komunikácie prostredníctvom zadefinovania typológie a previazaného systému tematických, územných a destinačných značiek (značky „regiónov“ a/vs značky destinácií cestovného ruchu – regiónov, mikroregiónov, stredísk cestovného ruchu, bodov záujmu, služieb, kvality,... a prevencia „kanibalizácie značiek“) a navrhnúť odporúčania pre územia, aktérov a správcov rôznych typov značiek.

Tab. 25 Tabuľkové vyhodnotenie opatrení špecifického cieľa č. 5.2

Poradie	Opatrenie	Ovzdušie a klíma	Voda a vodohospodárske pomery	Pôda a horniny	Odpady a materiálne zdroje	Biota, krajina, chránené prvky	Obyvateľstvo a zdravie	Hluk a vibrácie
Opatrenia špecifického cieľa								
Posilňovať identitu územia, zachovávať a zhodnocovať kultúrne dedičstvo, podporovať kreativitu a rozvíjať živú kultúru								
5.2.1.	Zhodnocovať hmotné a nehmotné kultúrne dedičstvo s dôrazom na jeho udržateľnosť, ochranu a digitalizáciu súvisiacich služieb	0	0	0	0	0	0/+	0
5.2.2.	Podporovať kultúrny a kreatívny priemysel	0	0	0	0	0	0/+	0
5.2.3.	Posilňovať identitu územia, hospodárskych a sociálnych sektorov, komúní a občana	0	0	0	0	0	0/+	0

Komentár

- Sprístupňovanie a prezentácia kultúrneho a prírodného dedičstva verejnosti ako súčasť opatrenia 5.2.1 prispieva k zvyšovaniu povedomia návštevníkov i obyvateľov daného územia. Kultúra preniká do princípov urbanizácie a architektúr, aktívneho využívania verejných priestorov a objektov, pričom tu je možné hľadať aj vhodné formy komercializácie v oblastiach kultúrneho a kreatívneho priemyslu. Kreativita a kultúra sa môžu stať významnou súčasťou dynamizácie spoločenských zmien a orientácie na udržateľný rozvoj urbanizovaných oblastí a celkovej krajiny. Kultúra tvorí významný prvok kvality a pestrosti ponuky a špecifickej atraktivity jednotlivých území v cestovnom ruchu a prispieva ku identite územia. Medzi typové aktivity v rámci opatrenia patrí zavádzanie technologických, procesných a sociálnych inovácií do kultúry, SMART riešenia, digitalizácia kultúrneho dedičstva a zavádzanie technologických, procesných a sociálnych inovácií do kultúry, objavovanie, renovácia, zhodnocovanie a oživovanie nevyužívanej infraštruktúry a rôznych „brownfieldov“ (zanedbané domy, objekty a areály v mestách a obciach) a ich využívanie na rôzne kultúrne, komunitné i podnikateľské aktivity.
- Aktivity súvisiace s realizáciou opatrenia 5.2.1 nebudú mať žiadne významné priame pozitívne alebo negatívne vplyvy na zložky a faktory životného prostredia. Predpokladajú sa celkové neutrálne priame vplyvy pri napĺňaní uvedeného opatrenia, pričom po naplnení tohto špecifického cieľa sa očakávajú mierne kladné vplyvy na podporu rozvoj kultúrneho dedičstva.
- Opatrenie 5.2.2 je zamerané na podporu a rozvoj kultúrneho a kreatívneho priemyslu. Pri napĺňaní uvedeného opatrenia je možné očakávať prevažne neutrálne priame vplyvy. Očakávajú sa mierne kladné vplyvy na na obyvateľstvo. Nedá sa vylúčiť, že implementácia opatrenia 5.2.2 môže súvisieť s realizáciou projektov, ktoré budú spĺňať prahové hodnoty pre posudzovanie podľa tretej časti zákona č. 24/2006 Z. z. Možné negatívne vplyvy bude potrebné identifikovať v etape prípravy a povoľovania konkrétnych projektov a v prípade potreby aj navrhnúť a realizovať účinné opatrenia na ich prevenciu, elimináciu, minimalizáciu alebo kompenzáciu.
- Opatrenie 5.2.3 je zamerané na posilnenie identity územia, ktorého súčasťou sú hodnoty ako ráz krajiny, uplatnenie moderných konceptov a prístupov riešení verejných priestorov, udržateľný urbanizmus a architektúra, a udržateľný územný rozvoj. Hodnotami v zmysle posilňovania identity sú aj vzťahy ku prírode, pôde, kultúrnemu dedičstvu a hodnotám vytváraných predkami, súžitia s prírodou, krajinou, tradičným hospodárením a tradičnou kultúrou a pod. Keďže typovými aktivitami sú tzv. „mäkké“ neinvestičné aktivity ako napr. zadefinovanie hodnotových rámcov pre identitu, vypracovanie návrhov štandardov pre záchranu tradičnej architektúry a obnovu krajiny a vytvorenie systémového rámca marketingovej komunikácie, tak sa nepredpokladá, že takéto aktivity neinvestičného charakteru budú mať priamy pozitívny alebo negatívny vplyv na zložky a faktory životného prostredia. Nepredpokladá sa, že realizácia týchto aktivít bude vyžadovať také projekty, ktoré budú podliehať posudzovaniu podľa tretej časti zákona č. 24/2006 Z. z. Celkové priame vplyvy pri napĺňaní tohto opatrenia sa predpokladajú neutrálne, pričom po jeho naplnení sa očakávajú nepriame mierne kladné vplyvy na posilnenie identity a povedomia občanov vo vzťahu k tradičným hodnotám vytváraných predkami.

Špecifický cieľ 5.3 (Tematická podoblasť: *Spolupráca v území, komunity, identita a atraktivita územia*)

Rozvíjať aktívne komunity a posilňovať územnú spoluprácu

Opatrenia a typy aktivít:

Opatrenie 5.3.1 Podporovať rozvoj aktívnych komunít a záujmovej samosprávy s dôrazom na podporu a stabilizáciu mladých ľudí a ich organizácií

Typové aktivity opatrenia:

- Vypracovať koncepciu vytvárania a podpory živých komunít v súlade s princípmi komunitného rozvoja (špecificky pre urbánne a rurálne oblasti a ich rôzne záujmové skupiny vrátane podpory vytvárania záujmovej samosprávy a uplatnenia nástroja CLLD a prístupu LEADER)
- Podporovať rozvíjanie spoločenskej zodpovednosti súkromného sektora
- Vypracovať medzisektorovú koncepciu systémovej práce s mládežou a podpory mladých ľudí ako súčasť stabilizácie sociálneho kapitálu a vytvárania atraktivity územia pre mladých ľudí v rôznych fázach života (napr. vzdelávanie, kariérne poradenstvo, podpora podnikania, prvá práca, podpora zakladania rodín – dostupné bývanie a verejné služby pre mladé rodiny, komunitné aktivity, dobrovoľníctvo,...)
- Posilňovanie iniciatív a inštitucionálnych rámcov prostredníctvom programov verejnej správy pre prácu s mládežou (napr. Rada mládeže, mládežnícke parlamenty,...)
- Vytvoriť finančné a nefinančné nástroje na podporu miestnych iniciatív vedených komunitou, spolupráce komunít a dobrovoľníctva (napr. mikrogranty, regratingové schémy)

Opatrenie 5.3.2 Posilňovať tvorbu integrovaných územných a sektorových rozvojových politík, uplatňovať strategické plánovanie, digitalizovať spoluprácu

Typové aktivity opatrenia:

- Vypracovanie Princípov a zásad regionálnej politiky, územných a sektorových politík v ŽSK uplatnením medzinárodných odporúčaní a konceptov pre integrované územné politiky v oblasti regionálneho, mestského a miestneho rozvoja a rozvoja vidieka
- Pri tvorbe a implementácii politík uplatňovať princípy iniciatívy otvoreného vládnutia
- Podporovať ekosystém spolupráce a transferu know-how pre zavádzanie sociálnych inovácií do regionálneho rozvoja a tvorby politík prostredníctvom vytvorenia podporného nástroja ŽSK
- Digitalizácia procesov v regionálnom rozvoji
- Vytváranie dátovej základne a príkladov dobrej praxe v koordinácii so Štatistickým úradom
- Vytvorenie systému kontinuálneho hodnotenia kvality života obyvateľov a udržateľnosti územia

Opatrenie 5.3.3 Vytvoriť systém územnej spolupráce v kraji a jeho regiónoch, vytvoriť nástroje podpory a budovania udržateľných kapacít a implementácie kľúčových rozvojových projektov územia

Typové aktivity opatrenia:

- Vypracovanie hĺbkovej analýzy - Inštitucionálny a sociálny kapitál územia
- Návrh systému a modelu viacúrovňovej medzisektorovej územnej spolupráce
- Vytvorenie systému budovania udržateľných kapacít rozvojových verejno-súkromných partnerstiev typu MAS a RRA (kvalita, štandardy, vzdelávanie, finančné nástroje podpory napr. revolvingový rozvojový fond a pod.)
- V územnej spolupráci podporovať sociálne inovácie, digitalizáciu a uplatňovať moderné koncepty iniciovania a udržateľného riadenia spoločenských zmien na príslušných úrovniach (napr. uplatňovať princípy metodiky Kolektívneho dopadu - spoločná agenda, zdieľaný systém hodnotenia progresu, akčný plán vzájomne previazaných aktivít aktérov, systém kontinuálnej komunikácie a podporná infraštruktúra - systémová organizácia/zdieľané kapacity)

Opatrenie 5.3.4 Posilňovať nadregionálnu, cezhraničnú a medzinárodnú spoluprácu kraja, regiónov a aktérov územnej spolupráce

Typové aktivity opatrenia:

- Vytvorenie systému pravidelnej efektívnej spolupráce a koordinácie aktérov územnej spolupráce v rámci kľúčových sektorov regionálneho rozvoja
- Posilnenie kapacít územnej a záujmovej samosprávy pre medzinárodnú spoluprácu
- Podpora prioritných kľúčových rozvojových projektov a iniciatív cezhraničnej spolupráce s Poľskou republikou a Českou republikou

- Podpora spolupráce s členskými krajinami Karpatského dohovoru (aktivity v rámci jednotlivých protokolov, napr. Stratégia rozvoja udržateľného turizmu v Karpatoch... – Tatry, Beskydy,...) v kontexte podpory budúcej Európskej makroregionálnej stratégie pre Karpatský región (tvorba spoločných politík a príprava strategických projektov v oblasti dopravy, hospodárskej spolupráce, cezhraničných ekosystémových služieb a pod.)

Tab. 26 Tabuľkové vyhodnotenie opatrení špecifického cieľa č. 5.3

Poradie	Opatrenie	Ovzdušie a klíma	Voda a vodohospodárske pomery	Pôda a horniny	Odpady a materiálne zdroje	Biota, krajina, chránené prvky	Obyvateľstvo a zdravie	Hluk a vibrácie
Opatrenia špecifického cieľa								
Rozvíjať aktívne komunity a posilňovať územnú spoluprácu								
5.3.1.	Podporovať rozvoj aktívnych komunít a záujmovej samosprávy s dôrazom na podporu a stabilizáciu mladých ľudí a ich organizácií	0	0	0	0	0	0/+	0
5.3.2.	Posilňovať tvorbu integrovaných územných a sektorových rozvojových politík, uplatňovať strategické plánovanie, digitalizovať spoluprácu	0	0	0	0	0	0	0
5.3.3.	Vytvoriť systém územnej spolupráce v kraji a jeho regiónoch, vytvoriť nástroje podpory a budovania udržateľných kapacít a implementácie kľúčových rozvojových projektov územia	0	0	0	0	0	0	0
5.3.4.	Posilňovať nadregionálnu, cezhraničnú a medzinárodnú spoluprácu kraja, regiónov a aktérov územnej spolupráce	0	0	0	0	0	0	0

Komentár

- Zámerom špecifického cieľa 5.3 je rozvíjať aktívne komunity a posilňovať územnú spoluprácu prostredníctvom tvorby integrovaných územných politík smerujúcich ku zvyšovaniu atraktivity a sebestačnosti územia. Súčasťou územnej spolupráce a udržateľnosti fungovania územia je stabilizácia sociálneho kapitálu – predovšetkým mladých ľudí, inak bude pokračovať odchod najvzdelanejšej a najaktívnejšej časti mladej generácie za štúdiom a prácou do zahraničia alebo do viac rozvinutých regiónov Slovenska. Jednou z ciest je aj systémové prepájanie regionálneho, mestského a miestneho rozvoja so sieťami celoživotného vzdelávania, poradenstva a podpory podnikania v mestách a na vidieku. Významná pozitívna zmena sa očakáva v oblasti vytvárania systému územnej spolupráce, zlepšenia koordinácie medzi inštitúciami verejnej správy, inštitúciami celoživotného vzdelávania a poradenstva, subjektmi hospodárskej sféry a subjektmi občianskej spoločnosti. Súčasťou reformy systému regionálnej politiky a plánovania by malo byť vytváranie zdieľaných a udržateľných rozvojových kapacít na príslušných úrovniach pre všetky sféry sociálneho a hospodárskeho života vrátane environmentálnych výziev a spoločného spravovania krajiny.
- Opatrenia, ktoré sú súčasťou špecifického cieľa 5.3, budú prevažne neinvestičného charakteru bez priameho pozitívneho alebo negatívneho vplyvu na zložky a faktory životného prostredia. Predpokladá sa, že celkové významné vplyvy opatrení realizovaných pri napĺňaní tohto špecifického cieľa budú neutrálne, pričom po jeho naplnení sa očakávajú nepriame mierne kladné vplyvy na rozvoj miestnych komunít a na posilnenie spolupráce aktérov v území, čo môže

mať za následok zlepšenie stavu vo všetkých jeho oblastiach života vrátane životného prostredia.

Zhrnutie

V rámci vyššie vykonaného hodnotení boli identifikované prevažne neutrálne a pozitívne vplyvy opatrení, respektíve typových aktivít Programu. Neboli identifikované žiadne opatrenia, respektíve typové aktivity, ktoré by znemožňovali schválenie Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja 2021+.

1.3 Hodnotenie špecifických cieľov

Na základe výsledkov hodnotenia potenciálnych vplyvov opatrení Programu na životné prostredie a zdravie obyvateľov bolo vykonané nižšie uvedené hodnotenie špecifických cieľov Programu.

Špecifický cieľ 1.1 Vytvoriť podmienky pre udržateľný ekonomický rozvoj kraja a jeho regiónov

Neboli identifikované žiadne významné negatívne vplyvy špecifického cieľa na životné prostredie a verejné zdravie. Súčasne neboli indikované žiadne priame pozitívne vplyvy špecifického cieľa na životné prostredie. Celkové priame vplyvy pri napĺňaní špecifického cieľa 1.1 sa predpokladajú neutrálne, pričom po naplnení špecifického cieľa 1.1 sa očakávajú nepriame kladné vplyvy .

Odporúčanie spracovateľa hodnotení: Bez odporúčania úpravy špecifického cieľa.

Špecifický cieľ 1.2 Podporiť inovačné prístupy a výskumno-inovačné aktivity

Neboli identifikované žiadne významné negatívne vplyvy špecifického cieľa na životné prostredie a verejné zdravie. Súčasne neboli indikované žiadne priame pozitívne vplyvy špecifického cieľa na životné prostredie a zdravie. Celkové priame vplyvy pri napĺňaní špecifického cieľa 1.2 sa predpokladajú neutrálne, pričom po naplnení špecifického cieľa 1.2 sa očakávajú nepriame kladné vplyvy .

Odporúčanie spracovateľa hodnotení: Bez odporúčania úpravy špecifického cieľa.

Špecifický cieľ 1.3 Vybudovať flexibilný a adaptabilný systém celoživotného vzdelávania

Neboli identifikované žiadne významné negatívne vplyvy špecifického cieľa na životné prostredie a verejné zdravie. Súčasne neboli indikované žiadne priame pozitívne vplyvy špecifického cieľa na životné prostredie a zdravie. Celkové priame vplyvy pri napĺňaní špecifického cieľa 1.3 sa predpokladajú neutrálne, pričom po naplnení špecifického cieľa 1.3 sa očakávajú nepriame kladné vplyvy .

Odporúčanie spracovateľa hodnotení: Bez odporúčania úpravy špecifického cieľa.

Špecifický cieľ 1.4 Vytvoriť priestor pre rozvoj talentu, nadania a kreativity

Neboli identifikované žiadne významné negatívne vplyvy špecifického cieľa na životné prostredie a verejné zdravie. Súčasne neboli indikované žiadne priame pozitívne vplyvy špecifického cieľa na životné prostredie a zdravie. Celkové priame vplyvy pri napĺňaní špecifického cieľa 1.4 sa predpokladajú neutrálne, pričom po naplnení špecifického cieľa 1.4 sa očakávajú nepriame kladné vplyvy .

Odporúčanie spracovateľa hodnotení: Bez odporúčania úpravy špecifického cieľa.

Špecifický cieľ 2.1 Zavádzať princípy obehového hospodárstva a zlepšiť nakladanie s odpadom

Neboli identifikované žiadne významné negatívne vplyvy špecifického cieľa na životné prostredie a verejné zdravie. Boli identifikované prevažujúce mierne až významne pozitívne vplyvy na všetky referenčné ciele životného prostredia s výnimkou hluku a vibrácií.

Odporúčanie spracovateľa hodnotení: Bez odporúčania úpravy špecifického cieľa. V prípade investícií do oblasti odpadového hospodárstva je možné očakávať aj negatívne vplyvy na životné prostredie a formulované postupy na ich identifikáciu a odporúčania s cieľom minimalizovať potenciálne negatívne vplyvy pri realizácii opatrení.

Špecifický cieľ 2.2 Podporiť adaptáciu na dopady zmeny klímy

Neboli identifikované žiadne významné negatívne vplyvy špecifického cieľa na životné prostredie a verejné zdravie. Súčasne boli indikované významné pozitívne vplyvy opatrení na riešenie dopadov zmeny klímy v sídlach a krajine na všetky referenčné ciele životného prostredia s výnimkou hluku a vibrácií. Vplyv na biotu a krajinu môže byť pozitívny aj mierne negatívny, pretože s úpravou a rozširovaním siete zelených a modrých plôch, ktoré zachovávajú hodnoty a funkcie pôvodných a prírode blízkych ekosystémov by mohlo dochádzať k narúšaniu biodiverzity aktuálne prítomnej v územiach pred ich úpravami.

Odporúčanie spracovateľa hodnotení: Bez odporúčania úpravy špecifického cieľa. Keďže sa nevylučuje, že činnosti smerujúce k očakávaným výsledkom môžu mať aj negatívny vplyv na životné prostredie a zdravie, boli formulované postupy na ich identifikáciu a odporúčania s cieľom minimalizovať ich negatívne vplyvy pri realizácii opatrení.

Špecifický cieľ 2.3 Zlepšiť kvalitu ovzdušia a znížiť produkciu skleníkových plynov

Neboli identifikované žiadne významné negatívne vplyvy špecifického cieľa na životné prostredie a verejné zdravie. Súčasne boli indikované mierne pozitívne vplyvy špecifického cieľa na niektoré zložky a faktory životného prostredia, hlavne na ovzdušie a klímu, materiálne zdroje, hluk a vibrácie a na verejné zdravie. Významný pozitívny vplyv bude mať opatrenie na zlepšenie bilancie skleníkových plynov na ovzdušie a klímu a na materiálne zdroje a priaznivo môže vplyvať na biotu, krajinu a obyvateľstvo a jeho zdravie.

Odporúčanie spracovateľa hodnotení: Bez odporúčania úpravy špecifického cieľa. V prípade investícií súvisiacich s kvalitou ovzdušia boli identifikované typy činností s potenciálne negatívnymi vplyvmi na životné prostredie a boli formulované postupy a odporúčania s cieľom minimalizovať ich krátkodobé negatívne vplyvy pri realizácii opatrení.

Špecifický cieľ 2.4 Zabezpečiť ochranu prírodných hodnôt

Neboli identifikované žiadne významné negatívne vplyvy špecifického cieľa na životné prostredie a verejné zdravie. Súčasne boli indikované mierne priame pozitívne vplyvy špecifického cieľa na takmer všetky zložky životného prostredia a významný priamy pozitívny vplyv na ovzdušie a klímu a na vodné pomery.

Odporúčanie spracovateľa hodnotení: Bez odporúčania úpravy špecifického cieľa. Boli identifikované typy činností s potenciálne negatívnymi vplyvmi na životné prostredie a boli formulované postupy a odporúčania s cieľom minimalizovať ich negatívne vplyvy pri realizácii opatrení.

Špecifický cieľ 2.5 Rozvíjať environmentálnu výchovu, vzdelávanie a osvetu

Neboli identifikované žiadne významné negatívne vplyvy špecifického cieľa na životné prostredie a verejné zdravie. Súčasne neboli indikované žiadne priame vplyvy špecifického cieľa na zložky a faktory životného prostredia a na zdravie obyvateľov. Celkové priame vplyvy pri naplnení špecifického cieľa 2.5 sa predpokladajú neutrálne, pričom po naplnení špecifického cieľa 2.5 sa

očakávajú nepriame kladné vplyvy.

Odporúčanie spracovateľa hodnotení: Bez odporúčania úpravy špecifického cieľa.

Špecifický cieľ 3.1 Zvýšiť atraktivitu verejnej osobnej dopravy a zlepšiť podmienky pre prevádzku intermodálnych dopravných systémov prepravy nákladov

Neboli identifikované žiadne významné negatívne vplyvy špecifického cieľa na životné prostredie a verejné zdravie. Súčasne boli indikované mierne pozitívne vplyvy špecifického cieľa na ovzdušie a klímu, hluk a vibrácie a na zdravotný stav obyvateľstva, biodiverzitu a ochranu prírody. Mierne negatívne vplyvy na záber pôdy/územia a na existujúce biotopy a migrujúcu faunu môžu nastať pri rozvoji dopravnej infraštruktúry formou investičných projektov.

Odporúčanie spracovateľa hodnotení: Bez odporúčania úpravy špecifického cieľa. Projekty súvisiace s realizáciou investičných projektov udržateľnej multimodálnej mobility, ktoré budú spĺňať prahové hodnoty podľa prílohy č. 8 k zákonu č. 24/2006 Z. z. budú musieť byť posúdené z hľadiska vplyvu na životné prostredie podľa tretej časti tohto zákona.

Špecifický cieľ 3.2 Zvýšiť atraktivitu nízko emisnej cestnej dopravy a nemotorovej dopravy

Neboli identifikované žiadne významné negatívne vplyvy špecifického cieľa na životné prostredie a verejné zdravie. Súčasne boli indikované mierne pozitívne vplyvy špecifického cieľa na ovzdušie a klímu, hluk a vibrácie a na zdravotný stav obyvateľstva.

Odporúčanie spracovateľa hodnotení: Bez odporúčania úpravy špecifického cieľa. Projekty súvisiace s realizáciou špecifického cieľa 3.2., ktoré budú spĺňať prahové hodnoty podľa prílohy č. 8 k zákonu č. 24/2006 Z. z. budú musieť byť posúdené z hľadiska vplyvu na životné prostredie podľa tretej časti tohto zákona. Negatívne vplyvy bude potrebné identifikovať v etape prípravy a povoľovania konkrétnych projektov a v prípade potreby aj navrhnuť a realizovať účinné opatrenia na ich prevenciu, elimináciu, minimalizáciu alebo kompenzáciu.

Špecifický cieľ 3.3 Zlepšiť dopravnú dostupnosť územia

Neboli identifikované žiadne významné negatívne vplyvy špecifického cieľa na životné prostredie a verejné zdravie. Súčasne boli indikované významné a mierne pozitívne vplyvy opatrení špecifického cieľa na ovzdušie a klímu, hluk a vibrácie a obyvateľstvo a jeho zdravie. Negatívne vplyvy na záber pôdy/územia a na existujúce biotopy a migrujúcu faunu môžu nastať pri rozvoji dopravnej infraštruktúry formou investičných projektov a miera bude závisieť od rozsahu investičných projektov.

Odporúčanie spracovateľa hodnotení: Bez odporúčania úpravy špecifického cieľa. Projekty súvisiace s realizáciou špecifického cieľa 3.3., ktoré budú spĺňať prahové hodnoty podľa prílohy č. 8 k zákonu č. 24/2006 Z. z. budú podliehať zisťovaciemu konaniu alebo budú musieť byť posúdené z hľadiska vplyvu na životné prostredie podľa tretej časti tohto zákona. Potenciálne negatívne vplyvy bude potrebné identifikovať v etape prípravy a povoľovania konkrétnych projektov a v prípade potreby aj navrhnuť a realizovať účinné opatrenia na ich prevenciu, elimináciu, minimalizáciu alebo kompenzáciu. Krátkodobé negatívne vplyvy, ktoré možno predpokladať, budú súvisieť s výstavbou novej infraštruktúry, rekonštrukciou a modernizáciou existujúcej infraštruktúry a nie sú teda takého charakteru, ktoré by nebolo možné eliminovať alebo aspoň minimalizovať na prijateľnú úroveň účinnými opatreniami, ktoré vyplývajú okrem iného i z posúdenia vplyvov konkrétnych projektov na životné prostredie (EIA) podľa zákona o posudzovaní.

Špecifický cieľ 3.4 Zlepšiť dostupnosť k energetickej infraštruktúre

Neboli identifikované žiadne významné negatívne vplyvy špecifického cieľa na životné prostredie a verejné zdravie. Súčasne neboli indikované žiadne priame pozitívne vplyvy špecifického cieľa na

zložky a faktory životného prostredia a na obyvateľstvo a zdravie. Celkové priame vplyvy pri napĺňaní špecifického cieľa 3.4 sa predpokladajú neutrálne.

Odporúčanie spracovateľa hodnotení: Bez odporúčania úpravy špecifického cieľa. V etape vypracovania strategického dokumentu sa nepredpokladajú významné negatívne vplyvy projektov spojených so zlepšením dostupnosti k energetickej infraštruktúre. Potenciálne negatívne vplyvy, ktoré budú identifikované v ďalších etapách prípravy investičných projektov bude možné zmierniť, prípadne odstrániť návrhom a realizáciu účinných opatrení.

Špecifický cieľ 3.5 Zlepšiť digitálnu dostupnosť územia

Neboli identifikované žiadne významné negatívne vplyvy špecifického cieľa na životné prostredie a verejné zdravie. Súčasne neboli indikované žiadne priame pozitívne vplyvy špecifického cieľa na zložky a faktory životného prostredia a na obyvateľstvo a zdravie. Celkové priame vplyvy pri napĺňaní špecifického cieľa 3.5 sa predpokladajú neutrálne. Po naplnení špecifického cieľa 3.5 sa očakávajú mierne kladné vplyvy na obyvateľstvo.

Odporúčanie spracovateľa hodnotení: Bez odporúčania úpravy špecifického cieľa.

Špecifický cieľ 4.1 Udržať a vytvárať dobré pracovné príležitosti

Neboli identifikované žiadne významné negatívne vplyvy špecifického cieľa na životné prostredie a verejné zdravie. Súčasne neboli indikované žiadne priame pozitívne vplyvy špecifického cieľa na zložky a faktory životného prostredia a na obyvateľstvo a zdravie. Celkové priame vplyvy pri napĺňaní špecifického cieľa 4.1 sa predpokladajú neutrálne.

Odporúčanie spracovateľa hodnotení: Bez odporúčania úpravy špecifického cieľa.

Špecifický cieľ 4.2 Zabezpečiť moderné, dostupné, kvalitné a efektívne služby zdravotnej starostlivosti a sociálne služby

Neboli identifikované žiadne významné negatívne vplyvy špecifického cieľa na životné prostredie a verejné zdravie. Súčasne boli indikované mierne až významné pozitívne vplyvy špecifického cieľa na obyvateľstvo a zdravie, ktoré sa ale môžu prejavíť až po určitom časovom úseku, ktorý uplynie po realizácii rozvoj príslušnej infraštruktúry. Celkové priame vplyvy pri realizácii opatrení budú väčšinou neutrálne.

Odporúčanie spracovateľa hodnotení: Bez odporúčania úpravy špecifického cieľa.

Špecifický cieľ 4.3 Posilniť rozvoj služieb pre komunitu

Neboli identifikované žiadne významné negatívne vplyvy špecifického cieľa na životné prostredie a verejné zdravie. Súčasne boli indikované významné a mierne pozitívne vplyvy niektorých opatrení špecifického cieľa obyvateľstvo a zdravie.

Odporúčanie spracovateľa hodnotení: Bez odporúčania úpravy špecifického cieľa.

Špecifický cieľ 5.1 Rozvíjať miestnu ekonomiku založenú na udržateľnosti ekosystémových služieb

Neboli identifikované žiadne významné negatívne vplyvy špecifického cieľa na životné prostredie a verejné zdravie. Súčasne boli indikované mierne pozitívne vplyvy špecifického cieľa na ovzdušie a klímu, pôdu a horniny, biodiverzitu a ochranu prírody, ako aj na obyvateľstvo a zdravie. Aktivity v rámci opatrenia na zvýšenie podielu udržateľného cestovného ruchu v miestnej ekonomike môžu pôsobiť nie len pozitívne, ale aj negatívne na prostredie v ktorom sa budú realizovať. Pôjde hlavne o zložky ovzdušia a klímy, vodné pomery, pôdu a horniny a faktory zahŕňajúce hluk a vibrácie. Možno predpokladať, že pozitívne vplyvy realizácie činnosti súvisiacich budú mať prevahu nad negatívnymi vplyvmi.

Odporúčanie spracovateľa: Bez odporúčania úpravy špecifického cieľa. Napĺňanie opatrenia na zvýšenie podielu udržateľného cestovného ruchu v miestnej ekonomike môže súvisieť s realizáciou projektov, ktoré budú spĺňať prahové hodnoty pre posudzovanie podľa tretej časti zákona č. 24/2006 Z. z. (EIA), t.j. nevyklučuje sa, že činnosti smerujúce k očakávaným výsledkom môžu mať aj negatívny vplyv na životné prostredie a zdravie. Negatívne vplyvy bude potrebné identifikovať v etape prípravy a povoľovania konkrétnych projektov a v prípade potreby aj navrhnúť a realizovať účinné opatrenia na ich prevenciu, elimináciu, minimalizáciu alebo kompenzáciu.

Špecifický cieľ 5.2: Posilňovať identitu územia, zachovávať a zhodnocovať kultúrne dedičstvo, podporovať kreativitu a rozvíjať živú kultúru

Neboli identifikované žiadne významné negatívne vplyvy špecifického cieľa na životné prostredie a verejné zdravie. Súčasne neboli indikované žiadne priame pozitívne vplyvy špecifického cieľa na zložky a faktory životného prostredia a na obyvateľstvo a zdravie. Celkové priame vplyvy pri napĺňaní špecifického cieľa 5.2 sa predpokladajú neutrálne, pričom po jeho naplnení sa očakávajú nepriame mierne kladné vplyvy na posilnenie identity a povedomia občanov vo vzťahu k tradičným hodnotám vytváraných predkami.

Odporúčanie spracovateľa hodnotení: Bez odporúčania úpravy špecifického cieľa.

Špecifický cieľ 5.3 Rozvíjať aktívne komunity a posilňovať územnú spoluprácu

Neboli identifikované žiadne významné negatívne vplyvy špecifického cieľa na životné prostredie a verejné zdravie. Súčasne neboli indikované žiadne priame pozitívne vplyvy špecifického cieľa na zložky a faktory životného prostredia a na obyvateľstvo a zdravie. Celkové priame vplyvy pri napĺňaní špecifického cieľa 5.3 sa predpokladajú neutrálne.

Odporúčanie spracovateľa hodnotení: Bez odporúčania úpravy špecifického cieľa.

Zhrnutie

V rámci vyššie vykonaného hodnotení boli identifikované prevažne neutrálne a pozitívne vplyvy špecifických cieľov Programu. Neboli identifikované žiadne špecifické ciele, ktoré by znemožňovali schválenie Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja 2021+.

1.4 Hodnotenie strategických cieľov, prioritných oblastí, hlavného cieľa a vízie.

Celkovo sú strategické ciele, prioritné oblasti, hlavný cieľ a vízia Programu formulované všeobecne. Vízia, hlavný cieľ, prioritné oblasti a strategické ciele Programu sú potom podrobnejšie rozvedené prostredníctvom špecifických cieľov, opatrení a typových aktivít. Na základe vyššie vykonaného hodnotenia opatrení a špecifických cieľov je možné konštatovať, že vízia, hlavný cieľ, prioritné oblasti a strategické ciele Programu sú navrhnuté primerane svojmu účelu.

Odporúčanie spracovateľa: Bez odporúčania úprav.

---

2 POSÚDENIE VPLYVU PROJEKTOV NA ÚZEMIA NATURA 2000

V strategickom dokumente nie je uvedená žiadna typová aktivita ani žiadne navrhované opatrenie, ktoré by malo byť realizované na území Natura 2000. Avšak na základe vykonaného posudzovania vplyvov na životné prostredie možno konštatovať, že pri realizácii projektov, pre ktoré strategický dokument vytvára rámec, môžu vzniknúť situácie, kedy sa navrhovaná činnosť dostane do kontaktu s územím chráneným podľa osobitných predpisov, vrátane území Natura 2000.

Environmentálne dôležité oblasti, ktoré sa nachádzajú v dosahu posudzovaného strategického dokumentu, t.j. na území Žilinského samosprávneho kraja, možno rozdeliť do dvoch základných skupín:

- územia chránené podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny
- územia chránené podľa zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách

V chránených oblastiach je zachovanie územia a ochrana predmetu ochrany pred akýmkoľvek zmenami prvoradá. Chránené územia oblasti sú okrem iného relatívne málo narušené antropogénnou činnosťou a sú najcennejšou devízou Slovenska.

Dopravné stavby a zariadenia a energetické zariadenia na báze obnoviteľných zdrojov energie (OZE) by sa nemali umiestňovať do chránených území s najvyšším stupňom ochrany (4. a 5. stupeň).

Pri realizácii strategického dokumentu bude nevyhnutné akceptovať požiadavky vyplývajúce zo všeobecne záväzných právnych predpisov v oblasti ochrany prírody a krajiny, najmä zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny a súvisiacich predpisov.

Každá navrhovaná činnosť, ktorá by mala byť umiestnená v územiach chránených podľa osobitných predpisov, alebo v ich blízkosti, musí byť dôsledne posúdená z hľadiska vplyvu na životné prostredie podľa tretej časti zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a jej umiestnenie môže byť povolené len v prípade, že nebude mať negatívny vplyv na priaznivý stav tohto územia a neohrozí predmet jeho ochrany, tzn. že sa musia preskúmať všetky informácie a zraniteľnosť druhov a biotopov, ktoré sú predmetom ochrany lokality.

Akkoľvek projekty umiestňované v chránených územiach musia byť posúdené z hľadiska dlhodobých vplyvov a tiež musia byť monitorované a kontrolované. Každý projekt realizovaný na chránenom území musí brať do úvahy a realizovať nevyhnutné opatrenia na ochranu prírody na danom mieste.

Súčasťou každého projektu, ktorý sa dostane do kontaktu s chráneným územím, by mala byť i povinnosť zvyšovania povedomia o dotknutom chránenom území (napr. aktívna kampaň) alebo dokonca forma environmentálneho vzdelávania jeho účastníkov. Navrhovateľ projektu musí vždy brať do úvahy skutočnosť, že lokalita, ktorú si vybral pre umiestnenie svojej činnosti patrí do siete chránených území Natura 2000. Projekt navrhovaný na území Natura 2000 má predchádzať negatívnym vplyvom na lokalitu, alebo dokonca by mal podporovať ochranu prírody danej lokality do tej miery, ako je to možné.

Zvýšenú pozornosť s prísnyim dodržiavaním právnych predpisov je potrebné venovať i umiestneniu zariadení a využívaniu územia vo vodohospodársky chránených územiach (chránené vodohospodárske oblasti, pásma hygienickej ochrany vodných zdrojov, vodárenské toky, vodohospodársky významné toky).

Pri realizácii konkrétnych projektov súvisiacich s realizáciou strategického dokumentu bude nevyhnutné bez výnimky akceptovať požiadavky vyplývajúce zo všeobecne záväzných právnych predpisov v oblasti ochrany prírody a krajiny, najmä zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny a súvisiacich predpisov a zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách a o zmene a doplnení zákona SNR č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon) v znení neskorších predpisov.

3 CELKOVÉ VYHODNOTENIE ENVIRONMENTÁLNYCH VPLYVOV

Vplyvy na jednotlivé zložky a faktory životného prostredia

V etape strategického posudzovania nebolo možné podrobne identifikovať predpokladané vplyvy na životné prostredie, pretože Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho

kraja (PHSR ŽSK) nie je dokumentom priestorovým, ale poskytuje všeobecný popis predpokladaných okruhov typových aktivít, ktoré by mohli byť realizované v rámci navrhnutých špecifických cieľov a z nich vyplývajúcich opatrení.

Realizáciou strategického dokumentu PHSR ŽSK budú pravdepodobne ovplyvnené najmä nižšie uvedené zložky a faktory životného prostredia v pozitívnom i negatívnom zmysle:

Vplyvy na geomorfologické pomery a horninové prostredie

Realizácia strategického dokumentu môže mať pozitívny i negatívny vplyv na horninové prostredie.

Pozitívne vplyvy na horninové prostredie budú súvisieť najmä s:

- odstraňovaním starých environmentálnych záťaží;
- realizáciou protipovodňových opatrení a opatrení proti ostatným živelným pohromám;
- realizáciou preventívnych opatrení proti aktivácií geodynamických javov (zosuvy, erózia).

Negatívne vplyvy na horninové prostredie možno očakávať v dôsledku:

- ovplyvnenia horninového prostredia pri zakladaní nových stavieb;
- možnosti znečistenia horninového prostredia počas výstavby a prevádzky objektov infraštruktúry, najmä v prípade havárie.

Horninové prostredie by mohlo byť negatívne ovplyvnené z hľadiska jeho kvality počas výstavby v prípade havárií, čo je málo pravdepodobné.

Všetky zásahy do horninového prostredia a následné sanácie sa musia dôsledne vykonávať na základe výsledkov podrobného inžiniersko-geologického a hydrogeologického prieskumu.

Realizácia PHSR ŽSK nebude súvisieť s takými zásahmi, ktoré by spôsobili zásadnú zmenu geomorfologických pomerov. Vzhľadom na charakter strategického dokumentu sa závažné negatívne vplyvy na geomorfologické pomery a horninové prostredie jeho realizáciou nepredpokladajú.

Vplyvy na klimatické pomery

Realizácia špecifických cieľov PHSR ŽSK bude mať pozitívny vplyv na klimatické pomery dotknutého územia najmä prostredníctvom realizácie projektov v rámci prioritnej oblasti 2. Životné prostredie. Strategickým cieľom tejto prioritnej oblasti je okrem zachovania prírodných hodnôt a biodiverzity aj podpora adaptácie na dopady klimatickej zmeny. Projekty, ktoré by mali byť realizované v rámci tejto oblasti podpory budú zamerané na realizáciu vodozádržných opatrení, preventívnych opatrení na ochranu pred povodňami a zosuvmi. Pozitívnym príspevkom je podpora prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo, podpora prispôsobovania sa zmenám klímy, zníženie energetickej náročnosti, a zvýšenie využívania OZE.

Predpokladanou pozitívnou zmenou bude zvýšenie účinnosti využitia energie z vedľajších produktov, odpadov ako aj podpora sekvestrácie oxidu uhličitého v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve. Pozitívnym vplyvom na ovzdušie bude i zvýšenie energetickej efektívnosti dopravného systému a budov.

Negatívne ovplyvnenie klimatických pomerov môže byť spôsobené rozširovaním zastavaných plôch a znižovaním výmery poľnohospodárskej a lesnej pôdy a znižovaním výmery zelene. Významnejšie negatívne vplyvy PHSR ŽSK na klimatické pomery dotknutého územia sa na základe vykonaného posúdenia strategického dokumentu nepredpokladajú.

Vplyvy na ovzdušie

Pozitívny vplyv koncepcie na ovzdušie možno predpokladať najmä v dôsledku:

- zníženia emisií skleníkových plynov;
- zníženie emisií ostatných látok znečisťujúcich ovzdušie;

- zvýšením výroby energie z OZE a v tej súvislosti so znížením spotreby fosílnych palív;
- zvýšením kvality dopravnej infraštruktúry.

Zvýšená produkcia látok znečisťujúcich ovzdušie môže byť spojená s výstavbou nových zariadení. Počas výstavby zariadení môže dochádzať k znečisťovaniu ovzdušia zvýšenou prašnosťou a emisiami výfukových plynov v dôsledku stavebnej činnosti – prevádzkou stavebných mechanizmov a stavebnej dopravy. Zraniteľné môžu byť miesta pohybu mechanizácie, ktoré budú v dotyku citlivými územiaми. Tieto vplyvy majú len dočasný charakter a je ich možné zmierniť technickými, technologickými a organizačnými opatreniami.

Realizáciou PHSR ŽSK sa neočakáva významné zhoršenie stavu kvality ovzdušia v porovnaní so súčasným stavom. Nepredpokladá sa také zvýšenie znečistenia ovzdušia, ktoré by nebolo v súlade s platnými predpismi, Naopak, očakáva sa pozitívny príspevok ku kvalite ovzdušia na území ŽSK.

Na základe posúdenia vplyvov realizácie PHSR ŽSK možno konštatovať, že závažné negatívne vplyvy realizácie tohto strategického dokumentu na ovzdušie sa nepredpokladajú.

Vplyvy na vodné pomery

Realizácia projektov predpokladaných v rámci prioritných oblastí PHSR ŽSK nemá vysoké nároky na spotrebu vody. Rovnako sa nepredpokladá významná produkcia odpadových vôd. V rámci prioritnej oblasti 2. Životné prostredie sa navrhuje podporiť projekty, ktoré budú súvisieť so zadržiavaním a opätovným využívaním zrážkových vôd v sídlach a v krajine a manažmentom vodných plôch v krajine. Riešenie zásobovania pitnou vodou a podpora čistenia odpadových vôd bude mať za následok zlepšenie kvality vôd, zlepšenie stavu v zásobovaní vodou a v čistení odpadových vôd.

Navrhovanou výstavbou nájomných bytov v rámci prioritnej oblasti 4. Sociálna stabilita dôjde aj k napojeniu týchto bytov na verejné vodovody a kanalizácie s ČOV, čím dôjde k zvýšeniu pripojenia obyvateľstva na verejnú kanalizáciu a to bude mať pozitívny vplyv na zlepšenie kvality povrchových a podzemných vôd. Pozitívne vplyvy na vodné pomery dotknutého územia sa očakávajú aj v súvislosti s realizáciou protipovodňovej ochrany a prevenciou proti aktivácii geodynamických javov (zosuvy).

Významný pozitívny vplyv na vodné pomery dotknutého územia bude mať i likvidácia starých ekologických záťaží a regenerácia kontaminovaných lokalít.

Negatívne ovplyvnenie kvality povrchových (najmä malých vodných tokov a vodných plôch) a podzemných vôd môže spôsobiť výstavba a rekonštrukcia uvažovaných dopravných stavieb. Počas výstavby a prevádzky cestných komunikácií, ale i iných objektov, možno najmä v prípade havárie predpokladať kontamináciu povrchových a podzemných vôd ropnými látkami. V štandardných prevádzkových podmienkach je riziko ohrozenia kvality povrchových vôd málo pravdepodobné.

Na základe uvedených skutočností sa predpokladajú aj negatívne vplyvy realizácie strategického dokumentu na povrchové a podzemné vody, ale pri dodržaní platných právnych predpisov ich možno hodnotiť ako málo významné a je možné ich eliminovať účinnými opatreniami.

Predpokladané vplyvy PHSR ŽSK na vodné pomery identifikované v etape strategického posudzovania bude možné zmierniť, prípadne odstrániť realizáciou opatrení, ktoré sa navrhnu v etape posudzovania a povoľovania konkrétnych stavieb.

Vplyvy na pôdu

Najvýznamnejším priamym negatívnym vplyvom realizácie PHSR ŽSK je trvalý záber poľnohospodárskej a lesnej pôdy, ktorý v etape strategického posudzovania nie je možné jednoznačne vylúčiť. Trvalé zábery pôdy budú súvisieť najmä s výstavbou dopravnej infraštruktúry a nových objektov, ale i umiestnenia objektov súvisiacich s využívaním OZE.

Negatívny vplyv na kvalitu poľnohospodárskej pôdy by mohol nastať v súvislosti s nesprávnymi agrochemickými postupmi spočívajúci v riziku erózie, zhutňovania a ďalších foriem degradácie

pôdneho fondu.

Podľa zákona č. 220/2004 Z. z. sú všetky poľnohospodárske pôdy podľa príslušnosti do BPEJ zaradené do 9 skupín kvality pôdy. Najkvalitnejšie pôdy patria do 1. skupiny a najmenej kvalitné do 9. skupiny. Na pôdach najlepšej kvality by sa nemalo uvažovať s umiestnením priemyselných zariadení ani energetických a iných zariadení.

Pozitívny vplyv na pôdu realizáciou strategického dokumentu možno očakávať v dôsledku odstraňovania starých záťaží a v dôsledku realizácie opatrení na zníženie znečisťovania ovzdušia, vody a v dôsledku realizácie preventívnych opatrení proti živelným pohromám.

Na základe výsledkov posudzovania vplyvov realizácie strategického dokumentu na pôdu možno tieto vplyvy hodnotiť ako malo významné, zmierniteľné realizáciou vhodných opatrení. Závažné negatívne vplyvy strategického dokumentu na kvalitu pôdy sa nepredpokladajú.

Vplyvy na faunu flóru a ich biotopy

Stanovením prioritných oblastí podpory možno predpokladať realizáciu navrhovaných opatrení, ktoré budú mať pozitívny ale i negatívny vplyv na faunu, flóru a ich biotopy.

Spríevodnými negatívnymi vplyvmi výstavby nových zariadení infraštruktúry, najmä cestnej dopravy a výstavbou zariadení na využívanie OZE možno očakávať najmä:

- ničenie ekosystémov – strata stanovišť rastlinných a živočíšnych druhov počas výstavby;
- fragmentácia a zmeny biotopov pôvodných druhov fauny a flóry;
- fragmentácia súvislých lesných porastov;
- narušenie regeneračnej schopnosti ekosystémov;
- vytváranie bariéry pre migrujúce živočíchy suchozemské i vodné;
- svetelné znečistenie dotknutého prostredia;
- vyrušovanie živočíchov z dôvodu zvýšeného pohybu mechanizmov a ľudí, čo spôsobí zmeny v správaní sa živočíšnych druhov;
- vznik nových, prechodných biotopov;
- rozširovanie nepôvodných (invázných) druhov rastlín a živočíchov;
- zmeny vegetácie a živočíšnych biotopov v okolí nových dopravných komunikácií;
- riziko kontaminácie okolia ciest ropnými látkami pri haváriách;
- usmrcovanie vtákov pri stretoch s prenosovými vedeniami elektriny a dopravou.

Za pozitívne vplyvy na faunu flóru a jej biotopy možno považovať realizáciu opatrení na zníženie znečisťovania ovzdušia, vody, odstraňovanie starých ekologických záťaží. Odstraňovanie starých ekologických záťaží môže potenciálne mať i negatívny vplyv na faunu, flóru a ich biotopy, nakoľko sa tieto plochy mohli stať stanovišťom pre niektoré druhy živočíchov a rastlín, často i chránených druhov.

Vplyv realizácie strategického dokumentu na faunu flóru a ich biotopy možno považovať za významný. Pozitívom je, že v rámci oblasti podpory strategického dokumentu sa navrhuje i zlepšenie ochrany prírody, krajiny, biodiverzity a ekosystémových služieb. V prípade preukázania potreby budú navrhované a následne realizované zmierňujúce, prípadne kompenzačné opatrenia.

Vplyvy na faunu, flóru, ich biotopy a biodiverzitu predpokladané v etape posudzovania strategického dokumentu na životné prostredie podľa druhej časti zákona o posudzovaní (SEA) budú upresnené v rámci posudzovania vplyvov navrhovaných projektov podľa tretej časti zákona o posudzovaní (EIA) a povoľovania jednotlivých činností podľa osobitných predpisov.

Vplyvy na krajinu

Realizácia oblastí podpory uvedených v PHSR ŽSK bude mať vplyv na zmenu krajinného rázu napr. v prípade výstavby nových cestných komunikácií a energetických zariadení. V krajine môžu vzniknúť

nové prvky, ktoré by pri nevhodnom umiestňovaní mohli spôsobiť narušenie scenérie krajiny. Nové objekty budú často predstavovať v krajine kvalitatívne nový prvok a v niektorých prípadoch a priestoroch budú nepochybne dominantou.

V krajine z hľadiska štruktúry pribudnú aj zastavané plochy. Zmena štruktúry krajiny bude citeľnejšia v tých oblastiach, kde bude dochádzať k výstavbe v nedotknutom prírodnom prostredí. Takéto oblasti je podľa možnosti potrebné ponechať nezastavané. Pri umiestňovaní nových prvkov v zastavanom území nebude ich vplyv tak citeľný.

S podmienkou realizácia účinných opatrení pri realizácii navrhovaných projektov sa nepredpokladajú závažné negatívne vplyvy PHSR ŽSK na krajinu.

Vplyvy na urbánny komplex a využívanie zeme

Realizáciou PHSR ŽSK nedôjde k zásadnej a významnej zmene využívania zeme v dosahu jeho vplyvu oproti súčasnému stavu. K výraznejším zmenám dôjde len v prípadoch zmeny využívania územia v dôsledku umiestnenia nových objektov a zariadení na poľnohospodárskej pôde a lesných pozemkoch.

Záverom vykonaného posudzovania vplyvov strategického dokumentu teda je, že realizáciou PHSR ŽSK nedôjde k zásadnej a významnej zmene využívania zeme v dosahu jeho vplyvu oproti súčasnému stavu.

Vplyvy na kultúrne a historické pamiatky a archeologické náleziská

Na území Žilinského samosprávneho kraja sa nachádza sieť pamiatkových území (pamiatkové zóny, pamiatkové rezervácie), kultúrnych a historických pamiatok (hrady, zámky, kaštiele, a archeologické náleziská), ktoré sú významným predmetom ponuky v cestovnom ruchu tohto samosprávneho kraja.

Negatívom je dlhodobá pretrvávajúca nedostatočná starostlivosť o kultúrne a historické pamiatky. Starostlivosť a obnova kultúrnych a historických pamiatok nie je jednoduchou a jednorazovou záležitosťou. Vyžaduje si neustálu pozornosť a väčšinou so sebou prináša problémy ako nedostatok finančných prostriedkov, majetkové spory, nezájum a vandalizmus. Podpora v oblasti zachovania kultúrneho dedičstva je súčasťou strategického dokumentu v rámci prioritnej oblasti 5. Identita a sebestačnosť.

Pozitívnym vplyvom na kultúrne a historické pamiatky bude zníženie emisií zo spaľovania fosílnych palív a tým i k zníženiu tvorby kyslých dažďov, ktoré nepriaznivo vplyvajú na tieto objekty.

V prípade zistenia nových archeologických nálezov najmä pri výstavbe nových objektov je potrebné postupovať podľa zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov.

Realizácia navrhovaného strategického dokumentu nebude mať významný negatívny vplyv na kultúrne a historické dedičstvo ŽSK. Naopak, môže prispieť k jeho zveľadeniu.

Na základe vykonaného hodnotenie možno konštatovať, že závažné negatívne vplyvy PHSR ŽSK na kultúrne a historické pamiatky a archeologické náleziská sa nepredpokladajú.

Vplyvy na paleontologické náleziska a významné geologické lokality

Principiálny prístup pre prípady nálezu skamenelín pri zemných prácach spojených s výstavbou nových objektov a minimalizácie vplyvov na životné prostredie je nutnosť postupovať podľa príslušných ustanovení zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov.

Vplyvy strategického dokumentu na paleontologické náleziska a významné geologické lokality sa na základe výsledkov strategického hodnotenia nepredpokladajú.

Vplyvy na obyvateľstvo a jeho zdravotný stav

Zdravotný stav obyvateľstva v každej krajine je výslednicou zložitej súhry genetického vybavenia ekonomickej a psychosociálnej situácie, kvality životného prostredia, výživy a životného štýlu, ako aj všeobecnej dostupnosti a úrovne zdravotnej starostlivosti.

Kvalita životného prostredia je jedným z rozhodujúcich faktorov vplyvujúcich na zdravie a priemerný vek obyvateľstva.

Pri správne nastavenej a uplatňovanej stratégii rozvoja spoločnosti sa nepredpokladajú závažné negatívne vplyvy na zdravotný stav obyvateľstva. Naopak, stratégia môže významne prispieť k jeho upevňovaniu.

Pozitívne vplyvy

Realizácia podstatnej časti navrhovaných prioritných oblastí a špecifických cieľov PHSR ŽSK bude pozitívne prispievať k zlepšeniu celkového zdravotného stavu obyvateľstva kraja – fyzického i duševného (napr. zlepšenie dopravnej a ostatnej infraštruktúry, zlepšenie kvality ovzdušia, zníženie skleníkových plynov a ďalšie).

Očakáva sa zvýšenie podielu obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov. V súčasnosti v obciach, kde nie je vybudovaný verejný vodovod, sú obyvatelia zásobovaní vodou z domových studní, u ktorých kvalita vody často nezodpovedá požiadavkám na pitnú vodu. Ide najmä o mikrobiologickú (v ukazovateľoch všeobecného a fekálneho znečistenia) a fyzikálno-chemickú závadnosť (zákal, dusičnany, dusitany, amónne ióny, a iné.).

V dôsledku realizácie strategického dokumentu sa očakáva zvýšenie podielu obyvateľov pripojených na kanalizáciu a ČOV, čím sa zároveň zníži riziko kontaminácie povrchových a podzemných vôd, pôdy a horninového prostredia, a tým sa zároveň zníži hygienické a zdravotné riziko.

Významnou témou posledných rokov na medzinárodnej, ako aj na národnej úrovni sú klimatické zmeny a ich vplyv na zdravie. Podľa súčasných svetových poznatkov možno predpokladať, že zdravotný stav obyvateľov bude v súvislosti s prejavmi klimatických zmien ohrozovaný najmä extrémnymi výkyvmi počasia a vlnami horúčav.

Realizáciou PHSR ŽSK sa prispeje k znižovaniu produkcie skleníkových plynov a tým i k celkovému znižovaniu progresu klimatických zmien.

Klimatické zmeny a extrémne výkyvy počasia výrazne ovplyvňujú zdravotný stav človeka. Podľa informácií WHO vedie napr. zvýšenie priemernej ročnej teploty o 1°C k nárastu intenzity úmrtnosti o 1-3 %. Ohrozenými skupinami sú najmä staršie osoby a malé deti, ktoré majú zníženú schopnosť regulácie telesnej teploty. Počas horúcich dní, kedy je vzduch silne znečistený prachovými časticami a prízemným ozónom, možno pri zvýšení priemernej ročnej teploty predpokladať nárast intenzity úmrtnosti na respirační a kardiovaskulárne choroby.

Kvalita vonkajšieho (voľného) ale i vnútorného ovzdušia (v budovách) je významným faktorom, ktorý ovplyvňuje zdravotný stav obyvateľstva.

Zo zdravotného hľadiska sú za najzávažnejšie považované emisie z dopravy, najmä prachové častice PM₁₀, PM_{2,5}, prchavé uhľovodíky (osobitne karcinogénny benzén a 1-3 butadién), ďalej emisie CO a NO_x. Zvýšené koncentrácie PM₁₀ v ovzduší vplyvujú na ľudský organizmus a prispievajú k vzniku ochorení dýchacieho systému a k vzniku alergických ochorení. Najcitlivejšími skupinami populácie vzhľadom k týmto znečisťujúcim látkam sú astmatici, ľudia s kardiovaskulárnymi a chronickými pľúcnyimi ochoreniami, deti a starší ľudia. Realizáciou oblastí podpory a cieľov PHSR ŽSK sa významnou mierou prispeje k znižovaniu emisií prachových častíc PM₁₀, PM_{2,5} a tiež ostatných látok znečisťujúcich ovzdušie.

Realizáciou projektov dopravnej infraštruktúry sa zlepšia hlukové pomery v dotknutom území, čo prispeje pozitívne k zdravotnému stavu obyvateľstva, nakoľko hluk pôsobí predovšetkým ako

stresový faktor negatívne vplyvajúci na činnosť kardiovaskulárneho systému, nervovú sústavu a psychiku človeka, pričom znižuje mieru sústredenia, spôsobuje depresie, poruchy spánku a pod.

Pozitívnym vplyvom na obyvateľstvo a jeho zdravie bude i vytváranie nových pracovných príležitostí a zvyšovanie zamestnanosti, príjmov a následné i zvýšenie kúpyschopností obyvateľstva v dôsledku realizácie PHSR ŽSK.

Negatívne vplyvy

Negatívne vplyvy realizácie strategického dokumentu na obyvateľstvo môžu súvisieť najmä s predpokladaným lokálnym zvýšením hluku produkovaným v rámci nových činností, zvýšeným dopravným zaťažením územia a ovplyvnením kvality ovzdušia.

S podmienkou realizácie účinných opatrení a dodržiavania platných limitov sa nepredpokladá závažný negatívny vplyv realizácie strategického dokumentu na dotknuté obyvateľstvo a jeho zdravotný stav. Naopak, predpokladá sa významný pozitívny vplyv jeho realizácie na zdravie obyvateľstva a to tým, že sa zlepší environmentálna, technická a sociálna infraštruktúra.

---

4 KUMULATÍVNE A SYNERGICKÉ VPLYVY

Vo všeobecnosti možno konštatovať, že v posudzovanom strategickom dokumente prevyšujú opatrenia, ktoré v spolupôsobení s existujúcimi činnosťami v ich dosahu môžu prispieť k celkovému zlepšeniu životného prostredia na území Žilinského samosprávneho kraja, vrátane vplyvov na obyvateľstvo a jeho zdravie. Z hľadiska synergických a kumulatívnych vplyvov možno predpokladať, že pozitívne vplyvy budú v prevahe nad vplyvmi negatívnymi.

Charakter a rozsah kumulatívnych vplyvov strategického dokumentu budú závislé na charaktere, rozsahu a umiestnení konkrétnych projektov a budú podrobne identifikované a hodnotené v rámci posudzovania vplyvov navrhovaných činností na životné prostredie podľa tretej časti zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov (EIA).

V. Navrhované opatrenia na prevenciu, elimináciu, minimalizáciu a kompenzáciu vplyvov na životné prostredie a zdravie

Z vykonaného vyhodnotenia vplyvov opatrení, špecifických cieľov a prioritných oblastí vyplýva, že nebol identifikovaný žiadny významný negatívny vplyv na jednotlivé zložky a faktory životného prostredia, vrátane lokalít sústavy Natura 2000, a na verejné zdravie vyplývajúce z vykonania koncepcie. Naopak bol zistený rad pozitívnych vplyvov, ktoré by budúca realizácia koncepcie mala priniesť.

Boli identifikované potenciálne riziká alebo mierne negatívne vplyvy pre niektoré zo zložiek životného prostredia. S ohľadom na charakter koncepcie môže ísť o:

- zábory pôdneho fondu napríklad z dôvodu výstavby objektov/priestorov pre sociálne služby, sociálne bývanie, pre športové a dobrovoľnícke aktivity a záujmovú činnosť, výstavby objektov súvisiacich s využívaním OZE a výstavby dopravnej infraštruktúry a pod.,
- nové zdroje emisií do ovzdušia (generované dopravou, vykurovaním objektov),
- znečisťovanie ovzdušia zvýšenou prašnosťou a emisiami výfukových plynov v dôsledku stavebnej činnosti,
- negatívne ovplyvnenie kvality povrchových (najmä malých vodných tokov a vodných plôch) a podzemných vôd v dôsledku výstavby a rekonštrukcií uvažovaných dopravných stavieb (havárijná kontaminácia ropnými látkami,
- v krajine môžu vzniknúť nové prvky, ktoré by pri nevhodnom umiestňovaní mohli spôsobiť narušenie scenérie krajiny,
- lokálne zvýšenie hlukovej záťaže v blízkosti novej cestnej a železničnej infraštruktúry alebo z dôvodu nových činností vnesených do územia,
- potenciálne vplyvy na prírodné hodnotné lokality, krajinného rázu, fragmentáciu krajiny a zhoršenie priechodnosti migračných trás (napríklad cestná infraštruktúra a ďalšie dopravné stavby, zariadenia cestovného ruchu a pod.),

Medzi týmito potenciálne negatívnymi vplyvmi však neboli identifikované žiadne významne negatívne vplyvy na životné prostredie a zdravie obyvateľov, a preto nie sú navrhované žiadne opatrenia na predchádzanie **významných** negatívnych vplyvov na životné prostredie. Hlavným nástrojom ochrany životného prostredia budú predchádzanie, obmedzovanie, znižovanie alebo kompenzácia prípadných negatívnych vplyvov (vhodná lokalizácia, technické prevedenie a podobne).

V prípade projektov, ktoré budú vychádzať z oblastí podpory Programu, pôjde o zabezpečenie súladu ich umiestňovania s platnou územno-plánovacou dokumentáciou a v nadväzujúcich fázach ich prípravy súladu s požiadavkami vyplývajúcimi zo všeobecne záväzných právnych predpisov v oblasti ochrany prírody a krajiny napríklad prostredníctvom EIA alebo prostredníctvom posúdenie vplyvov projektov na územia Natura 2000.

1. Opatrenia na prevenciu, elimináciu, minimalizáciu a kompenzáciu vplyvov na životné prostredie a zdravie pri príprave koncepcie

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja 2021+ ako taký prináša množstvo opatrení, ktoré sú priamo zamerané na zlepšenie stavu životného prostredia a priamo alebo sprostredkované aj na zlepšenie verejného zdravia. Ide napríklad o nasledujúce potenciálne pozitívne vplyvy opatrení:

- Zníženie množstva emisií znečisťujúcich látok a skleníkových plynov do ovzdušia.
- Adaptačné opatrenia – podpora OZE, znižovanie energetickej náročnosti budov a podobne..

- Obmedzenie hlukovej záťaže predovšetkým z automobilovej tranzitnej dopravy, upokojenie dopravy v obytných oblastiach.
- Hospodárenie s dažďovými vodami, zlepšenie kvality povrchových a podzemných vôd
- Zlepšenie retenčných funkcií krajiny.
- Ochrana pôdneho fondu – využívanie plôch brownfields.
- Likvidácia starých ekologických záťaží a regenerácia kontaminovaných lokalít.
- Ochrana prírody a krajiny, starostlivosť o krajinu, podpora ekologického poľnohospodárstva, prírode blízkeho hospodárenia v lesoch.
- Predchádzanie vzniku odpadov, zhodnocovanie druhotných surovín.
- Environmentálne vzdelávanie, výchova a osвета obyvateľov, odbornej verejnosti i úradníkov.
- Verejné zdravie – najmä zabezpečenie sociálnych a zdravotných služieb, ich lepšej dostupnosti a kvality, lepšia socioekonomická situácia, vzdelávanie.

Ako už bolo uvedené vyššie, hlavnou jednotkou štruktúry Stratégie, prostredníctvom ktorej boli posúdené vplyvy na životné prostredie a verejné zdravie, sú opatrenia (napĺňané aktivitami). Pri ich vyhodnocovaní neboli zistené žiadne významné negatívne vplyvy na referenčné ciele životného prostredia a verejného zdravia.

Boli identifikované určité potenciálne riziká alebo potenciálne negatívne vplyvy opatrení koncepcie pre niektoré zo zložiek životného prostredia. Tieto vplyvy a riziká boli identifikované ako mierne a riešiteľné štandardnými postupmi v nadväzujúcich fázach ich prípravy, ako je územné plánovanie, územné riadenie, proces EIA, konzultácie s orgánmi ochrany prírody a podobne.

Časť opatrenia je organizačného alebo administratívneho charakteru, bez identifikovaných negatívnych vplyvov na referenčné ciele, takže v prípade týchto opatrení nie je nutné odporúčať žiadne zmierňujúce opatrenia.

Vzhľadom na to, že do časti dotknutého územia kraja zasahujú lokality sústavy Natura 2000, bude teoreticky pri niektorých projektoch nevyhnutné – pokiaľ tak určí orgán ochrany prírody svojim stanoviskom – posúdiť aj vplyvy na lokality sústavy Natura.

V prípade aktivít, ktoré spadajú do niektorých už skôr identifikovaných opatrení s potenciálnym vplyvom na životné prostredie (pozri kapitolu 6), zhrňame nižšie hlavné opatrenia na zníženie potenciálnych negatívnych vplyvov týchto aktivít:

- Rešpektovať predmety ochrany zvlášť chránených území a zamedziť antropogénnej tlaku na ich území. Konkrétne projekty posúdiť z hľadiska ich vplyvu na prírodu a krajinu. Akékoľvek aktivity/projekty, u ktorých by sa očakávali negatívne vplyvy (aj sprostredkované) na chránené územie alebo na sústavu Natura 2000, konzultovať s orgánmi ochrany prírody.
- Podporu cestovného ruchu smerovať najmä mimo chránených území s cieľom oslabenia intenzity návštevnosti a jej zníženia najmä v cenných lokalitách. V prípade podpory cestovného ruchu v už exponovaných prírodných atraktivitách zaistiť ochranu prírodných hodnôt v území.
- Dbieť na ochranu poľnohospodárskej a lesnej pôdy, minimalizovať zábory pôdneho fondu obmedziť fragmentáciu krajiny, zachovávať krajinný ráz a migračnú priestupnosť územia.
- Na výstavbu prednostne využívať plochy brownfields, prípadne výstavbu smerovať do plôch s nižšou bonitou pôdy.
- Pri výstavbe nových či regenerácii existujúcich budov uplatňovať adaptačné prvky (zelené fasády, strechy, využitie šedých vôd a podobne). V rámci modernizácie budov preferovať energeticky úsporné inštalácie (napríklad zateplenie budov a iné) a tým znižovať aj vplyvy na klímu.
- Podporovať využívanie hromadnej dopravy na úkor individuálnej automobilovej dopravy, podporovať bezpečnú cyklistickú a pešiu dopravu. Zvážiť reštrikciu individuálnej automobilovej dopravy prostredníctvom vytvárania nízkoemisných zón, progresívnych cien parkovania

a podobne.

- Pre nové zdroje OZE využívať tam, kde je to možné, plochy brownfields či budovy (s ohľadom na pamiatkové zóny a pod.). Nové zdroje OZE umiestňovať pokiaľ možno mimo chránené územia a lokality sústavy Natura 2000 a rešpektovať požiadavky orgánov ochrany prírody.
- Zasadit' sa o zachovanie alebo zabezpečenie migračnej priestupnosti územia.
- Predchádzať vzniku odpadov a uplatňovať princípy cirkulárnej ekonomiky (obehového hospodárstva).
- V prípade výstavby nových budov aplikovať prvky cirkulárneho staviteľstva, teda princípu, kedy sa budova stáva materiálou bankou na ďalšie využitie po skončení jej účelu, alebo životnosti.
- Na zadržiavanie vody v krajine vyberať prírode blízke opatrenia a sústrediť sa na komplexné krajinárske riešenia.
- Akékoľvek zásahy, u ktorých by sa eventuálne mohli očakávať negatívne vplyvy (i sprostredkované) na chránené územia a sústavy Natura 2000 konzultovať s orgánmi ochrany prírody a v prípade možného zásahu do EVL a PO tiež posúdení vplyvov na územia Natura 2000.
- Zaisťiť odborný a zodpovedný výber aktivít, pre ktoré budú vytvárané podmienky, s ohľadom aj na ich vplyvy na životné prostredie.
- Je nutné zabrániť ohrozeniu kultúrnych pamiatok. V prípade výskytu archeologických nálezísk v dotknutých lokalitách je nutné pred začatím zemných prác vykonať záchranný prieskum.
- Rozvíjať environmentálne vedomie obyvateľov, najmä v tých oblastiach, ktoré nie sú bez zapojenia verejnosti riešiteľné (znečistenie ovzdušia z malých zdrojov, obmedzovanie vplyvov dopravy na životné prostredie, nakladanie s odpadmi, adaptácia na zmenu klímy, ochrana prírody a ďalšie).

2. Opatrenia na predchádzanie, elimináciu, minimalizáciu a kompenzáciu potenciálne negatívnych vplyvov zistených pri vykonávaní koncepcie

Základným opatrením na predchádzanie, elimináciu, minimalizáciu a kompenzáciu negatívnych vplyvov zistených pri realizácii koncepcie bude pravidelná kontrola (monitoring) realizácie vykonávania Koncepcie.

V prípade zistenia závažných negatívnych vplyvov na životné prostredie alebo verejné zdravie počas realizácie Stratégie bud' predkladateľ povinný zabezpečiť prijatie opatrení na odvrátenie alebo zmiernenie takýchto vplyvov a informovať o tom príslušný úrad, teda Krajský úrad Žilinského samosprávneho kraja, dotknuté orgány a súčasne rozhodnúť o adekvátnej zmene Programu. Opatrenia môžu byť rôzneho charakteru, od zvýšenia dohľadu pri výbere podporovaných opatrení po uloženie nápravných opatrení, až po prípadné zastavenie aktivity.

VI. Dôvody pre výber zvažovaných alternatív a popis toho, ako bolo vykonané vyhodnotenie vrátane ťažkostí s poskytovaním potrebných informácií, ako napr. technické nedostatky alebo neurčitosti

1. Skúmané varianty

Strategický dokument (konceptia) Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja 2021+ je, vzhľadom k jeho charakteru a procesu spracovania na princípe partnerstva, predkladaný v jednom variante. Táto varianta vznikla na základe komplexného procesu prípravy koncepcie v spolupráci s kľúčovými aktérmi rozvoja územia a je výsledkom konsenzu členov jednotlivých pracovných skupín a expertov zapojených do prípravy Programu a zohľadňuje opodstatnené pripomienky vznesené v rámci jeho prípravy a prerokovania. Záverečná verzia dokumentu po zohľadnení záverečného stanoviska zmyslu Zákona č. 24/2006 Zb. bude tiež predložená v jednom variante.

Popri navrhnutom variante je možné definovať aj variant nulový (stav bez realizácie koncepcie). Vzhľadom na skutočnosť, že hodnotená koncepcia bola predložená len v jednom variante, bol stav životného prostredia bez realizácie koncepcie východiskom pre hodnotenie jej prípadných vplyvov. To znamená, že v rámci hodnotenia predpokladaných vplyvov strategického dokumentu na životné prostredie a zdravie v kapitole IV. správy o hodnotení boli dopady koncepcie zisťované porovnaním so stavom bez realizácie koncepcie.

Na základe hodnotení vykonaných v rámci predchádzajúcich kapitol Vyhodnotenie je možno konštatovať, že neboli zistené žiadne významné negatívne vplyvy koncepcie na životné prostredie a verejné zdravie, ktoré by zakladali potrebu navrhnuť variantné riešenie koncepcie. Z uvedeného dôvodu preto nebolo v rámci Vyhodnotenia navrhnuté doplnenie a tým ani hodnotenie a porovnávanie viacerých variantov.

2. Popis vykonania posúdenia vplyvov koncepcie na životné prostredie

Vyhodnotenie vplyvov koncepcie na životné prostredie bolo spracované na základe § 8 Rozsah hodnotenia strategického dokumentu a časový harmonogram a § 9 Správa o hodnotení strategického dokumentu zákona č. 24/2006 Z. z., o posudzovaní vplyvov na životné prostredie, v znení neskorších predpisov, v rozsahu jeho prílohy č. 4. Obsah a štruktúra správy o hodnotení strategického dokumentu. Obsah a rozsah správy o hodnotení ďalej vychádza z Rozsahu hodnotenia, ktoré na základe zisťovacieho konania podľa § 7 zákona určil v zmysle § 8 zákona Okresný úrad Žilina, odbor starostlivosti o životné prostredie.

Pri posudzovaní Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja 2021+ sa vychádzalo z analýzy opatrení a predpokladaných spôsobov ich naplnenia navrhovanými typovými aktivitami. Posudzovali sa vplyvy jednotlivých navrhovaných opatrení na zložky a faktory životného prostredia a zdravie. Niektoré vplyvy sa nedali identifikovať, resp. rozsah informácií nebol taký, aby bolo vplyvy možné objektívne ohodnotiť. Tieto vplyvy sa budú dať vyhodnotiť až na základe konkrétnych projektov. Posudzovali sa vplyvy oproti nulovému variantu, to znamená vplyvy oproti stavu pokiaľ by sa program nerealizoval.

Posúdenie vplyvov Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja 2021+ vychádzalo z nasledujúcich zdrojov a hlavných metodických krokov:

- Analýza stavu životného prostredia dotknutého územia, vrátane charakteristiky hlavných trendov vývoja.

- Analýza stavu životného prostredia dotknutého územia, vrátane charakteristiky hlavných trendov vývoja.
- Stanovenie zložiek a faktorov životného prostredia voči ktorým sa vykonávalo hodnotenie.
- Tabuľkové a slovné hodnotenie opatrení na základe uvažovaných typových aktivít. Na základe výsledkov hodnotenia opatrení bolo vykonané slovné hodnotenie špecifických cieľov, strategických cieľov, prioritných oblastí, hlavného cieľa a vízie Programu.
- Návrh opatrení na prevenciu, elimináciu, minimalizáciu a kompenzáciu identifikovaných potenciálnych miernych negatívnych vplyvov na životné prostredie.
- Návrh monitorovania environmentálnych vplyvov vrátane vplyvov na zdravie

3. Problémy pri zhromažďovaní požadovaných údajov

Obstarávateľ Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja 2021+ poskytol spracovateľovi správy o hodnotení pre jeho hodnotenie dostatočné množstvo relevantných údajov, týkajúcich sa ako samotnej Programu, tak jeho prípravy a spracovania. K dispozícii bol návrh Programu a tiež aj relevantné dokumenty, s pomocou ktorých bolo hodnotenie vykonávané. Na posúdenie koncepcie, respektíve na posúdenie priorit, strategických cieľov, špecifických cieľov, opatrení a typov aktivít uvedených v Programe, bolo k dispozícii dostatočné množstvo údajov.

V súčasnej podobe koncepčného dokumentu nie sú známe detaily jednotlivých aktivít ani ich konkrétna podoba. Táto skutočnosť však nebola pri hodnotení koncepcie prekážkou. Vzhľadom na rozsah a charakter Programu je možné konštatovať, že sa pri spracovaní tejto správy o hodnotení nevyskytli také ťažkosti alebo neistoty, ktoré by mohli negatívne ovplyvniť rozsah a obsah posúdenia realizovaného v rámci správy o hodnotení alebo ktoré by znemožňovali jej spracovanie.

VII. Návrh monitorovania environmentálnych vplyvov vrátane vplyvov na zdravie

Zákon č. 24/2006 Z. z., o posudzovaní vplyvov na životné prostredie, v znení neskorších predpisov, zaväzuje v § 16 obstarávateľa koncepcie, aby zabezpečil sledovanie a vyhodnocovanie vplyvov schváleného strategického dokumentu na životné prostredie a verejné zdravie. Obstarávateľ koncepcie prípadne môže použiť na tento účel existujúci monitoring, aby sa predišlo zdvojeniu monitorovania.

Cieľom environmentálneho monitorovania Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja 2021+ je sledovať pokrok dosiahnutý pri jeho realizácii - napĺňanie opatrení navrhnutých v strategickom dokumente, prípadne získanie informácií o možnom negatívnom vývoji a nastavenie nápravných opatrení.

Ak obstarávateľ na základe tohto sledovania zistí, že skutočné vplyvy strategického dokumentu na životné prostredie sú horšie, ako sa uvádza v správe o hodnotení strategického dokumentu, je povinný zabezpečiť prijatie opatrení na odvrátenie alebo zmiernenie týchto vplyvov a zároveň zabezpečiť zmenu, doplnenie, prípadne prepracovanie strategického dokumentu.

1. Monitorovanie environmentálnych vplyvov realizácie koncepcie na životné prostredie

Návrh systému environmentálneho monitorovania vplyvov implementácie Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja 2021+ vychádza zo skutočnosti, že obsah Programu musí byť natoľko všeobecný, aby umožnil intervencie dané rámcom strategických a špecifických cieľov a opatrení. Nástrojom realizácie Programu budú teda navrhnuté opatrenia, ktoré budú napĺňané jednotlivými aktivitami (projektmi, zámermi).

Pritom treba mať na pamäti, že pri monitorovaní realizácie Programu často nebude možné rozlíšiť, či a v akej miere bol vývoj stavu životného prostredia a verejného zdravia ovplyvnený intervenciami Programu, alebo inými procesmi prebiehajúcimi mimo rámca ŽSK 2021+ (napríklad intervencie v rámci ďalších koncepcných dokumentov Slovenskej republiky, vplyvy fondov EÚ, dynamika “prirodzeného vývoja” spoločnosti, globálne vplyvy, dopady aktuálnej ekonomickej a politickej situácie situácie a podobne).

2. Stanovenie monitorovacích ukazovateľov (indikátorov) životného prostredia

V rámci environmentálneho hodnotenia vplyvov Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja 2021+ bola stanovená sada referenčných cieľov ochrany životného prostredia a zdravia, respektíve zložiek a faktorov životného prostredia a zdravia, zodpovedajúcich charakteru koncepcie. Potenciálne vplyvy realizácie koncepcie boli kvalifikovane odhadované prostredníctvom posúdenia vplyvov opatrení koncepcie na napĺňanie týchto referenčných cieľov.

Pre sledovanie vplyvov realizácie ŽSK 2021+ na životné prostredie (na jednotlivé referenčné ciele ochrany životného prostredia a verejného zdravia) sú nižšie uvedené monitorovacie ukazovatele. Monitorovacie ukazovatele sú navrhnuté tak, aby boli merateľné/hodnotiteľné. S ohľadom na dosiahnutie čo najvyššej efektívnosti monitoringu sú v maximálnej možnej miere použité existujúce indikátory už navrhnuté v rámci ŽSK 2021+ a predpokladá sa využitie systému monitoringu, ktorý bol zavedený už v rámci Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja pre roky 2014 – 2020.

Cieľom ich sledovania je vyhodnotiť mieru prispenia Programu k napĺňaniu referenčných cieľov

ochrany životného prostredia. Návrh mechanizmu monitorovania koncepcie obstarávateľom Programu je uvedený v nasledujúcej čiastkovej kapitole.

Tab. 27 Návrh environmentálnych indikátorů (v závorce jsou uvedena čísla indikátorů dle ŽSK 2021)

Oblasť životného prostredia	Referenčný cieľ / cieľ ochrany životného prostredia	Indikátor	Jednotka
Ovzdušie a klíma	Zaistiť požadovanú kvalitu ovzdušia.	Emisie znečisťujúcich látok (I.2.3.2)	t/rok (CO / NO _x / SO ₂ / tuhé látky)
	Znižovať emisie skleníkových plynov a adaptovať územie na zmenu klímy.	Počet projektov adaptačných opatrení (I.2.2.1)	počet
Voda a vodné pomery	Chrániť zdroje a kvalitu povrchových a podzemných vôd.	Podiel obyvateľov napojených na kanalizáciu s čistením odpadových vôd (I.2.4.1)	%
	Zaistiť dodávku pitnej vody.	Počet ukončených aktivít zameraných na zadržiavanie vody v krajine	počet
Odpady a materiálne zdroje	Obmedzovať produkciu odpadov a zvyšovať ich využitie.	Podiel zmiešaného komunálneho odpadu ukladaného na skládky (I.2.1.1)	%
Biota a krajina, chránené prvky	Chrániť prírodné hodnoty v území, zvyšovať kvalitu prírodného prostredia.	Počet ukončených aktivít zameraných na ochranu prírody a krajiny	počet
Obyvateľstvo a zdravie	Zabezpečovať environmentálne vzdelávanie a osvetu.	Počet uskutočnených aktivít zameraných na podporu EVVO (I.2.5.1.1)	počet
Hluk a vibrácie	Znižovať zaťaženie obyvateľov hlukom	Počet ukončených aktivít znižujúcich hlučnosť z dopravy	počet

3. Návrh mechanizmu monitorovania

Environmentálny monitorovanie ŽSK 2021+ sa bude vykonávať systematicky a priebežne počas celej doby jeho platnosti. Obstarávateľ Programu bude 1 x za rok vyhodnocovať vplyvy vykonávania koncepcie na životné prostredie a verejné zdravie. Realizácia koncepcie, predovšetkým vplyvy realizovaných aktivít/projektov na životné prostredie, bude hodnotená na základe environmentálnych indikátorov, tak ako sú uvedené v rámci tohto dokumentu.

Indikátory pre monitoring vplyvov ŽSK 2021+ na zdravie obyvateľstva nie sú navrhované. Vplyvy Programu na zdravie nemožno objektívne vyhodnotiť, pretože nie je možné vplyvy programu oddeliť od iných vplyvov ovplyvňujúcich zdravie.

Zdrojom informácií a údajov pre sledovanie vplyvov Programu pomocou environmentálnych indikátorov budú informácie o priebehu realizácie stratégie. Monitorovaním a agregáciou dát potom bude možné vyhodnotiť celkový dopad realizácie koncepcie na jednotlivé referenčné ciele ochrany životného prostredia a verejného zdravia. Výstupom monitorovania bude monitorovacia správa za príslušný rok.

VIII. Pravdepodobne významné cezhraničné environmentálne vplyvy vrátane vplyvov na zdravie

Územie Žilinského kraja susedí s Českou a Poľskou republikou, a preto bolo možné predpokladať, že pri realizácii určitých aktivít spadajúcich pod niektoré opatrenia hodnoteného Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja 2021+ (PHSR ŽSK 2021+) môže dôjsť k potenciálnym vplyvom s cezhraničným dopadom na územie susedných štátov.

V rámci hodnotenia vplyvov PHSR ŽSK 2021+ na životné prostredie, vykonaných v kapitole IV. Základné údaje o predpokladaných vplyvoch strategického dokumentu vrátane zdravia tejto správy o hodnotení, boli brané do úvahy aj potenciálne cezhraničné vplyvy.

Pretože v rámci hodnotenia neboli identifikované žiadne významné negatívne vplyvy koncepcie na území Programu, je možné na základe vykonaného vyhodnotenia vplyvov na životné prostredie a zdravie obyvateľov konštatovať, že je možné vylúčiť aj potenciálne významné negatívne vplyvy koncepcie na životné prostredie presahujúce hranice Programu do okolitých štátov.

Na základe znalostí obsahu návrhu koncepcie a vykonaného hodnotenia jeho potenciálnych vplyvov nie je žiadny dôvod predpokladať významný negatívny cezhraničný vplyv koncepcie na životné prostredie a verejné zdravie (v zmysle presahu do okolitých krajín) a vykonávať cezhraničné posúdenie koncepcie nad rámec územia oboch príslušných krajín.

IX. Netechnické zhrnutie poskytnutých informácií

Predmetom správy o hodnotení je Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja 2021+ (PHSR ŽSK 2021+). Hodnotenie programu je štruktúrované podľa požiadaviek Prílohy č. 4 k zákonu č. 24/2006 Z. Z., o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov.

V kapitole I. Základné údaje o obstarávateľovi správy o hodnotení je uvedené, že obstarávateľom PHSR ŽSK 2021+ je Žilinský samosprávny kraj. Ďalej je v kapitole uvedené sídlo kraja a meno, priezvisko, adresa, telefónne číslo a iné kontaktné údaje oprávneného zástupcu obstarávateľa, od ktorého možno dostať relevantné informácie o strategickom dokumente, a miesto na konzultácie.

Kapitola II. Základné údaje o strategickom dokumente správy o hodnotení najprv uvádza názov koncepcie, špecifikuje územie dotknuté programom, obce dotknuté programom, orgány samosprávy a štátnej správy dotknuté programom a orgán schvaľujúci Program. Ďalej kapitola II. prezentuje obsah a hlavné ciele strategického dokumentu a jeho vzťah k iným strategickým dokumentom.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja 2021+ pozostáva z nižšie uvedených hlavných častí:

1. Úvod:
2. Analytická časť
3. Strategická časť
4. Strategicko - programová časť
5. Realizačno – finančná časť
6. Záver

Cieľom spracovania PHSR ŽSK 2021+ je, na základe zhodnotenia územia, stanoviť stratégiu a smery ďalšieho rozvoja územia s ohľadom na jeho udržateľnosť a komplexnosť. Na dosiahnutie tohto cieľa Program definuje víziu rozvoja, hlavný cieľ a prioritné oblasti:

Vízia rozvoja

Predbežná vízia rozvoja Žilinského samosprávneho kraja do roku 2030 znie:

Žilinský kraj – miesto rozumných a udržateľných riešení pre všetkých

Hlavný cieľ

Hlavný cieľ PHSR ŽSK 2021+ je formulovaný nasledovne:

Žilinský kraj a jeho regióny efektívne zhodnocujú svoj potenciál, pričom sú rešpektované limity životného prostredia. Zlepšuje sa ekonomická a sociálna stabilita regiónov a vytvárajú sa podmienky pre kvalitný život obyvateľov a pôsobenie firiem. Ekonomické ukazovatele a indikátory kvality života v regiónoch kraja sa približujú k priemeru EÚ.

Prioritné oblasti

Na dosiahnutie daného cieľa bolo v PHSR ŽSK 2021+ vytýčených 5 prioritných oblastí:

- Zdravé, biologicky pestré a klimaticky stabilné životné prostredie (Ochrana prírodných hodnôt, biodiverzity a adaptácia na klimatickú zmenu)
- Inovácie a vzdelávanie (Inovačne založená, hodnotovo orientovaná ekonomika a vzdelávanie prepojené na jej potreby a potenciál)
- Infraštruktúra (Infraštruktúra podporujúca udržateľnú mobilitu a technická vybavenosť zlepšujúca kvalitu života)
- Sociálna stabilita (Udržateľná kvalita života podporená dostupnosťou služieb)
- Identita, atraktivita a sebastačnosť (Zhodnotenie špecifického potenciálu a udržateľný rozvoj regiónov kraja).

Posledná časť kapitoly, ktorá je venovaná vzťahu PHSR ŽSK 2021+ k iným strategickým dokumentom identifikuje relevantné strategické dokumenty významné z hľadiska životného prostredia majúci

väzbu k hodnotenému územiu, respektíve hodnotenej koncepcii.

Kapitola III. Základné údaje o súčasnom stave životného prostredia dotknutého územia obsahuje informácie o súčasnom stave zložiek životného prostredia v Žilinskom kraji a o trendoch ich vývoja a pravdepodobnom vývoji, ak by sa opatrenia PHSR ŽSK 2021+ nerealizovali.

Kapitola zahŕňa popis nižšie uvedených oblastí:

- Ovzdušie a klíma
- Voda a vodohospodárske pomery
- Pôda a horniny
- Odpady a materiálne zdroje
- Biota, krajina, chránené prvky
- Obyvateľstvo a zdravie

V kapitole IV. Základné údaje o predpokladaných vplyvoch strategického dokumentu vrátane zdravia, ktorá je kľúčovou kapitolou správy o hodnotení, sú tabuľkovo aj slovné zhodnotené potenciálne vplyvy všetkých opatrení na sledované zložky a faktory životného prostredia. Na základe výsledkov hodnotenia opatrení bolo vykonané slovné hodnotenie špecifických cieľov, strategických cieľov, prioritných oblastí, hlavného cieľa a vízie Programu.

Stručné výsledky hodnotenia:

Z vykonaného hodnotenia vyplýva, že boli identifikované prevažne neutrálne a pozitívne vplyvy opatrení, respektíve typových aktivít Programu. Neboli identifikované žiadne opatrenia, respektíve typové aktivity, ktoré by znemožňovali schválenie Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja 2021+. Konkrétne vplyvy na životné prostredie budú závisieť predovšetkým na konkrétnom prevedení, rozsahu a lokalizácii projektov, ktorými budú napĺňané. Prípadná realizácia konkrétnych projektov bude podmienená získaním všetkých potrebných povolení a vyjadrení v zmysle platnej legislatívy.

V rámci vykonaného hodnotení boli identifikované prevažne neutrálne a pozitívne vplyvy špecifických cieľov Programu. Neboli identifikované žiadne špecifické ciele, ktoré by znemožňovali schválenie Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja 2021+.

Strategické ciele, prioritné oblasti, hlavný cieľ a vízia Programu sú formulované všeobecne. Vízia, hlavný cieľ, prioritné oblasti a strategické ciele Programu sú podrobnejšie rozvedené prostredníctvom špecifických cieľov, opatrení a typových aktivít. Na základe vykonaného hodnotenia opatrení a špecifických cieľov je možné konštatovať, že vízia, hlavný cieľ, prioritné oblasti a strategické ciele Programu sú navrhnuté primerane svojmu účelu.

Kapitola V. Navrhované opatrenia na prevenciu, elimináciu, minimalizáciu a kompenzáciu vplyvov na životné prostredie a zdravie správy o hodnotení obsahuje jednak návrh opatrení na prevenciu, elimináciu, minimalizáciu a kompenzáciu prípadných vplyvov na životné prostredie a zdravie pri príprave koncepcie a jednak návrh opatrení na predchádzanie, elimináciu, minimalizáciu a kompenzáciu potenciálne negatívnych vplyvov zistených pri vykonávaní koncepcie, to znamená opatrenia, ktoré by mohli vyplývať z realizácie strategického dokumentu.

Kapitola VI. Dôvody pre výber zvažovaných alternatív a popis toho, ako bolo vykonané vyhodnotenie vrátane ťažkostí s poskytovaním potrebných informácií, ako napr. technické nedostatky alebo neurčitosti správy o hodnotení najprv definuje skúmané varianty Programu.

Strategický dokument (koncepcia) Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja 2021+ je, vzhľadom k jeho charakteru a procesu spracovania na princípe partnerstva, predkladaný v jednom variante. Popri navrhnutom variante je možné definovať aj variant nulový (stav bez realizácie koncepcie).

Na základe hodnotení vykonaných v rámci predchádzajúcich kapitol Vyhodnotenie bolo konštatované, že neboli zistené žiadne významné negatívne vplyvy koncepcie na životné prostredie a verejné zdravie, ktoré by zakladali potrebu navrhnúť variantné riešenie koncepcie.

Ďalej sa kapitola diskutuje problémy pri zhromažďovaní požadovaných údajov. Bolo konštatované, že na posúdenie koncepcie, respektíve na posúdenie priorít, strategických cieľov, špecifických cieľov, opatrení a typov aktivít uvedených v Programe, bolo k dispozícii dostatočné množstvo údajov.

Kapitola VII. Návrh monitorovania environmentálnych vplyvov vrátane vplyvov na zdravie

V kapitole sú navrhnuté monitorovacie ukazovatele pre sledovanie vplyvov realizácie ŽSK 2021+ na životné prostredie (na jednotlivé referenčné ciele ochrany životného prostredia a verejného zdravia). Monitorovacie ukazovatele sú navrhnuté tak, aby boli merateľné/hodnotiteľné. S ohľadom na dosiahnutie čo najvyššej efektívnosti monitoringu sú v maximálnej možnej miere použité existujúce indikátory už navrhnuté v rámci ŽSK 2021+ a predpokladá sa využitie systému monitoringu, ktorý bol zavedený už v rámci Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja pre roky 2014 – 2020. Rovnako je navrhnutý mechanizmus monitorovania.

V kapitole VIII. Pravdepodobne významné cezhraničné environmentálne vplyvy vrátane vplyvov na zdravie správy o hodnotení sú diskutované potenciálne cezhraničné vplyvy PHSR ŽSK 2021+.

Pretože v rámci hodnotenia neboli identifikované žiadne významné negatívne vplyvy koncepcie na území Programu, je možné na základe vykonaného vyhodnotenia vplyvov na životné prostredie a zdravie obyvateľov konštatovať, že je možné vylúčiť aj potenciálne významné negatívne vplyvy koncepcie na životné prostredie presahujúce hranice Programu do okolitých štátov.

Na základe znalostí obsahu návrhu koncepcie a vykonaného hodnotenia jeho potenciálnych vplyvov nie je žiadny dôvod predpokladať významný negatívny cezhraničný vplyv koncepcie na životné prostredie a verejné zdravie (v zmysle presahu do okolitých krajín) a vykonávať cezhraničné posúdenie koncepcie nad rámec územia oboch príslušných krajín.

Kapitola IX. Netechnické zhrnutie poskytnutých informácií správy o hodnotení, (teda táto kapitola) predstavuje stručné netechnické zhrnutie obsahu Vyhodnotenie.

X. Informácia o ekonomickej náročnosti (ak to charakter a rozsah strategického dokumentu umožňuje)

Údaje o ekonomickej náročnosti PHSR ŽSK 2021+ neboli v dobe spracovania správy o hodnotení k dispozícii.

XI. Miesto a dátum spracovania

Žilina, 7. júna 2022

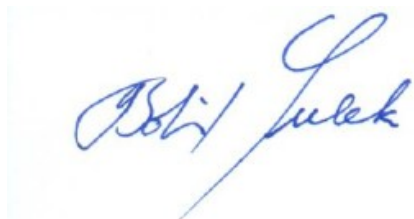
XII. Potvrdenie správnosti údajov

1. POTVRDENIE ZA SPRACOVATEĽA SPRÁVY O HODNOTENÍ

Garant posúdenia a zodpovedný riešiteľ :

Ing. Bohumil Sulek, CSc.

e-mail: bob.sulek@seznam.cz

Za spracovateľa:

Ing. Bohumil Sulek, CSc.

Zodpovedný riešiteľ

2. POTVRDENIE SPRÁVNOSTI ÚDAJOV OZNÁMENIA PODPISOM OPRÁVNEŇHO ZÁSTUPCU OBSTARÁVATEĽA, PEČIATKA

Ing. Erika Jurinová

predsedníčka Žilinského samosprávneho kraja

Úrad Žilinského samosprávneho kraja

Za obstarávateľa:

Ing. Erika Jurinová

predsedníčka Žilinského samosprávneho kraja

B. ZOZNAM SKRATIEK

CR	Cestovný ruch
ČOV	Čistička odpadových vôd
ČR	Česká republika
EK	Európska komisia
EÚ	Európska únia
EVVO	Enviromentálne vzdelávanie, výchova a osвета
CHKO	Chránená krajinná oblasť
CHVÚ	Chránené vtáčie územia
IAD	Individuálna automobilová doprava
IDS	Integrovaný dopravný systém prepravy osôb
IKD	Intermodálna/kombinovaná doprava nákladov
IROP	Integrovaný regionálny operačný program
IS EZ	Informačný systém environmentálnych záťaží
IT	Informačné technológie
MSK	Moravsko sliezsky kraj
MSP	Malé a stredné podniky
MŠ	Materská škola
MZ SR	Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky
MŽP SR	Ministerstvo životného prostredia
NP	Národný park
OECD	Organizácia pre ekonomickú spoluprácu a rozvoj/medzinárodná organizácia
p.b.	Percentuálny bod
PhD	akademická hodnosť
RIS	Regionálna inovačná stratégia
RIS3	Národná výskumná a inovačná stratégia
SAC	Special Areas of Conservation (Územia európskeho významu)
SPA	Special Protection Areas (Osobitne chránené územia)
SŠ	Stredná škola
SR	Slovenská republika
ÚEV	Územia európskeho významu
VŠ	Vysoká škola
Z TEN-T	Základná transeurópska dopravná sieť
ZŠ	Základná škola
ŽSK	Žilinský samosprávny kraj

C. ZOZNAM ZDROJOV

- (1) Správa o stave životného prostredia Slovenskej republiky v roku 2020
- (2) Správa o kvalite ovzdušia v Slovenskej republike, 2021
- (3) Stratégia adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy, 2018
- (4) Program predchádzania vzniku odpadu Slovenskej republiky na roky 2019 – 2025, 2018
- (5) Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja pre roky 2014–2020
- (6) Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja 2021+
- (7) Plán rozvoja verejných vodovodov a verejných kanalizácií pre územie Žilinského kraja na roky 2021 – 2027
- (8) Program odpadového hospodárstva Žilinského kraja na roky 2016–2020, 2017
- (9) Predbežné hodnotenie povodňového rizika v čiastkovom povodí Váhu – aktualizácia 2018
- (10) Kvalita vôd v chránených vodohospodárskych oblastiach za rok 2020, 2021, ISBN: 978-80-99929-24-2
- (11) Správa o hodnotení strategického dokumentu Nízkouhlíková stratégia Žilinského samosprávneho kraja na roky 2020-2030
- (12) Správa o hodnotení strategického dokumentu Stratégia udržateľného rozvoja dopravy a mobility Žilinského samosprávneho kraja
- (13) Správa o hodnotení strategického dokumentu Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja pre roky 2014 – 2020
- (14) Stratégia adaptácie mesta Trnava na dopady zmeny klímy – vlny horúčav, 2015
- (15) Eurostat - https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/env_bio1/default/table?lang=en, EEA
- (16) <http://enviportal.sk>
- (17) <http://datacube.statistics.sk>
- (18) zdroje (COM(2015) 614 final; https://ec.europa.eu/environment/strategy/circular-economy-action-plan_en#ecl-inpage-87).
- (19) <http://webgis.biomonitoring.sk/>
- (20) <http://www.sopsr.sk/web/>
- (21) <http://shmu.sk>
- (22) <https://envirozataze.enviroportal.sk/Statisticke-prehlady> a <https://envirozataze.enviroportal.sk/Mapa/index.htm?lng=sk>